

הישיבה המאתיים-ושישים של הכנסת התשיעית

יום שלישי, ב' חשוון תש"ם (23 אוקטובר 1979)

ירושלים, הכנסת, שעה 16:00

א. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

מסקנות ועדת העבודה והרווחה בנושא: מצוקתן של אלמנות שאירים וילדיהן; 2. הודעת שר החקלאות בעקבות מסקנות ועדת הכספים בנושא: העלמות מס בסקטור החק" לאי; 3. הודעת שר החקלאות בעקבות מסקנות ועדת החוץ והבטחון בנושא: התיישבות ברמת-הגולן.

כן הונח נספח לדו"ח שנתי 8, מטעם נציב תלונות הציבור.

הדו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

אני מתכבדת לפתוח את ישיבת הכנסת. ראשונה נשמע הודעה על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

מוזכר הכנסת נ. לורך:

ברשות היושבת-ראש, הנני מתכבד להודיע כי הונחו היום על שולחן הכנסת: 1. הודעת שר האוצר בעקבות

ב. הצעת סיעות המערך, התנועה לשינוי ויזמה, החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, בנא"י ומחנה שלי להביע אי-אמון לממשלה

מיאסי מיליארדי לירות מכספי העובדים לכיסי העשירים. על המדינה ירדה אווירה של ביזבז, של תמרונת, של "חסוף ואכול", של אי-אמון, של חוסר ישע, של העדר כתובת, של הרגשה שלשום איש לא איכפת, ואם למי-שהו איכפת — הוא איננו מסוגל לעשות דבר.

וזגות צעירים נשארו ללא שייכו; עולים — ללא דיור. מתי נשמע במדינת ישראל, שכיום יש לה תיאבון להתנחלויות, שעולים יכריזו בה שביתה? עולים. אפילו רק על כך הייתם צריכים ללכת.

אני מסתכל אל המפלגה הליברלית, שאמורה היתה להיות מפלגה המבינה בענייני כלכלה, העוסקת בענייני משק. והנה מפלגה זו הותירה אותנו ללא אוצר, ואת עצ-מה — ללא מועמד לשר אוצר. מה נותר ממנה? נכון שהי-תה לה קצת עדנה, שהוכרו בה מרד נגד שמחה ארליך, אך המרד הסתיים בכך שארליך הועמד בראש הקבוצה המורדת. פתרון בהתלט אלגאנטי למצב, קרנו של ארליך עלתה, זה נכון; אבל קרנה של הלירה יורדת. עם כל האהדה לשר ארליך, העם שופט את קרן הלירה, לא את קרן הפוליטיקאים הגמצאת בלבו של ארליך.

אברהם שריר (הליכוד):
אולי תרד מהסיסמאות?

שמעון פרס (המערך):

אילו סיסמאות? האם זה לא נכון? אתם חושבים שאת העם מעניין אילו קנוניות נעשו במפלגה הליברלית. מעניין אותו אם יש אינפלציה או אין.

עכשיו נשמת המפלגה הליברלית לרווחה. מה קרה? — דיין הלך, התפנה כסא. האם האינפלציה השתנתה? האם הגרעון השתנה? מצב האומה השתנה?

אני גם מלא הערצה לידידי חברי הכנסת יגאל הור-ביץ המוכן להיות שר אוצר בממשלה זו. יגאל ידידי, מה תעשה שם? שום איש לא ישמע לך. תחליט על קיצוץ

(חבר הכנסת י. הורביץ קורא קרי-את ביניים)

הדו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: הצעת סיעות המערך, התנועה לשינוי ויזמה, החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, בנא"י ומחנה שלי להביע אי-אמון לממשלה.

רשות הדיבור לחברי הכנסת שמעון פרס, להנמקת הצעת אי-האמון בשם סיעת המערך.

שמעון פרס (המערך):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת הנכבדים, עתה כבר ברור שהממשלה שלנו הרימה את רגליה והיא נמצאת במנוסת בהלה מעימות עם המציאות שהיא עצמה יצרה במו ידיה. אני שואל את עצמי: האם יש מישור בממשלה זו, אדם אחד, קבוצת אנשים, השואלים את עצמם בריצונות: לאן העניינים מתגלגלים בתחום הכלכלי, בתחום המדיני, בתחום החברתי? האם יש מישור בממ-שלה זו המתייחס בריצונות לקרקע המציאות ואיננו גושא את עיניו לשמיי מרום בצפייה לנסים — לא לדברי תשובתו של השר נסים — שאינם ממהרים לבוא? ואכן, הכלכלה רצועה; האוטונומיה הפכה מערפל מתוק לצל כבד; מדיניות החוץ הופקדה בידי שר הפנים; שר חוץ אין; יש שר אוצר, אבל רוצים להחליפו, ומדיניות האוצר — מוסכם ומוכרחים לשנותה. אני רוצה לשאול אתכם, חברי הממשלה, בכל הריצונות: שלטתם במדינה 854 ימים. במשך תקופה זו הגדלתם את החוב הלאומי ל-875 מיליארד לירות, שלושת-רבעי מיליארד לירות ליום. ובמה אתם עוסקים? — בתיקים? ב-29 חודשים שאתם בשלטון גדלה האינפלציה ב-225%, בקצב של 8% לחודש. והעם הסתכל, הוא איננו יודע למי לפנות, הוא שואל: האם יש מי שחושב, מטפל, דואג?

(חבר הכנסת פ. גרופר קורא קרי-את ביניים)

חברי הכנסת גרופר, גולתם את הפרנסה של האופר-יצייה, תקרא מה נעשה אצלכם בוועידה. לנו אין מה להוסיף למה שאתם אומרים.

הספתלם את הגרעון במאזן התשלומים. השנה הוכפל גידול היבוא לעומת גידול היצוא. העברתם באמצעות

— הצעת סיעות המערך, התנועה לשינוי ויזמה, החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, בנא"י ומחנה שלי להביע אי אמון לממשלה —

חברי הכנסת הורביץ, אני מדבר אתך כידך, תקשיב לי.

אהוד אילמרט (הליכוד):

כבר רבין אמר שעם ידידים כמורך לא דרושים אויבים.

שמעון פרס (המערך):

אהד, ברוך הבא מהעולם הגדול. ברוך בואך, צפורה נחמדת. שב בשקט ותן לדבר.

מה תעשה, יגאל? תבוא לשר בורג ותאמר: תקצץ את תקציב משרד הפנים. הוא ישאל אותך: ממה? או תאמר להקטין את תקציב הרשויות המקומיות שיש להן גרעון של 20 מיליארד לירות? או תאמר לשר המד להקטין את תקציב החינוך שבלאו הכי ערכו יורד בגלל האינפלציה? או תאמר לשר שרון להקטין את תקציב ההתנחלויות? ממה תקצץ? — מהחוב הלאומי?

ראש הממשלה בגין השתעשע ברעיון שאולי יהיה לו פיצוי בעניין ההתנחלויות. אני רוצה להגיד לך, אדוני ראש הממשלה, בכל הכבוד: אתה הוא שהנחת את היסוד לפסק-הדין של בית-המשפט הגבוה לצדק. ומדוע? מפני שכאשר באת לקדם, ערב כניסתך לתפקידך, אמרת: לא עוד קדומים אלא עוד הרבה אלוגי-מורה. ובעצם פסלת את הנימוק הבטחוני שבשמו הלכנו נציגך להופיע לפני בית-המשפט הגבוה לצדק. אכן, עוד הרבה אלוגי-מורה... אלון-מורה הפך ממקום לסמל, אך הן המקום והן הסמל ספגו שתי מכות גיצוחות: האחת — גזר-דין משפטי; והשנייה — פסק-דין מדיני. אשר לגזר-הדין, שהוא חד-משמעי — מר בגין התחייב התחייבות כפולה. מצד אחד, לפני המתישבים: עוד הרבה אלוגי-מורה.

אם יקיים את גזר-הדין — ולבי עם המתישבים — ישאלו: מה קרה להבטחה שלך? אני מניח שלא עשית את זה בכוונה, אבל במדיניות שופטים לפי התוצאות ולא לפי הכוונה. עכשיו תצטרך להוריד אותם. ברוב התלהבות אמרת את זה. מצד שני, עמדת כאן בבית ואמרת, בצדק — וכיבדנו את דברך — שמה שמחליט בית-המשפט הגבוה לצדק הוא בעל אופי תקדימי, עקרוני, אין עירעור עליו. וגם הוספת ואמרת, שאילו פסק-הדין היה התייך ממה שניתן או לגבי בית-אל — גם אז היית מקיים אותו.

ומר בן-מאיר, כרגיל תמיד מלא התלהבות, ואני מעריץ את התלהבות, עזר לך בקריאות-ביניים ואמר: מי שמטיל ספק בהחלטות בית-המשפט עובר עבירה. אני מקווה שלא יפריע לי היום ולא יעבור עבירה.

מר בגין, שמנסה לתאר את החלטת בית-המשפט כהחלטה פוליטית, פוגע באשיות הדמוקראטיה. מה יהיה עכשיו? מה יהיה על אמינות הממשלה? מה יהיה החוק? אין זה מתפקידי לחוות דעה על פסק-הדין של השופטים המלומדים. אבל אני חושב שאדבר בשם כל חברי הבית, בין אלה שמתלהבים מפסק-הדין ובין אלה שאינם מתלהבים, שהעובדה שיש לנו משפט בלתי-תלוי היא אכן אחת מאשיות הדמוקרטיה של מדינת ישראל. והשופטים עשו שימוש בלתי-תלוי בחובתם כשופטי ישראל.

עכשיו הבעיה היא לא כבר התנחלות, הבעיה היא קיום החוק, היותנו מדינת חוק. ואנחנו כמערך, בלי כל קשר למדיניות ההתנחלות שעליה אבחנו מערערים לחוד, לא ניתן את ידנו לסטות מימנה או שמאלה לשום

"הבה נתחכמה" בעניין ביצוע פסק-הדין הנה וגזר-הדין הזה.

אבל נוסף לגזר הדין היה גם —

יגאל כהן-אריג (הליכוד):

בהתחכמות לא יכול שום איש להידמות לך.

שמעון פרס (המערך):

תודה בעד הקומפלימנט. אתה ידע, לא היה מוזק לך אילו היה לך קצת משני הדברים: קצת חכמה וקצת התחכמות. האמן לי, זה לא יזיק. והואיל ונתונים עכשיו סירע לנוקסים, אני ממליץ לשר העבודה לטפל ברושא הזה.

— אבל נוסף לגזר-הדין יש גם פסק-דין מדיני. מר דיין התמנה להיות שר החוץ של מדינת ישראל, מפני שמר בגין אמר שזוהו שר החוץ הטוב ביותר שעשוי להיות למדינת ישראל. עשית אותו שופט, השופט החשוב ביותר בעניינים המדיניים. והנה, שר החוץ הטוב ביותר, לפי דברי מר בגין, התפטר, בין היתר, בגלל אלון-מורה.

חברי הכנסת, טיפרו לי שביציג מאוד מוכשר של מדינת ישראל הופיע לפני ועדת קונגרס בארצות-הברית והסביר את מדיניות ההתנחלות של הממשלה בכשרון רב, וכל הסנאטורים הקשיבו לו. הוא גמר לדבר, קם סנאטור אחד ואמר לו: אם אתה כל כך צודק, מדוע הצביע מר דיין נגד? מדוע הצביע מר ויצמן נגד? איך אפשר לשכנע סנאטורים כאשר שרים בממשלה, ולא מאחורוני השרים, נוקטים עמדות כאלה?

הממשלה נקלעה לסתירה שמר בגין תיאר אותה בין קדום לבין אלון-מורה, שהיא באמת לא יודעת איך להיחלץ ממנה. הממשלה צריכה להחליט מהי מדיניות ההתנחלות ביהודה ושומרון, מה הם המוטיבים הבטחוניים שלה ואלו לנהוג לפי ההגיון הזה, או מה שהשופטים קוראים "צו אלוהי", כלומר — זכויות היסטוריות, התחייבויות דתיות. אך ורק משקולי בטחון — יש להקפיד שזה יהיה באמת אך ורק משקולי בטחון. אז גם רצוי ששר הבטחון יתמוך בשקולי בטחון. אי-אפשר לעשות שקולי בטחון כאשר האיש הממונה על ענייני בטחון בממשלה התנגד למה שגעשה.

אבל אני רוצה להגיד מלה לחבריני הטובים בגוש-אמנים. בית-המשפט העליון לא התעלם מהם.

יוסי שריד (המערך):

הם לא חברים טובים שלנו.

שמעון פרס (המערך):

אני אומר חברים טובים במרכאות.

רוני מילוא (הליכוד):

אתה גם אומר זכויות היסטוריות.

שמעון פרס (המערך):

אם זה בגלל מה שהשופטים המלומדים קוראים צו אלוהי, השופטים מציינים בפסק-הדין שלהם שמקרא מפורש הוא: "כאזרח מכם יהיה לכם הגר הגר אתכם, ואהבת לו כמורך, כי גרים הייתם בארץ מצרים". ואני רוצה לשאול את החברים הדתיים —

משה שכטר (בנא"י):

הפסוק אמר: כאשר אתה אדון לארצך.

חוברת א', ישיבה ר"ס

— הצעת סיעות המערך, התנועה לשינוי ויוזמה, החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, בנא"י ומחנה שלי להביע אי-אמון לממשלה —

א-שיך היא כל-כך חשובה ורצף טריטוריאלי כל-כך חשוב, בערב אחד, ללא משא-ומתן, מסרתם את הכול. במה זה כל-כך פאטריוטי? וגם רמז שאותו גורל צפוי לרמת-הגולן. והאומנם הממשלה הזאת —

יגאל הורביץ (הליכוד):

הלא חייבת את החברים שלך להצביע בעד. הכרחת אותם.

שמעון פרס (המערך):

אם היושבת-ראש תרשום את הומן על חשבונך, אשיב לך. אני רוצה להגיד לך, יגאל, ברצינות ולא בכזב, אחרי שממשלתו של השר בגין, שנחשבה לממ-שלה כה קיצונית בעיני העם והעולם, באה לקמפ-דייוויד והסכימה למסור את ימית, את שארם-א-שיך ואת פית-חתי-רפיח, ואנחנו הצענו הצעה אחרת, שנפלה בכנסת

(חבר-הכנסת י. כהן קורא קריאת-ביניים)

חבר-הכנסת יגאל כהן, כאשר תצטרף פעם, בגילגול הבא, למסלגת העבודה, תשאל עליה שאלות.

(קריאה: הוא לא יחזור לשם. הוא ראה מה המציאה.)

מצויין. תישאר היכן שאתה. אני משיב לחבר-הכנסת יגאל הורביץ.

— אחרי שראש הממשלה בגין חתם על מסמך כזה, לפי מיטב הכרתי לא נותר אמריקאי אחד בעולם וערבי אחד בעולם שהיה מסתפק בפחות מזה. שללתם ממדינת ישראל כל אלטרנטיבה, מה רצינים שהמערך יצביע נגד שלום?

יגאל הורביץ (הליכוד):

אם זה נכון מה שאתה אומר, כן.

שמעון פרס (המערך):

אתה עומד לחזור לממשלה דרך האוצר. אתה מוכן לחזור לממשלה זו שחתמתה על הסכמים אלה.

יגאל הורביץ (הליכוד):

איך אני מסתדר עם מצפוני — זה ענייני. איך אתה מסתדר עם זה?

שמעון פרס (המערך):

איני צריך להסתדר.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

ויכוח בתוך רפ"י.

שמעון פרס (המערך):

קולות מן "העולם הבא".

לגופו של עניין, האם אתם כל-כך תמימים בעיני יהודה ושומרון? חתמתם בקמפ-דייוויד על דבר פאטריו-טי. בניגוד למה שהליכוד הבטיח לעם, לא התלתם את החוק הישראלי על יהודה ושומרון. הסכמתם לחמש שנים. במקרה הטוב ביותר הריבונות ביהודה ושומרון תישאר בסימן-שאלה. התחייבתם לפתרון שיענה כעבור חמש שנים — ואני מצטט — "גם על שאלת הזכויות הלגיטי-מיות של העם הפלשטינאי ותביעותיו הצודקות". לא זו בלבד אלא שהתחייבותם שכל פתרון יהיה טעון אישור

שמעון פרס (המערך):

משה, הלא אתה נוהג כמו אדון בארצך, מדוע אתה בעד הפקעת אדמות שלהם? סלח לי, הלא אתה טוען שזו ארצך, מדוע אתה רוצה להפקיע אדמות של הגר הגר אתך?

משה שמיר (בנא"י):

אינני רוצה להפקיע שום דבר.

שמעון פרס (המערך):

אינך רוצה? אלה חדשות.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

הוא רוצה שהגר לא יהיה.

שמעון פרס (המערך):

אני רוצה לשאול את החברים הדתיים, הדתיים באמת: מדוע גבולות היסטוריים שהשתנו מפקידה לפקידה דה בהיסטוריה שלנו, יש להם יותר תוקף דתי מאשר צו מפורש של התורה? מי קבע את זה, את המותר והזה? אבל אני מבין את גוש-אמונים שמשמשלים בנימוקים הדתיים. גם הממשלה פעם כך, פעם אחרת. אז צריך, כפי שגוש-אמונים עשה, להשתמש בהם. אבל אם הולכים להסוות בנימוקים בטחוניים, ישראל מפסידה את אמי-נותה בפנים ואת יוקרתה בחוץ. גם הממשלה צריכה להשיב, ואני חושב שראש הממשלה היה צריך להשיב על זה. אתה חייב להשיב לפחות על כמה מקרים כדי שהעם יוכל להאמין במשהו. מדוע בשילה אתה והממ-שלה אמרתם שזו התנחלות ארכיאולוגית? מדוע? אם זו ארכיאולוגית, תגידו. אבל איוז צורה יש למדינת יש-ראל כשתממשלה אומרת "המתנחלים הלכו לחפש שם כדים שבורים", ואחר-כך המתנחלים אומרים "אילו כדים שבורים? אילו עצמות יבשות? — אנחנו באנו להתנחל".

תגידו את האמת. הממשלה הזאת עוד לא הסבירה אפילו פעם אחת מדוע כאשר התחלנו לנהל משא-ומתן עם מצרים והממשלה ויתרה על כל סיני, אתם מעלים פתאום חמישה-עשר ישובי דמה בקידמת סיני, בביר לחפן, בביר גפגפה?

זאב כץ (המערך):

גם דמה וגם דמע.

שמעון פרס (המערך):

תשיב הפעם למה. מדוע צריך להיות כבוד ישראל למרמס וללעג בכל העולם? תגידו אמת, תסבירו משהו, תקומו.

ומה זה אלון-מורה — צורך בטחוני או צו אלוהי? התפלאתי על דבריו של שר החוץ היוצא שנאמרו בממ-שלה על פאטריוטיסם, הוא אמר: אילו היה המערך מנהל היום את המשא-ומתן, היה נמצא במשא-ומתן אינטנסיבי על עתיד יהודה ושומרון.

חיים קורפו (הליכוד):

על מסירת שטחים.

שמעון פרס (המערך):

תודה על התיקון. אני רוצה להגיד שבעיני עדיף משא-ומתן אינטנסיבי על מסירת שטחים מאשר מסירת שטחים ללא משא-ומתן בכלל. מה עשיתם בסיני? אחרי ששר החוץ הסביר שזימית היא כל-כך חשובה, ששארם-

שמעון פרס (המערך):
 חברי הכנסת, אנחנו חושבים את עצמנו לציונים אמיתיים באשר אנחנו רוצים להבטיח רוב יהודי במדינת ישראל בלי שנשלוט על ערבים שאינם רוצים בשליטתנו עליהם. זוהי הציונות. אנחנו רואים בציונות תנועת גאולה ואין אנחנו שואפים שהערבים יעבדו את שדותינו או יעבדו בבתי-החרושת שלנו במקומנו, מפני שזו לא תהיה גאולה אלא גולה במדינת ישראל.

מיכאל דקל (הליכוד):
 היו 67,000 עובדים מהשטחים בתקופת ממשלת המערך.

שמעון פרס (המערך):
 שמעתי את הראיון עם שר החוץ שיצא. הוא אמר שהוא מסכים עם ראש הממשלה מר בגין בדבר אי-חלוקת ישראל. לפי דעתי היה צריך להוסיף שהוא מסכים עם המערך בדבר אי-סיפוחם של השטחים לישראל. הואיל והוא נגד חלוקה ונגד סיפוח, שר החוץ מציע דו-קיום בשלום. אני בעד זה. השאלה היא אם אפשר לקיים את זה. את השאלה הזאת מציע באופן הריף לא אחר מאשר שר החוץ עצמו. קראתי ציטטה מדבריו ב"מעריב" האומרת: "בעינינו חיילינו חמודים וחיילותינו מתוקות. בעיני הערבים זה צבא כיבוש. לא מבקרים, לא שכנים, אלא קלגסים הכופים את עצמם בכוח הנשק". אם זה המצב, איך אפשר להיות בדו-קיום?

חברי הממשלה, איוה עניין יש היום לעם בשאלה איך תתחלקו בתיקים, מי ישב על כסאו של מי? איוה רווחה היא שכסא אחד נותר ריק ויותר קל לחלק את התיקים? הבעיה היא לא כיצד להיטיב עם השרים. הבעיה היא כיצד להיטיב עם האזרחים.

(קריאה: מי נתן מכתב למישהו על הבטחה לתיק?)

האין זה לגיטימי? האם אני אומר שתיקים לא חשובים? אני אומר שחללים להיות חשובים אם זה הדבר היחידי החשוב לכם, כי מה זה משנה מי יהיה שר החוץ, חשוב איוה מדיניות חוץ תגלו. חשוב איך תקום ממשלה שתטיל את מרותה על שריה ותציג מדיניות חוץ ומדיניות כלכלה שתחלץ אותנו מן השפל, מן האכזבה, מן היאוש ומן האינפלציה שהבאתם על העם.

יש בינינו חילוקי-דעות אידיאולוגיים. אני חושב שאין מכירים את האידיאולוגיה שלכם. בהתעלמות טוט-אלית מהמציאות, על-ידי תביעות מופרות ביהודה ושומרון, תביאו למה שכבר הבאתם בסיני ותשאירו את ישראל ללא כוח תקיף או תהרסו את אופייה היהודי של מדינת ישראל. שני הדברים אנטי-ציוניים ואנטי-פאטי-ריוטיים הם, כשם שאנטי-ציוני ואנטי-פאטריוטי הוא להתעלם מן הדילמות האמיתיות ולהשמיע חזונות-שווא והבטחות ריקות מתוכן.

חברי הממשלה, גם הרוב שלכם בכנסת הולך ופוחת. מר בגין נהנה, כאשר הקים את הממשלה, מתמיכה של 78 חברי כנסת.

חיים קורפו (הליכוד):
 61 חברי כנסת.

שמעון פרס (המערך):
 אני מדבר על התמיכה שהיתה לממשלה לאחר שד"ר נשארה עם עקרונותיה וכנסת לממשלה.

תושבי השטחים, אישור הנציגים הנבחרים של תושבי השטחים.

השר מ. נסים:
 אתה קראת — — —

שמעון פרס (המערך):
 קראתי טוב מאוד.

אני רוצה לשאול את ידידנו במפד"ל: הייתם בקו-אליציה עם המערך. היו בינינו חילוקי-דעות לגבי עתיד יהודה ושומרון. איך הסתדרנו? אתם הסכמתם שגנהל משא-ומתן על עתיד יהודה ושומרון ואם נגיע להסכם נשאל את פי העם. מה עשיתם עכשיו? אתם יושבים בממשלת הליכוד שבה נקבע שאם נגיע להסכם בדבר עתיד יהודה ושומרון — לא העם היהודי יישאל, לא מדינת ישראל תישאל אלא מצרים, ירדן ותושבי השטחים. גם מדינת ישראל.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):
 חברי-הכנסת פרס, האם אתה רוצה תשובה לשאלה?

מאיר פעיל (מחנה שלי):
 אתה מועמד לסגן שר החוץ.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):
 אני מוכן להשיב לך.

שמעון פרס (המערך):
 לצערי, יושב-ראש הכנסת שלל מאתך ומאתנו את המיקרופונים. אתה גם צרוד בקולך ובתוכן. אינך מוכרח להשיב. אין צורך.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):
 מפלגת העבודה היתה בעד פשרה טריטוריאלית. המדיניות של הממשלה הזאת היא נגד פשרה טריטורי-אלית.

שמעון פרס (המערך):
 חברי-הכנסת יהודה בן-מאיר, התשובה לכך פשוטה. אם האוטונומיה תצליח, לפי ההנחיות שעברתם, שבג-ללן הלך שר החוץ — — —

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):
 הלך, הא?

שמעון פרס (המערך):
 — — — אם ההנחיות שלכם יתקבלו — — —

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):
 יתקבלו.

שמעון פרס (המערך):
 אם ההנחיות שלכם יתקבלו על-ידי מצרים, לא על-ידי המפד"ל — יש בעיה גם עם מצרים, המשא-ומתן איננו רק ביניכם ובין ראש הממשלה בגין — אתם תהיו במקום מבושרי מדינה ציונית מבושרים של מדינה דו-לאומית, יהודית-ערבית. אין טעם שתתעלמו מזה. יש כאן שלושה מיליון יהודים ושני מיליון ערבים. יש לזכור את הבדלי הריבוי ואת האכזבה שלנו כתוצאה מהנשירה. אבל, אם תיכשל, וקרוב לוודאי שתיכשל — תקום מדינה פלשתינאית בגבולות 1967.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
 אוי, אוי.

חוברת א', ישיבה ר"ס

— הצעת סיעות המערך, התנועה לשינוי יוזמה, החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, בנא"י ומחנה שלי להביע אי-אמון לממשלה —

רוב העם היה מביע לכם אי-אמון. ואני מקווה שהכנסת תלך בעקבות העם, כי העם לא ילך בעקבות הכנסת.

אנו מאמינים שהמצב אינו חסר תקנה. ישראל יכולה להיות אחרת. המצב במשק, בכלכלה, בחברה, יכול להיות שונה. אין מקום לא ליאוש ולא לאכזבה. אפשר להתחיל ממצב זה רק אם נלך לבחירות, והעם יבחר בכנסת הנראית לו ותקום ממשלה שתוכל לפעול, ובעיקרה — הדמוקרטיה תיושע.

הפעם אין מדובר באי-אמון. הוא קיים בלאו הכי. הפעם מדובר בנסיון רציני לשכנע את חברי הכנסת למלא תפקידם לפי רצון העם וצרכי המדינה. ככל שחקי דימו ללכת, כן תרבו לתרום לכך.

היו"ר ש. ארבל: אלמוליונו :
רשות הדיבור לחבר הכנסת רובינשטיין.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי יוזמה):
גברתי הישבת-ראש, כנסת נכבדה, לא מתוך שמחת לאיד ולא מתוך להט אופוזיציוני מביא אני היום, בשם סיעת התנועה לשינוי יוזמה, הצעה להביע אי-אמון לממשלה. יתר על כן, אני רוצה להעיר בהזדמנות זו הערה אישית: כאשר התייצבה הממשלה הגבוהת לראש שגנה וביקשה לקבל אמון הבית, הייתי סבור שאין להביע לה אי-אמון אף-על-פי שהייתי או באופוזיציה, וסברתי כי יש להימנע מהצבעה. וזאת משום שהאמנתי — ועדיין אני מאמיני — בצורך בחילופי שלטון כסם חיים לממשל דמוקרטי.

אחד הפשעים הגדולים ביותר שעשתה ממשלת הלי-כוד, מעבר לכל החטאים האחרים, הפשע האמיתי, הפשע בהא הידיעה, הוא שעם חילופי השלטון היא שמה קץ בהדרגה לרעיון של חילופי שלטון. כל מי שמסתובב בחובות ישראל ושומע כיצד מדברים ישר-אלים, ידע שזהו המצב. אין צורך לקרוא משאלי דעת קהל בעניין זה. אני מדבר אל חברי הממשלה, אל שרי הליכוד ואל ראש הממשלה, ואני אומר את הדברים ללא התנצחות, כי זה הדבר העצוב ביותר שקרה בישרי-ראל; רעיון חילופי השלטון ספג מפלה ניצחת מיד אלה שעלו לשלטון כתוצאה מהמהפך, מהמהפכה הגדולה שאירעה במאי 1977. ייתכן וזה הדבר הגרע מכול, דהיינו שפה גהרס משהו בסיסי ויסודי, יותר משיעור האינפלציה, יותר מהפער במאזן התשלומים. דברים שהיו טמונים בנפש השל החברה הישראלית מתמוטטים. אין זה כשלון סתם של הממשלה. אין זה כשלון סתם של מפלגה. רעיונות שהיא היתה אמורה לייצג, הם שנמצאים מוכת-מים.

הדברים אמורים לא רק לגבי הרעיון של חילופי שלטון. גם הרעיון של כלכלה חפשית, כלכלה שאי-בה שואבת כוחה מציוויים ומהביוקראטיה הממשל-תית, ספג מפלה קשה, אני מאמין בכלכלה מסוג זה. כמובן אין כלכלה של laissez faire ללא התערבות הממשלה. התערבות הממשלה היא כורת בל-יגונה בכל משטר. אבל הרעיון של כלכלה אנטי-צוויית מוכתם ומו-שפיל בגלל הכשלון שלכם, כיוון שלא הצלתם ליישם אותו.

גרוע מזה: המלה "ליבראליסם" מוכתמת. היא רעל אלקטרואלי. כל אחד אומר: אל תצמצמו את זה, כי זה רעל בציבור. לא משום שהרעיון עצמו הוא גבוה, לא משום שהרעיון עצמו גבוה, אלא משום שהרעיון עצמו ברמה ולשווא הוא שנכשל. וכך אנו רואים מוש-

חיים קורפו (הליכוד):

בן-גוריון הקים ממשלה עם — — —

שמעון פרס (המערך):

אני מדבר על התמיכה שהיתה לממשלה לאחר שד"ש בדקה את המצב ויגאל ידין חזר מארצות-הברית ותיאר את המצב כל-כך גורל שד"ש מוכחה מיד להצטרף לממשלה. אז הגעתם לרוב של 78 חברי כנסת. היום, אינני יודע כמה אתם. 64 עד מתי? — עד הערב?

חיים קורפו (הליכוד):

עד — עוד שנתיים.

שמעון פרס (המערך):

מחר 62 ומחרתיים 63. השרים הרי הם כשעון-חול ההולך ואוויל.

ואני שואל: מה תועילו למדינה אם תישארו עוד מספר חודשים? האינפלציה תגבר, אי-האמון יעמיק. הממשלה איננה מסוגלת לחפקד.

חיים קורפו (הליכוד):

תייבים לחכות עד שהמרכז שלכם יבחר את האיש.

שמעון פרס (המערך):

בניגוד למרכז של מפלגתך, במפלגתנו אין מוחאים כפיים ובחורים פה-אחד. אצלכם השר דוד לוי, בלי למנות את הקולות, הודיע את התוצאות. אני גאה במרכז שלנו. אולי זו החולשה שלכם, שיש לכם מרכז שתמיד מסכים פה-אחד, ואם איננו יודע זאת, אומרים לו את זאת. אל תחקוף איפוא את המרכז שלנו.

יש לכם רק תרומה אחת לתרום — ללכת, וללכת מייד. אין לכם דבר יותר טוב להציע לא לעצמכם ולא לעם שאיכותם אותו. אני סבור שתיטיבו עם העם אם תשתחררו אותו מהמבוכה ומאזלת-היד המאפיינים את הממשלה הזאת.

המערך, שבשמו אני מדבר, סבור שאין מנוס מבחי-רות מיידיות. לא שאני מתפעל כל-כך ממה שמצפה לממ-שלה הבאה. רק עבודת פרך, למלא את שהתחייבתם אתם לגבי פיתחת-רפיה — להוריד את ימית, להוריד את שארם-א-שייך, עליהם אתם התחייבתם, סיבוכים ביהר-דה ושומרון, אינפלציה של 100%, קופה ריקה, כבוד ישראל שהפך למרמס בעולם, עם השרוי בעגמת-נפש

רוני מילוא (הליכוד):

הממשלה הבאה תקבל שלום. את זאת אתם שוכחים.

שמעון פרס (המערך):

אני לא הייתי מציע למערך לבקש את אמון העם אילו לא היה לו אמון בעם. אני מאמין שהעם טוב יותר מהמצב שלתוכו הכנסתם אותו. יש לנו עם טוב עם הרבה יכולת והרבה כשרונות. זו הפעם הראשונה בתולדות המדינה יש 100% אינפלציה. בשביל מה? מדוע? היו לכם שנתיים ונצי פחות או יותר שקטות. דבר לא בנייתם. שום תכנית לא הצגתם. כל יום אתם משגים תכניות. זה מגיע לעם? העם האמין בכם. תהיו בני-אדם, וכפי שמתחייב במשטר דמוקרטי, תסיקו מסקנות. על כשלו-נכם בנושאי הכלכלה הייתם צריכים ללכת; על כשלוכם בעניין אלוץ-מורה הייתם צריכים ללכת. ואני בטוח שאילו היתה הצבעת האמון נערכת בעם ולא בכנסת —

זה. האמנתי שהישג זה יהיה הורע שניטע בקרקע הצחי-
 חזה והקשה של עוינות ערבית-יהודית וזרע זה ינבט
 ועוד יעשה פרי הלולים, אבל היום אני מוצא את עצמי
 בתדה עמוקה — — —

אורי אבנרי (מחנה שלי):
 זרע שהרשחת.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויומה):
 — — — שלא לא רק שלא נקטוף את פרי עץ
 השלום אלא אף נישאר קרחים מכאן ומכאן. אני חושש
 — ותשנותי גדלים מיום ליום — שמא נישאר ללא סיני,
 ללא שלום, עם בעיות בטחון קשות, עם בידוד בין-לאומי
 מעמיק ועם תלות מחניקה בארצות-הברית.

כיצד נתגבשה סכנה זו, אדוני ראש הממשלה? כיצד
 זה קרה שאותו הסכם היסטורי — אני מודה, למרות
 הויתורים הקשים — עומד היום בצלו של איום כל-יך
 כבד, כל-יך מחריד? לדעתי היתה כאן אי הבנה בסי-
 סית בתוך הממשלה, במחנותיהם של האנשים שהגו את
 רעיון השלום. חברי ואני הבינונו את הסכם השלום
 כגבן-פינה במדיניות שיש לה הגיון לאומי, מדיני
 וגיאופוליטי. אנחנו ראינו את הסכם השלום עם מצרים
 כמיוסד על שני יסודות: היסוד הראשון הוא כניסתה
 של ארצות-הברית ככוח מרכזי לזירה היסודית-כוננית,
 כמשכינת שלום במוכח החיובי של המלה, כבוררת
 ומפשרת; היסוד השני הוא שהשלום עם מצרים הוא
 מהלך הפתיחה שבצדו טמון רעיון האוטונומיה. ורעיון
 האוטונומיה בעצמו כולל שני אלמנטים: דחיית ההכרעה
 בנושא יהודה ושומרון ויצירת משטר זמני של אוטו-
 נומיה מלאה ואמיתית. שני יסודות אלה נהרסו וקועקעו
 על-ידי ממשלת ישראל וחילוקי הדעות בתוכה עוד בטרם
 נבט זרע השלום. ומשום כך אנו עומדים היום לפני סכנה
 כפולה ומכופלת זו.

ממשלת ישראל לא ידעה ולא השכיחה לגבש עמדה
 לגבי מעמד ארצות-הברית בשיחות השלום ובחווה הש-
 לום. עמדותיה רויות סתירות משועות שקשה להבינן:
 מצד אחד, בסיני היא מציעה הגברת המעורבות המדי-
 נית והצבאית של ארצות-הברית, ומצד שני, בשיחות
 האוטונומיה היא מתנגדת לשיתופה המלא של ארצות-
 הברית על בסיס של שוויון מלא. זו סתירה בלתי מובנת,
 שטרם התסברה.

השר מ. נסים:

איפה שמעת את זה?

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויומה):

היא מתנגשת באורח מילולי עם הממשלה האמרי-
 קאית. יש התנגשויות מיותרות על עניינים שוליים. היא
 מחריפה את התנגדות לישראל גם בקרב הממשל, גם
 בקרב דעת הקהל ולתדהמתנו ולצערנו גם בקרב חלק
 מהודי ארצות-הברית. הפעולות של ההתנחלויות והפ-
 קעת הקרקעות הפרטיות גרמו נזק לישראל שאין לו
 כל יחס לתועלת שהתומכים בהן מייחסים להן. אני
 חושב שהתשנית הפרו-ישראלית שבמשך שנים נהנינו
 ממנה בארצות-הברית הולכת ונסדקת. ראה משאל
 "גאלופ" האחרון שבו 45% מן הנשאלים היהודים תומ-
 כים במגע בין ארצות-הברית לאש"ף; ראה הדברים
 שאמר הכנר איזיק שטרן אוהד ישראל ושותף למפעל
 הציוני; ראה כותרות של יום יום בעתונות האמריקאית
 והישראלית.

גים שלמים שנהרסו בשל הכשלון המחריד של הממ-
 שלה: רעיון הרווחה שהיום נעשה עליה להדפסת כסף,
 לזריקת כסף בסגנון של "להיטיב עם הכול", אף הוא
 הוכחם. היום "הרווחה" נעשתה מכשיר לקידום אישי
 ופוליטי, אני לא מתבייש לומר זאת: קיימת ספסרות
 בנושא הרווחה וקיימים סרסורים לדבר רווחה. הרעיון
 שהצבא עומד מחוץ לפוליטיקה — רעיון שגדלנו עליו,
 שמכנו עליו, רעיון שהיה נכס צאן ברזל במסורת היש-
 ראלית — גם הוא נרמס. הרעיון שיש חוק תקציב שעל
 פיו פועלת הממשלה — אף הוא נשחק. הכנסת הזאת
 העבירה חוק שהוא אנטי חוק תקציב, ששם קץ לרעיון
 של תקציב המדינה; הוא הדיו לגבי הרעיון שהממשלה
 דוברת אמת ומספרת את האמת לעם, שהבטחותיה מת-
 גשמות. מעל הדוכן הזה עמד שר הבטחון והסביר כי
 גשות קריית-ארבע שפולשו לבניין "הדסה" יפוגו תוך
 זמן קצר. אפילו הסבר כלשהו לא ניתן להפרת הבטחה
 הזאת; אפילו תירוץ לא ניתן לדברים החמורים שאמרה
 בית-המשפט העליון המאשים בעצם את הממשלה בהט-
 עיית בית-המשפט, וזאת בשפה העדינה, בשפה הרפה
 והאדיבה שעליה אמונים שופטי ישראל.

השר מ. נסים:

קראת את פסק-הדין?

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויומה):
 קראתי את פסק-הדין. אני מתפלא שאתה לא קראת
 אותו.

השר מ. נסים:

אני קראתי אותו.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויומה):
 אם כך, לא הבנת אותו. כל הרעיונות האלה יורדים
 לטמיון.

למדינת ישראל היתה מסורת קונסטיטוציונית. אמנם
 דלה, לא עשירה ולא איתנה וגם בה היו הרבה פגמים,
 אבל גם מסורת קטנה זו הולכת ומתקעקעת.

ממשלת ישראל לא הצטיינה מעולם באחריות משר-
 תפת, אבל מעולם לא היה מצב שבו ממשלה הופכת
 בעצם לפארלאמנט זוטא, רוויית ריב סיעתי ואישי, בא-
 שר השרים רואים את עצמם בעצם כנציגים וכנבחרים
 ולא כחלק מצוות קולוגיאלי הכפוף לראש הממשלה.

כל הרעיון של שינוי קונסטיטוציוני, של שינוי
 שיטת הבחירות, של הרפורמה ביחס בין הכנסת לממשלה,
 נחל מפלה מוחצת, לרבות מידיהם של אלה שרצו לבוחח
 בשמו, כחורה למשה מסיני, כעיקר העיקרים.

וגדמה לי שהדבר הנורא מכול הוא זה שהליכוד
 אומר ועושה — הייתי אומר, באופן אובססיבי כמעט —
 את הטיפח ממה שהבטיח לבוחרתו. יסוד היסודות של
 הדמוקרטיה, האמונה שיש תוכן כלשהו, שיש משקל
 כלשהו להבטחה של פוליטיקאי, הולך ונהרס. ואם יש
 וקיים יאוש מסויים בחברה הישראלית, הרי הוא נובע
 מכך ולא מכשלון אדמיניסטרטיבי-ממשלתי; ולא
 מכל הבעיות המוריות שנתקלנו בהן ועוד ניתקל בהן.
 כל ממשלה יהיו לה בעיות מסוג זה, אבל בגידה כזאת
 ברעיון הבסיסי של חילופי שלטון היא שמביאה ליאוש
 הגדול.

נכון, לממשלה הזאת יש גם הישג גדול מאוד: השלום
 עם מצרים, הגדולה שבמדינות ערב. ואני שיבחתך, גם
 בכתב וגם בעל-פה, ראה ראשו הממשלה על חלקו בהישג

חבורת א', ישיבה ר"ס

— הצעת סיעות המערך, התנועה לשינוי ויזמה, החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, בנא"י ומחנה שלי להביע אי אמון לממשלה —

תיה של הממשלה, ותוצג מדיניותה הכושלת במלוא משמעותה הקודרת.

כיצד מתכוננת הממשלה ליום זה, למבחן הקשה הצפוי לנו בעתיד? התשובה לכך ניתנת בכותרות העיתונים ובמספרים המחרדיים: אינפלציה בת שלוש ספרות — היחידה בקרב המדינות הדמוקרטיות, בין הבודדות בעולם כולו; פער של קרוב ל-5 מיליארד דולר במאזן התשלומים; נטל מצטבר ששואם מדינה לא תוכל לשאת בו, פרט אולי למדינות הגפנט. התשתית הפרו-יהודית, התשתית הפרו-ישראלית, גם בקרב חוגים יידיים לנו, תמנע את חיזוקנו באותה שעה שבה אנו זקוקים לה ביותר. מדיניות של ביזבזו ירדה על ישראל בשעה שמדיניות של חסכון היא צו השעה.

שלטון החוק והתהליך הדמוקרטי הם בעצם החושים המאגדים את החברה הפרובלמטית של ישראל. אבל דווקא בימיה של ממשלה זו נתערער חוטים אלה. גוש-אמונים ושותפים הועמדו מעל לחוק והם חסינים מפני המשפט. להיפך, הם היום מכתבים למעשה את מדיניות הממשלה, כפי שעולה מפסקי-הדין בפרשת אלון-מורה. האנארכיה וחוסר המשמעת הציבורית גדלו לממדים מחרידים, גם מימין וגם משמאל, גם מצד גוש אמונים וגם מצד אלה האומרים שיסרבו לשרת בשטחים. הדים להתפרקות מאחריות לאומית הם חזיון נפרץ של כל יום, עד כדי כך שבפעם הראשונה אנו שומעים מפי חוגים רחבים את האיום על עצם קיומו של המשטר הדמוקרטי בישראל, על עצם הצורך בדיקטטורה, במשטר סמכותי, במשטר בלתי-דמוקרטי. אנו שומעים זאת בחור-גים רחבים מאוד ועתונאים רציניים ונכבדים אינם מתביישים לכתוב זאת בעתונותם.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
רציניים...

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):

כך צריך לראות את המשבר שבו נתונה הממשלה. זה לא רק עניין של משדר זה או אחר. אין לך דבר מרגיז יותר מאשר אותן מלים שנורקו לחלל האולם: הממשלה לא מתפקדת, הממשלה שכחה לתפקד, תיפקודה לקוי. כל אלה הן שטויות. האם מדובר כאן על תיפקוד? לא, לא מדובר על תיפקודה של הממשלה אלא על פשיטת רגל של כל תפיסתה. בצד המלה תיפקוד מצאו מלה אחרת כתרופה למחלה: יעשו אירגון מחדש של הממשלה; יעשו Reshuffle; עוד מלה שנורקה לחלל. האם יש דבר יותר מגוחך מהרעיון הזה? מה אומר הרעיון הזה? במלים פשוטות, הוא אומר כך: אתה לוקח שר א' שנכשל בתפקיד ב' ושם אותו במקום שר ב' שנכשל בתפקיד א', ומכאן תבוא הישועה לישי-ראל. כתוצאה מחילופים אלה תונק ממשלת ישראל כתבת תשחורת, תיאבק עם אינטי תטעב ותוכל להם. רבותי חברי הכנסת, שמעתי על עירוי דם שבו מוריקים לאדם חולה דמו של אדם בריא. אך טרם שמעתי על ריפוי שבו מתליפים את דמם של שני חולים אנושים זה בזה, וכתוצאה מכך באה ההכרעה.

אין מנוס מהבעת אי אמון לממשלה, כי זה לא עניין של תיפקוד. נכון, הממשלה נכשלה גם בשל חוסר כשרון וחוסר נסיון של שריה, אבל בעיקר בגלל ליקויים ופגמים הטבועים בה. משום כך אין זה ניתן לתיקון על ידי אירגון מחדש ועל-ידי תיפקוד מחדש הסתירות הפנימיות הנוצרות בתוך הממשלה הן כה יסודיות שאי-

(קריאה: Fidler on the roof.)

מישהו אמר "Fidler on the roof" על איוק שטרן. בסדר, זה באמת חלק מן היחס לאוהדי ישראל ולידידיה.

משה שמיר (בנא"י):

האם ארצות-הברית היא טלית שכולה תכלת?

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):
לא.

משה שמיר (בנא"י):

אין לומר בהקשר זה אף מלה אחת על המשל האמריקני?

שמואל טולידאנו (התנועה לשינוי ויזמה):
על האינדיאנים.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):

חבר-הכנסת שמיר, אילו הייתי מביע כאן אמון או אי אמון לממשלה האמריקאית, היה לי מה לומר.

משה שמיר (בנא"י):

אתה נשמע כמו הסניגור שלהם.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):

חס ושלום.

במלים אחרות, אני חושב שמה שקרה בממשלת יש-ראל הוא זה שהיא נפלה בין שני כסאות. יש הגיון פנימי, תלוש מן המציאות, דמיוני לגמרי, בעמדה של "אף שעל". יש הגיון פנימי, מציאותי וריאליסטי בעמדה האחרית והמתונה שאני מייצג אותה. אין הגיון בשום פנים ואופן לפעול ביד אחת בדרך זו וביד שנייה בדרך האחרת, בהיות שתי הידיים סותרות זו את זו. היסוד השני בתפיסה המדינית של הסכם השלום, רעיון האוטו-נומיה המלאה, הושם לאל על-ידי עמדה ממשלתית שאי-נה קבילה על שר החוץ לשעבר שלה, שאינה קבילה על חלק גדול משרי הממשלה ושולמוא ריקנותה נתגלה תה בפסק-הדין של בית-המשפט העליון. התנהלויות בלב הישוב הערבי הצפון, במסווה בלתי קביל של נימוקי בטחון, נתנו ביטוי מוחשי לרצונה של הממשלה לספח את השטחים ללא מתן זכויות פוליטיות. ראש הממשלה הציע בזמנו תכנית של זכות התנהלות — אם אפשר לקרוא לכך — על בסיס של הדדיות: ישוב יהודי בשטחים הערביים עם זכויות לערבים להתיישב במדינת ישראל. הוא עצמו הבין כי לא יתכן באותו שלב לנקוט עמדה חד-צדדית. אך ממשלת ישראל עושה היום תחת הנהגתו אותו דבר שראש הממשלה עצמו הסל אותו. במקום התפיסה המדינית, הגיאוגרפית והריאליסטית, שהכתיבה את מדיניות השלום את הסכמי קמפ-דייוויד, באה תפיסה משפטנית, "משפטולוגית", סעיף פה סעיף שם, פסיק פה ופסיק שם, כאילו היינו צד למשפט לפני בג"צ בין-לאומי, אולם, גברתי היושבת ראש, רבותי חברי הכנסת, אין אנו צד למשפט כזה. אנו עומדים לפני סכנת צבאיות, מדיניות וכלכלית, כאשר נוותר ללא כלום, ללא רצון טוב בקהיליית העמים החפשיים, נוכח מידה רבה של רוגז בארצות-הברית, הרשמית והלא-רשמית. ואז באותו יום תופשט ממשלת ישראל ערום וערייה, אם נשתמש באותו סגנון הלקוח מישיבו-

— הצעת סיעות המערך, התנועה לשינוי יוזמה, החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, בנא"י ומחנה שלי להביע אי-אמון לממשלה —

הממשלתית הולכות לבחירות, אך משום ידיעתן הברורה כי צפויה להן תבוסה בבחירות ממשיות הן לשלוט על עם שאינו רוצה בהן. והתוצאות — בשאלת השלום: מפולת, עד כדי כך שאפילו הנץ משה דיין, אחד ממעצבי עסקת קמפ-דייוויד, נמלט בעוד מועד מהאניה הטור בעת; בשאלות כלכליות וחברתיות מעולם לא היה המצב גרוע יותר; בשאלות הדמוקראטיה והמצב הפנימי — מעולם לא היתה כה חריפה סכנת הפאשיזם בישראל.

האחריות מוטלת על הממשלה כולה, על ראש הממשלה בגין וסגנו הבלתי-רשמי אריאל שרון ועל סגנו הפורמאלי יגאל ידן. הממשלה כולה פועלת לפי הכלל: אחרי המבול — מבול של אינפלצציה, מבול של התייק-רויות, של עוני משועשע בצד התעשרות חסרת תקדים של מעטים; מבול של התנחלויות, של התקפות על לבנון, של הוצאות צבאיות עצומות, של השתוללות גושי-אמונים וכוחות פאשיסטיים אחרים; מבול של שקרים, של העלמת עובדות מהעם על פשעי מלחמה ועל חנינות סטוניות של קצינים אשר רצחו ערבים חפים מפשע; מבול של מעשי אפליה ודיכוי לגבי האוכלוסיה הערבית בישראל; מבול של מעשי אפליה של עדות המזרח והנצחה שכונות העוני ועיריות העוני; מבול של מעשי כפייה דתית הפוגעים בחופש המצפון ומנועים שוויון זכויות האשה. להיטיב עם העם יכולה הממשלה על-ידי התפטרותה. להיטיב עם העם יכולה הכנסת על-ידי התפוזרותה והחלטתה על עריכת בחירות חדשות.

וכמה מלים על התפטרותו של שר החוץ דיין. הוויכוח של דיין עם הממשלה איננו בשאלות עקרוניות. מסיבת העתונאים שערך היום הוכיחה את זה מעל לכל ספק. דיין נשאר גיץ. הוויכוח שלו הוא על הטאקטיקה, על הצורך בתיאום יתר עם ארצות-הברית, על מה שהוא קורא "חיים בידה" של יהודים תחת שלטון ישראלי בארץ-ישראל השלמה. מטרתו להכניס פירוד בין הפלש-תינאים — בין הפלשתינאים תושבי הגדה המערבית והעם הפלשתינאי מחוץ לשטחים הכבושים; בין הפלשתינאים לבין אש"ף. אלה הם חלומות שווא. אולם אם גם דיין אומר שהמשא-ומתן על האוטונומיה הוא משא-ומתן סרק מוכיח הדבר שצדקנו בביקורת שלנו על הסכ-מי קמפ-דייוויד, על הקומדיה של אוטונומיה שאיננה אלא צורה של המשך הכיבוש.

דיין חולק על התנחלות מסויימת על אדמה פרטית. אבל היום הכריז במסיבת עתונאים שהוא בעד התנחלו-יות בכל ארץ-ישראל וגם באזורים צפופים ביותר של אוכלוסיה ערבית. היום הכריז שהוא נגד זה שיהיה "שלטון זה ביהודה, שומרון וחבל עזה". אם כן, מה ההבדל?

אני רק רוצה לומר שדיין היה בין הראשונים שאמרו עוד בשנת 1968, כי אין כל ערך בטחוני להתנ-חלויות, אלא, כפי שהוא אמר: "ההתיישבות יש לה משקל חשוב ביותר ביצירת עובדות מדיניות, מתוך הנחה כי מקום שאנחנו מקימים בו התיישבות או היאחות, לא נזוז ממנו". ובכן, כל השקרים האלה על התנחלות בטחוניות — —

אורי אבנרי (מחנה שלי):
בדיוק כמו בימית.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
הסוף יהיה כמו בימית. זה נכון. מעולם לא אמרנו

אפשר למחוק אותן על-ידי חלוקה מחדש של תפקידים. זוהי הסתירה הפנימית בין הצורך לבסס את תהליך השלום על-פי הסכם קמפ-דייוויד לבין התפיסה של ארץ ישראל השלמה. זוהי הסתירה פנימית בין "להיטיב עם העם", שפירושו האמיתי משטר חלוקה וזריקת כסף, לבין המציאות הכלכלית. זו הסתירה הפנימית בין הצורך להביא לרפורמות מקיפות במדינה לבין תלות בשותפיה הזוטרים של הקואליציה, שהם היום גביריה ואדוניה; והעיקר זו הסתירה הפנימית בין המעשה לבין המלל, בין יומרה לבין אפס היכולת.

מדוע אנו מציעים הבעת אי-אמון? משום שאנו מאמינים כי אין מנוס מללכת לבחירות. אני יודע שבחי-רות אלה אינן נוחות לחלק מחברי הכנסת, והן אינן נוחות ברגע זה למפלגתי, לחברי ולי. אילו היה אינטרס מפלגתי דובר מפי, לא הייתי תומך בכך. אבל אני מאמין שיש צורך בבחירות כאלה, ולו רק משום שיש צורך בכנסת המייצגת נאמנה את העם, המקבלת מאנדאט מחודש המציבור, ובממשלה שיש לה פרק הזמן ואורך הנשימה הדרוש כדי להבריאה את המשק והכלכלה. רצוננו בהקדמת הבחירות נובע מהעניין הבא: בצד הבעת אי-אמון לממשלה אנו רוצים להביע אמון מלא למדינת ישראל, לחברה הישראלית ולבוחר הישראלי. שקר גור-סים אלה האומרים "כולנו אשמים", הספינה איננה לקר-יה, אולם אין לה רב-חובל ואין לה צוות משיטים, אין לה כיוון ואין לה הגה.

אנו מאמינים שהשכלון כולו הוא נחלת כל המערכת הפוליטית והמפלגות השליטות. לכן בצד הבעת אי אמון לממשלה אנו מבקשים להביע אמון לחברה הישראלית, אנו מבקשים להביע אמון בכוחה לגבור על הצרה הגדו-לה שהורידה עליה ממשלה זו. בצד הבעת אי-אמון שלנו לליכוד ולשותפיו, אנו מבקשים להביע אמון מחודש במפעל הצינוני, בציונות המסורתית, זו הרוצה לראות את עם ישראל כחלק ממשפחת העמים והחותרת לשום קץ לסיכוסך הטראגי בין יהודים לערבים. אנו מבקשים להביע אמון, בצד הצבעתנו נגד הקואליציה, במסורת היהודית הסובלנית והאנושית, זו שלא שכחה את חובתנו כלפי הגר הגר בתוכנו, זו שהפיקה לקח סובלני מההיס-טוריה של עם שנרדף כפי שלא נרדף שום עם בעולם.

אנו מאמינים בכל אלה, ואנו מאמינים במדינת ישראל זו שידעה משברים הרבה, שבעה מצוקות וחרדות, ולכולם יכלה. ומשום כך אנו אומרים לממשלה: למען ישראל — לכו הביתה.

היו"ר ע. ארבל-אלמוזילינו:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת מאיר וילנר.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אנו מציעים להביע אי-אמון לממשלה משלוש סיבות יסודיות: (א) הוכח קבל עם ועדה שהממשלה פועלת נגד השלום; (ב) הוכח שהממשלה פועלת נגד העובדים; (ג) הוכח שהממ-שלה פועלת נגד הדמוקראטיה.

על הממשלה להתפטר. על הכנסת להחליט על התפטרותה ועל עריכת בחירות חדשות בהקדם. זוהי ממשלת מיעוט. אין ספק שרוב העם מתנגד עכשיו לממשלה הזאת, אבל השרים נאחזים בכסאות המיני-טטריאליים כבקרנות המזובת, מאימתא דציבורא. אילו היו מאמינות בתמיכת רוב הציבור, היו מפלגות הקואליציה

— הצעת סיעות המערך, התנועה לשינוי ויומה, החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, בנא"י ומחנה שלי להביע אי-אמון לממשלה —

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
הבאתי את זה רק כפרט. הלא יש אפילו אפליה גזענית בקיצבות הילדים בתירון של יוצאי צבא ולא יוצאי צבא. ילד ערבי צריך לאכול פחות? וזה אמור לא רק בעניינים הגדולים. הגזענות הזאת של ממשלת ישראל היא בדם שלה.

ולסכנת הפאשיסם שמעתם מה שאמר חברי-הכנסת אמנון רובינשטיין לפני. הוא רצה כל הזמן להתעלם, אבל עכשיו הוא אומר: גם אני הגעתי למסקנה שמתפשט הרעיון — מפצים את הרעיון בדבר הצורך בדיקטטורה, במשטר אנטי-דמוקרטי, פאשיסטי. הממשלה אחראית לכך. יש בתוכה פאשיסטים מובהקים והיא כקולקטיב מעודדת את הפאשיסם. אנשי גוש אמונים תופסים אדמות אפילו בלי אישור הממשלה. תוקפים תושבים ערבים בחברון וערכים פוגרים, פוצעים חיילים, אך אין מעמדי-דים אותם לדין. והשר שרון מכריו שהם הפאטריוטים הגדולים ביותר.

הטלוויזיה והראדיו הפכו במידה רבה לשופר של גוש אמונים. אכן, הוכנס לפיד הפאשיסם לכלי התקשורת. במקום לפעול נגד גוש-אמונים המפר את החוק גם לפי דעת הממשלה — מארגנים משפט מבויים נגד ראשי עיריות, רמאללה ואל-בידה, שאנחנו מוחים על המשפט הזה הדורשים לבטלו. גוש-אמונים הפיץ עלון בזמן ההקפות השניות שערך באלון-מורה. בעלון נכתב — אני קורא — "בית-המשפט הגבוה לצדק הופך להיות מכשיר בידי המחבלים ומוציא צו-ביניים האוסר על העבודה באלון-מורה". בית-המשפט העליון — הוא כבר אש"ף, כי הרי הם אינם מתכוונים למחבלים היושבים בממשלה. לדעתי, ממשלת ישראל היא ממשלת מחבלים — מחבלים בשלום ומחבלים בדמוקרטיה.

אנחנו מביעים אי-אמון לממשלה על מדיניות הדיכוי הגובר הנקוט לגבי האוכלוסיה הערבית בתוך ישראל. הוכחה חדשה לכך היא הפרובוקציה האחרונה של המשטרה נגד אסיפת הברדואים. נגד יהודים לא היו עושים כזאת. זאת היתה אסיפה חוקית לכל הדעות בעניין שהוא צודק לפי דעת רבים. איך אפשר לעשות פרובוקציה כזאת ועוד לאסור את הברדואים? אין גבול לאנטי-דמו-קרטיות של הממשלה הזאת ולדיכוי האוכלוסיה הערבית. הוכחה חותכת לכך — המצפים הפרובוקטיביים בגליל לשם ייחוד הגליל.

חברי הכנסת, הבחירה לא צריכה להיות בין רע יותר לבין רע. לכן פונים אני אל מצפונם של חברי הכנסת והאישים השפויים האחרים במפלגות השונות: הבה נערוך את הבחירות הבאות לפי מצעים ברורים ובעיקר בנושא המרכזי של תייגו — השלום והמלחמה. כי קיים קשור הדוק בין המצב הכלכלי והחברתי לבין המדיניות לגבי השלום, העם הפלשתינאי, הכיבוש, ההתנחלויות וההוצאות הצבאיות. מי שמדבר על פתרון הבעיות הכלכליות והחברתיות החמורות בלי לשנות את המדיניות היסודית, את התקציב הצבאי, את המדיניות בשאלות היסוד — אינו מציע לסלק את הסיבה הראשית לצרותינו הכלכליות והחברתיות. כמוכן, גוסף לכך נחוצה מדיניות של עצמאות כלכלית וקידמה חברתית. התלפת שר החוק, התלפת שר האוצר, או אירגון מחדש של הממשלה — לא יפתרו שום דבר. נחוצה מדיניות חדשה. הממשלה הזאת לא תנהל מדיניות אחרת מכפי שהיא מנהלת. הכנסת הזאת איננה מסוגלת להוליך ממשלת שלום, עצמאות לאומית; דמוקרטיה וקידמה חברתית.

שזה ריאלי, אבל בדבריו ציין שכל העדויות שמסרו קודם הרמטכ"ל ושרים לבית-המשפט על כך שכל ההתנחלויות הן למטרות בטחוניות — באי-אמת יסודן, אם נאמר זאת בעדינות. לפי החוק הבין-לאומי הבעיה אינה קרקע פרטית או קרקע של מדינה. למדינת ישראל אין שום קרקע בשטחים הכבושים. לפי החוק הבין-לאומי כל ההתנחלויות הן בלתי חוקיות.

חברי הכנסת, כמה מלים בנוגע לפסק-הדין של בית-המשפט העליון בעניין אלון-מורה: עוד לא היה מקרה כל כך בולט שבו מעמידים את הממשלה, את ראש הממשלה, את הממשלה כולה ואת הרמטכ"ל, על ספסל הנאשמים. גרוע מזה — העמידו אותם בפניה, כפי שמי עמידים בפניה ילד שסרח בכיתה ונתפס בקלקלתו, בשקרים, בכזבים. התנהגות הממשלה מכניסה דמורא ליוצאי-הצהר בקרב הציבור, בקרב הנוער, הרמטכ"ל עוד מסר הצהרה בשבועה. את פסק-הדין צריך לבצע, כפי שנקבע, תוך חודש. יש לפרק את ההתנחלות באלון-מורה, אבל לא רק באלון-מורה. אם רוצים בשלום, יש לפרק את כל ההתנחלויות בשטחים הכבושים.

אנחנו גם מביעים אי-אמון לממשלה מפני שהיא מעלימה מהעם עובדות יסוד של מציאותנו ושל ההיסטוריה. הנה נודע עכשיו על פסילת פרק בספרו של ראש הממשלה לשעבר יצחק רבין, פסק על גירוש ערבי לוד ורמלה. איך אפשר למחוק את הפרק על-ידי הצנזורה? אפשר להצדיק או לא להצדיק את הגירוש, אבל כאן רוצים שלא גדע את האמת. האם רוצים שנחנך את הדור הצעיר על שקרים? ! אמרנו כבר מזמן את מה שדברים כותב עכשיו. זאת האמת ההיסטורית, אבל לא רצו להודות בכך. אמרו שהערבים ברחו. עכשיו הצנוורה אוסרת את פירסום הפרק, אבל האמת צפה כשמן על פני המים.

כנסת נכבדה, אנחנו מביעים אי-אמון לממשלה בגלל המצב הכלכלי והחברתי הקשה ממשווא שהממשלה הביאה אליו את הפועלים, את עם ישראל. אנחנו מתקוממים — ורוב הציבור אתנו — נגד ההעלאות הבלתי-פוסקות של המחירים, נגד האינפלציה שאינה לה תקדים ונגד ההתעשרות של מעטים.

שוב העלו את מחיר הקמח ב-30%, ואני רוצה להפנות את תשומת-לבכם לא רק לעניין הכלכלי אלא גם לפרט אחד: העלו את מחיר הקמח ואמרו שאת מחיר הלחם לא יעלו בינתיים אלא יסבסדו אותו, אבל את מחיר הפיתות מעלים ב-20%. מי אוכל פיתות ומי אוכל לחם? פיתות אוכלים ערבים ובני עדות המזרח. אני מתנגד לכל ההעלאה של מחיר הקמח, אבל איך אפשר לעשות בכל דבר, אפילו בפת הלחם ובפיתה, הבלדה גזענית מקוממת כזאת? עכשיו מודיעים לנו שיעלו גם את מחיר הלחם.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
אין אפליה. "דופקים" את כולם.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
עומדים להעלות ב-30% את מחיר הלחם, החלב ומוצרי, שמן, מרגרינה ועוף קפוא וכן דלק, וכמוכן, את כל השאר.

תוסף טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
גם בלי ההעלאה החדשה היתה אפליה.

— הצעת סיעות המערך, התנועה לשינוי ויזמה, החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, בנא"י ומחנה שלי להביע אי-אמון לממשלה —

שלה הזאת שרצתה להיאנס על-ידי בית-המשפט העליון, שרצתה שיכריח אותה לא לעשות את מה שהתחייבה לעשות לפני הבחור וכך תוכל היא לרחוץ בנקיון כפיה. אבל זה לא יועיל — כפיה מלוכלכות, שכן גם ראש הממשלה, בשעות של פכחון מהטראנס הממושך שהוא נמצא בו, יודע שמחיר השלום עם מצרים שהוא רצה להיות מלאכה, איננו רק סיני אלא גם יהודה ושומרון, גם הפסקת ההתנחלויות. הפסקת ההתנחלויות למעשה, אבל במסווה של המשכתן כביכול.

הממשלה הזאת מעמידה פנים כאילו היא מתנחלת, אבל למעשה עושה הכול כדי לגמד את כל עניין ההתנחלות. בכל שומרון יש היום רק כשלושת אלפים וחמשים מאות איש וגם זאת רק בכניעה ללחצם של מתנחלי גוש-אמונים. בלעדיהם גם זה לא היה.

אני מתנגדת לכניעה לגוש-אמונים. מדוע התנחלות ביהודה ושומרון צריכה להיות תלויה או לא תלויה בגוש אמונים? מדוע אין זו המדיניות הפשוטה והמבטיחה של הממשלה, כמו של ממשלות שיישבו את קריית-גת או את אשדוד — בלי גוש-אמונים? גוש-אמונים, שמגלה נכונות אידיאליסטית עצומה ומסירות נפש בדרך הטבע, יכול להיות החלוץ של מדיניות התנחלות ממלכתית מטעם הממשלה. ואמנם זאת היתה כוונתו. גוש-אמונים היה מותר ברצון לממשלה על ההילה של היוזמה. אך אם הממשלה אינה עושה זאת — גוש אמונים יעשה זאת. גם העלייה האחרונה לאלון-מורה היתה כניעה לגוש-אמונים — כנגבים בלילה, עם הליקופטר שעשה את מלאכתו בחשיכה מהר מהר, מפרפר באוויר מפחד. מה? לתפקיד מיוחדת מעצמה, שבעצם המעשה הזה אימתה את עמדות כל אויבי ישראל שזהו תנחלות ביהודה ושומרון היא אכן בלתי-חוקית. ההתנחלות מאחריות להתנחלות והעברתה לבית-המשפט היתה כבר רק המשך טבעי.

הממשלה היא שגרמה לבזיון הרמטכ"ל והיא שהכשילה את בית-המשפט בכך שחייבה אותו לפסוק בבעיות שאין להן כל קשר לתפקידו המהותיים; ולכן מי ששם היום ללעג ולקלס את החלטת בית-המשפט העליון, לא את בית-המשפט הוא מבוז, אלא את הממשלה, שכפתה עליו את המצב המביש. לא רק אלון-מורה — הציונות כולה נעשתה על-ידי הממשלה הזאת בעיה משפטית.

אין אני מבינה בעצם מה הם החיפושים היום אחרי שר חרץ, כשהממשלה יכולה למנות את אחד משופטי בית-המשפט העליון — כפי שעשתה בזמנו במינוי ברק — לתפקיד זה. הרי הממשלה רוצה שבית-המשפט יגהל בשבילה את כל מה שאיננה מעיזה לעשות. אמנם תהיה בכך משום פגיעה בעקרונות המקורש של הפרדת הרשויות, אבל בהשוואה לכל הפגיעות שאכבר פגעה הממשלה בעקרונותיה והבזיונות שביותה את הציונות ואת השכל הישר — הפגיעה הזאת היא טריטוריאלי בלבד.

ציונות — בעיה משפטית, ולא לפי המשפט הישראלי אלא לפי משפט הגויים, משפט זר. צריך היה שאממטל בגין תגיע לשלטון — זה לא קרה בממשלת המערך — כדי שמתנחלים ביהודה ושומרון יישפטו על-פי אמנת ז'נבה —

אורי אבנרי (מחנה שלי):

אמנת האג.

גדעון האזנר (המפלגה הליברלית העצמאית):
יש גם אמנת ז'נבה.

לכן יש לערוך בחירות חדשות. הרוב בעם רוצה בכך. ההפגנה שהיתה בשבת מטעם תנועת "שלום עכשיו", שבה השתתפו 80,000 איש, היתה הפגנת שלום, הפגנה דמוקרטית, הסיסמאות העיקריות היו "נגד ההתנחלויות", "תתפטר ממשלת בגין" ו"הפאשיסם לא יעבור". יות"ל שלום עכשיו" היא חזית רחבה ביותר של בעלי דעות פוליטיות והשקפות אידיאולוגיות שונות. אך מה שאיחד אותנו, כולנו, בהפגנה הזאת — הוא מאבקנו ברוח שלוש הסיסמאות שמנית.

חברי הכנסת, אני קורא אתכם לפעול למען אחדות של כל כוחות השלום והדמוקרטיה בישראל ללא הבדל השקפה אידיאולוגית כדי לעצור בעד הגל הפאשיסטי, כדי להביא להפלת ממשלת בגין, לעריכת בחירות חדשות, למען נוכל לקרב את השלום ולהגן על האינטרסים של העובדים.

הי"ר ש. ארבל-אלמזוליני:

רשות הדיבור לחברת-הכנסת גאולה כהן בשם סיעת בנא"י.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
על-פי התקנון צריך לתת קודם רשות הדיבור לנציג סיעת שלי.

הי"ר ש. ארבל-אלמזוליני:

כך מופיע סדר הנאמנים אצלי, לא אני קבעתי זאת.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

איש ימין הוא "קצת יותר חשוב" מאיש שמאל.

הי"ר ש. ארבל-אלמזוליני:

אבקש לברר זאת לגבי העתיד. לא אני קבעתי את סדר הנאמנים. אפנה לכך תשומת-לב של הנוגעים בדבר. אני מצטערת.

גאולה כהן (בנא"י):

גברתי הישבת-ראש, כנסת נכבדה, לא צריך לחפש עילה להבעת אי-אמון לממשלה, לא דרושה הנמקה. המצב כיום הוא כזה שהממשלה היא שצריכה לחפש עילה לאמון, המשך קיומה. היא לא תמצא אותה, לא בסל הקניות המתפוצץ מאינפלציה, לא בהישגים מדיניים שערוותם מתגלה יותר ויותר מיום ליום, לא תחת שום קורת-גג שאיננה לזוגות צעירים ולעולים חדשים וגם לא במקלט האחרון שבו ביקשה הממשלה למצוא לה אמון — הוא בית-המשפט העליון, שכן גם בית-המשפט העליון הביע אתמול לממשלה אי-אמון.

יש שופטים בירושלים — זהל ראש הממשלה לפני מספר חודשים. אכן, יש שופטים בירושלים, אך אין ממשלה בישראל. הכול יודעים זאת, פרט לאותה קבוצת אנשים אבודי דרך, לאותה ממשלה שלומיאליית ותבוסת-נית שאם תמשיך לתפקד בצורה שבה היא מתפקדת היא תצליח להשיג בעוד מספר חודשים מבית-המשפט העליון צו פינוי לא רק מאלון-מורה, לא רק להתנחלויות ביהודה ושומרון, לא רק להתנחלויות בבקעה, לא רק להתנחלויות במזרח-ירושלים, אלא היא תצליח להשיג מבית-המשפט העליון גם צו פינוי למדינת ישראל, משרם שהיא מעמידה אותו בתנאים כאלה וכופה עליו תנאים כאלה שבהם אין לו ברירה אלא להסיק את המסקנות האבסורדיות ביותר.

כנסת נכבדה, לא היה הכרח אובייקטיבי להגיע למצב הזה, אלא שהיה זה הכרח סובייקטיבי של הממשלה.

חוברת א', ישיבה ר"ס

— הצעת סיעות המערך, התנועה לשינוי ויזמה, החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, בנא"י ומחנה שלי להביע אי-אמון לממשלה —

הרי ההתפטרות של הממשלה תהיה אישור חוקי למצב הקיים שאין ממשלה בישראל.

התפטרותכם היא גם דרך להיחלץ מן התקף של הסכס הסניגור, שקרבנו הראשון יהיה אבדן הנפש, וללא שום ערבות, כפי שמתברר היום כבר גם לאלה שלא עמד להם הכוח לראות את זה כבר אתמול. עשו מעשה פטריטי, התפטרו, כדי שהתפטרות הממשלה תיתן אפשרות לעכב את ההתפתחות האסונית שהבאתם את המדינה אל ספה. ההתפטרות היא גם הכרחית כדי שהעם יוכל לחוות את דעתו בפעם הראשונה בנושאים המהותיים, כדי שהיום בפעם הראשונה תהיה לעם אפשרות להצביע בעד מדיניות אחרת, מדיניות של ארץ ישראל, אם לא תעשו את זה — תרדו תוך זמן לא רב, אבל בבזיון, בהשפלה ובמפלה לאין שיעור גדולה יותר מאשר עכשיו. לכו עכשיו ותיצלו מהבזיונות שמכין לכם העתיד.

כנסת נכבדה, בימית שברה ממשלת הליכוד עקרון ציוני מקודש והיתה הראשונה להחליט על הודדת ישובים מארץ ישראל. שם נפתח הפתח שאין לו גבול — של עקירת ישוב בארץ ישראל.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

ממתי ימית היא ארץ ישראל?

גאולה כהן (בנא"י):

בשבילך גם יהודה ושומרון אינם ארץ ישראל.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

גם בשבילך ימית היא לא ארץ ישראל.

גאולה כהן (בנא"י):

בשבילי ימית היא ארץ ישראל, בשבילי סיני הוא ארץ ישראל, בשבילי יהודה ושומרון הם ארץ ישראל ובשבילי עבר-הירדן הוא ארץ ישראל.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

וסוריה? ולבנון? אולי תשלימי את הרשימה?

גאולה כהן (בנא"י):

ביהודה ושומרון מתכוונת הממשלה היום לבצע את המעשה המביש הזה של עקירת ישוב הלכה למעשה בחסותו של בית-המשפט. לכנסת ישראל, שקיבלה החלטה לאחר מלחמת ששת-הימים, אותה החלטה שהוכרתי קודם, על זכותה של ישראל להחיל את החוק הישראלי בכל רחבי ארץ ישראל, אסור היום לתת את ידה למעשה בגידה זה של עקירת ישוב יהודי מארץ ישראל בחסות החוק הבין-לאומי שלפיו אנו זרים בארצנו. הדבר הזה אסור שיקרה.

ממשלה הולכת וממשלה באה, אבל אלון-מורה, שהיא סמל גופת ההתנחלות החדשה בעת הזאת, צריכה לעמוד. דרך הרמייה לא תעמוד לה עוד לממשלה. הממ"שלה הזאת ניסתה לרמות את הערבים — לא הצליחה; ניסתה לרמות את גוש-אמונים — לא הצליחה; ניסתה לרמות את "שלום עכשיו" — לא הצליחה, רק את עצמה היא מצליחה עדיין לרמות.

כנסת נכבדה, היום גם הכנסת עומדת לפני רגע של אמת ובמקום השבון אינטרסים כיתתיים, מפלגתיים ואישיים צריך שכל אחד יעשה חשבון-נפש אמיתי, יהודי, ציוני.

לראש הממשלה אני קוראת היום קריאה שהיא גם אזוהר: את המלחמה עם אויבים מבחוץ לא תמנע, אתה

גאולה כהן (בנא"י):

— — — אותה אמנה שעניינה יחסי כובש ונכבש, אמנה הרואה אותנו ככובשים בארצנו, דבר העומד בניגוד בוגדני להחלטת הכנסת שנתקבלה לאחר מלחמת ששת-הימים ושקבעה זכותה של ממשלת ישראל להחיל את ריבונותה בכל חלקי ארץ ישראל. אם נסתמך על החוק הבין-לאומי של בית-הדין בהאג — הרי החוק הבין-לאומי גם לא הכיר בריבונותה על מורח-ירושלים. על-פי החוק הבין-לאומי תופשו רק הגבול של 1947, גם לא לוד, גם לא רמלה, גם לא יפו. הו האבסורד שהגענו אליו, מר מנחם בגין, מאחר שהתחכמת לא ללכת בעקבות תורתך המדינית שאמרה שיש באמת לבטל את הממשל הצבאי בגדה והלהליף אותו בריבונות ישראלית אלא ניסית ללכת בדרך של התחכמות מימי חובבי-ציון תחת השלטון העותמאני, בתוספת החידוש הלגאליסטי שלך — לרתום את ההיסטוריה לעגלת החוק, במקום רתימת החוק לעגלת ההיסטוריה. יצאת קרח מכאן ומכאן, השפלת גם את כבוד הציונות המדינית, גם את כבוד הציונות המעשית, וכמו בסיפור העממי המפורסם, גם אכלת את הדג המבאיש, גם ספגת מכות וגם גורשת היום מהעיר.

אתה הלא הידוע שאתה רוצה לפנות היום את המתנ-הלים לא מפני שההתנחלות אינה לפי החוק, אלא מפני שעליך לפנות את הגדה למדינה פלשתינאית.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

בסדר גמור.

גאולה כהן (בנא"י):

די לשחק בניסוחים משפטיים, שקרניים ועקרים. התנחלות אלון-מורה מחייבת את הממשלה הזאת לרגע של אמת, אם עדיין היא מסוגלת לכך. דווקא אלון-מורה שהיא שורש האמת הציונית היום.

יש קו רצוף גם ההכרזה על הרבה אלוני-מורה עד לפינוי פיתח-רפיח ומינוי בית-המשפט העליון לנהל את מדיניות הממשלה. הקו הוא: מדיניות בומבאסטית על גב הנייר ובמיקרופונים, וחוסר אונים מוחלט במציאות. הצלחת, מר מנחם בגין, לחבר את החלק השמיני של הרבייוניסם על כל השלילי של מפלגת העבודה וליצור את המדיניות הגרוסקטית שהגילום שלה בממשלתך היה משה דיין. אלא שהיום משה דיין, שהזמנת אותו לממשלתך כדי שיעשה בשבילך את העבודה המלוכלכת — כפי שרצית עכשיו שבית-המשפט העליון יעשה בשבילך את העבודה המלוכלכת של עשיית התנחלויות, אי-עשית התנחלויות, של הכנת הגדה למדינה הפלשתינאית — דיין זה נתגלה עכשיו כמשענת קנה רצץ שעוזב אתכם ברגע שהולשתכם נחשפה ללא תקנה. עכשיו צטטרנו לעשות את מלאכת הבגידה בבחוריים לבד, אבל גם לזה אתם כבר לא סובגלים. לכן קומ והתפטרו. אם תתפטרו עכשיו עדיין תוכלו להציל מהשוו מכבודכם.

מי שחושב שהמסקנה מפרשת אלון-מורה היא שהרמטכ"ל צריך להתפטר, הוא מצחיק.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

לא מצחיק. לא רק הממשלה — אלא גם הוא צריך להתפטר.

גאולה כהן (בנא"י):

המסקנה היא שהממשלה צריכה להתפטר. אם הממשלה הזאת מקפידה כל כך על גושפוקה חוקית לכל דבר,

— הצעת סיעות המערך, התנועה לשינוי יוזמה, החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, בנא"י ומחנה שלי להביע אי-אמון לממשלה —

הממשלה להבטיח? על-פי מה שמוגדר בחוק, השיעור הרגיל ל"הכנסה" הוא שיעור המכסות של קצבאות הסעד הקיימות היום. הרי לך חוק שתפקידו למסד את רמת מכסות הסעד התמורות המקובלות היום.

(חבר הכנסת י. משל קורא קריאת-ביניים)

אני מקבל את מה שאומר חבר הכנסת משל. אכן שם החוק הוא מפוצץ.

אילו היו באים ואומרים: אנו רוצים לקבוע בחוק שהכנסה מינימאלית היא 60% מהשכר הממוצע במשק; אילו היו אומרים כי השיעור המוגדל לאלמנות ולזקנים יהיה 80% מהשכר הממוצע במשק — אילו כך היה, היינו אומרים שיש כאן פריצת דרך. אבל להשתמש במונחים של "הבטחת הכנסה" ולהציע בחוק דלות של לשכת הסעד, הרי לך "נשיאים ורוח וגשם אין", המתאימים לתרבות ההתבטאות הרביוניגיסטית של הממשלה.

אני רוצה לעבור לתחום הכלכלי. כבר דובר על האינפלציה, על מאזן התשלומים. אני חושב שהטעות התמורה ביותר של ממשלה זו בתחום הכלכלי היא ההת-לטה השלומיאלי של מפגני שנתיים לבטל את הפיקוח על מטבע-חוץ. החלטה זו, במצב הנתון היום, שכל שנה זורמים ארצה 4 מיליארד דולר מארצות-הברית, גורמת לכך שהארץ מושפעת בדולרים המושקעים בצריכה זורמים החוצה ומשוארים בארץ את הלירות, כמעט בלי להגדיל את הייצור. אם האמריקאים יסגרו את הברז, יהיה גם חוסר עבודה, המכונה בעברית מודרנית: מיתון. ממשלה זו הפעילה את שיטתה זו, בהתפארה לפני שני-תיים שהיא עושה מהפך כלכלי; והנה המהפך היה למספת, לבושה שאין גדולה הימנה מאז קמה מדינת ישראל. נוסף סיף לכך את דבריו של מנכ"ל משרד האוצר, אשר סיפר היום על המצב החמור של מאזן התשלומים, על המחסור הקשה בדולרים. כל מי שמביא דולרים מהחוץ יכול להכתוב לממשלה הנוכחית כל דבר על-ידי ניגון על מיתרי הזרמת הכסף.

עתה אעבור לתחום המדיני. הנה הממשלה עשתה מעשה חיובי, לא במאה אחוזים, אבל בעשרים או בשלו-שים אחוזים — וזו הליכה לקראת שלב ראשון של עשיית שלום בהסכם קמפ-דייוויד. היא עשתה זאת לא מתוך יוזמה אלא מתוקף יוזמת סאדאת ולחץ אמריקאי. שר החוץ משה דיין, המשחק כרגע משחק מעניין של צבוע הצבועים, חיבל בהסכמי קמפ-דייוויד בשלב הראשון, ורק כאשר הבחין שהאמריקאים החליטו ללחוץ — שיגה טעמה. הווה אומר: גם מעט הטוב שקרה בתקופת ממשלת ישראל קרה, בעצם, מחמת לחצים אמריקאיים.

לא, לא משום שלא אימצתם עדיין את תכנית סיעת שלי"ב בנושא הפלשתינאי אנו מציעים אי-אמון לממשלה זו, אם כי סופכם וסוף כל מי שישלוט בישראל שייאלץ לקבל על עצמו את תכניתנו, או תכנית דומה לה במאוד מאוד, הן לגבי הגדה המערבית, הן לגבי רצועת עזה ואפילו לגבי הסכמה להחלת ריבונות ערבית על חלק ממזרח ירושלים.

אנחנו מביעים אי-אמון עכשיו, במלאת שנתיים לביקורו של הנשיא סאדאת, בגלל העובדה שהממשלה עושה את כל שביכלתה כדי לקיים רק את מחצית הסכם השלום עם מצרים: זה שבין מצרים וישראל בחצי-האי סיני, ולטרפד את מחצית השנייה, החשובה יותר: הקמת שלטון עצמי לפלשתינאים בגדה המערבית ובר-

תביא אותה בתנאים הרבה יותר גרועים, אבל הלוואי שלא תביא לידי מלחמת אחים מבית. יש דרך אחת למנוע אותה.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

— שתסתלקו משם מהר.

גאולה כהן (בנא"י):

לא אלון-מורה צריכה לרדת, הממשלה צריכה לרדת.

הידיד ש. ארבל-אלמזליוני:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת פעיל, להנמקת הצעת אי-אמון בשם סיעת שלי.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, בשם סיעת שלי הנני מתכבד להעלות בזה הצעת אי-אמון בממשלה בגלל ארבע הסיבות הבאות: א) מדיניות ההתנחלות והפקעת הקרקעות בגדה המערבית וברצועת עזה, מדיניות שכל מגמתה טירפוד הסכם השלום בין ישראל לבין מצרים בכל הנוגע לפתרון הבעיה הפלשתינאית. ב) מדי-ניות הכלכלית של הממשלה המביאה להגברת האינ-פלאציה, לסכנה חמורה של מיתון כלכלי והגברת התלות של ישראל במעצמות זרות. ג) מדיניות החב-רתית של הממשלה המצמצמת את תקציבי החינוך, העבודה, הרווחה והבריאות וגורמת להגברת המצוקה של השיכון והעליה. ד) ואחרון אחרון — לא חביב — משום החרדה העמוקה שלנו שמה מתערער שלטון החוק בישראל ומשום שאנו נמצאים בראשית התהליך של ביי-טול הדמוקראטיה.

אתחיל לנמק מהסיבה הרביעית ובחזרה. אני רוצה להסביר מדוע לפי דעתנו יש סכנה חמורה לשלטון החוק בישראל ולביטול הדמוקראטיה. אין ראייה יותר טובה מאשר להזכיר כי היום, לפני שעה קלה, על-פי דיווח רשות השידור, הצהיר שר החקלאות של ממשלה זו, שהוא גם אלוף במילואים, כי הוא רואה את עצמו נציג גוי-אמונים בממשלה וכי אם תתבצע החלטת בית-המשפט העליון בעניין אלון-מורה — שלפי דעתי זה אלון ממרה וזרע הפרועות — הוא, אריק שרון, יתפטר מה-ממשלה.

עקיבא נוף (התנועה הדמוקרטית):

הריי לכך חיכית.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אני רוצה להציע לצה"ל להוריד את אלון מורה מהר ואולי יתפטר מאריק.

שימו לב, חברי הכנסת, רק אתמול החליט בית-המשפט העליון, וכבר היום מחליט בולאנוזה להפח החלטה זו. מי שאיננו יודע מי הוא הגנרל הצרפתי בולאנוזה — ייתי ספר ויחזה.

אינני צריך לדבר עוד כדי להמחיש עד היכן מתער-עים יסודות שמירת החוק בישראל ויסודות הדמו-קראטיה. אעבור לבעיות החברה ואביא דוגמא אחת כדי להמחיש לאן מוליכה אותנו ממשלה זו. אתמול הביאה הממשלה לכנסת חוק שכאורה אין יותר רציני הימנו בקידום ענייני החברה בישראל — חוק להבטחת הכנסה. החוק רווי במלל רב, בעשיית רושם, אבל כאשר אתה פותח זוג עינים ומעלעל בחוק אתה מבחין מה מתכוונת ממשלה זו באומרה: "הבטחת הכנסה". איוו הכנסה רוצה

חברת א/ ישיבה ר"ם

— הצעת סיעות המערך, התנועה לשינוי ויזמה, החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, בנא"י ומוחנה שלי להביע אי-אמון לממשלה —

(חבר-הכנסת א. לין קורא קריאת-ביניים)

היז"ח ש. ארבל-אלמזלינו :

זמנו של חבר-הכנסת פעיל תם, אני מבקשת לא לקרוא קריאות-ביניים.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

כל אלה שקדמו לי דיברו חצי שעה ואף ארבעים דקות, לא יכול להיות שאני אהיה היחיד שתקפידו אתי בזמן. אני עומד על כך.

חיים קורפו (הליכוד):

הם נכנסו לכנסת במספרים גדולים.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אדוני, אנחנו נכנסנו לכנסת בהצבעה, גאולה כהן ומשה שמיר נכנסו לכנסת על גב הלאומנות של חרות.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):

הם טוענים שחרות נכנסה על הגב שלהם.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אני גם לא רוצה להגיד לך, חבר-הכנסת קורפו, אילו אתה היית הולך לבחירות לבד, אם היית נכנס לכנסת או לא. אבל אני יכול להגיד לך שגם חברי אורי אבנרי וגם אני, אם נלך לבחירות לבד, שנינו ניכנס לכנסת.

היז"ח ש. ארבל-אלמזלינו :

חבר-הכנסת פעיל, אני מבקשת אותך לסיים.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

ובכן, אני אומר שזה גם בניגוד למגמה לקרב את ירדן. כי אם אתם רוצים שירדן תצטרף למשא-ומתן אז צריך להיות קצת חכם, לתת אפשרות לפתוח את הבקעה ולתת סיכוי למאוזן פוליטי ערבי כלשהו במוזיאון ירושלים.

כל מה שקורה במעשי ההתנחלות — העידוד לגוש-אמונים, החלטת הממשלה להפקיע קרקעות, ואין זה חשוב אם אלה קרקעות פרטיים או לא פרטיים, הבעיה היא לאומית, פוליטית ולא משפטית — מנוגד למגמה של קירוב ירדן לשיחות.

שיטה שלישית של טירפוד ההסכמים: דחיית קירובה של ירדן לשיחות על-ידי שיטה מעניינת מאוד של הקפדה על התיישבות בבקעה ואי-נכונות מפורשת אפילו להעלות על דל שפתיים אפשרות של פשרה על ריבונות ערבית כלשהי במוזיאון ירושלים.

ושיטת טירפוד אחרונה, שאני רוצה להזכיר פה, אחרונה וחשובה ביותר: דחייה עקשנית לעודד הידברות עם נציגים מדיניים פלשתינאים מוסמכים, הן נציגי אש"ף, הן נציגים מוסמכים אחרים, והן מנהיגי הגדה והרצועה, על בסיס היבחרותם בבחירות שהיו לפני שלוש-ארבע שנים, הכרתם בישראל ונכונותם להקים מדינה או ישות לאומית, מה שהם יחליטו, לצדה של ישראל. כל השיטה הזאת גורמת. לכן שהממשלה עושה הכול, אבל הכול, כדי להביא למצב שהיא תוכל לטעון ב-1980, כעת היה בעוד שנה, שבעצם אין עם מי לדבר, אין אפשרות לערוך בחירות בגדה וברצועה, אי-אפשר

צרות עור, מה שהממשלה קוראת "אוטונומיה". תירגמתי בדיוק מה שכתוב בהסכם. על-פי חלק זה של ההסכם צריכות להתקיים — ושימו לב חברי הכנסת: אני מדבר במושגי זמן קונקרטיים — באביב 1980, בעוד 8-9 חודשים, ולא יאוחר מזה, בחירות לרשות השלטון העצמי הפלשתינאי בגדה וברצועת עזה, ולאחר מכן צריך להתקיים השלטון העצמי הזה במשך חמש שנים, כמש"טר מעבר. ממשלת ישראל עושה את כל שביכלתה כדי שלא לקיים את הבחירות לרשות השלטון העצמי הפלש-תיני בגדה וברצועה, כדי לדחות, לערפל, למסמס, לשבש ולשחוק כל אפשרות של הקמת משטר מעבר פלשתיני בשטחים הללו.

השיטות שבהן משתמשת ממשלת ישראל כדי למסמס את רעיון השלטון העצמי הן מגוונות, אם כי בלתי-מתחכמות. אמנה חלק מהן. שיטה א': פיתוח תיוה בלתי-סבירה, בלתי מתקבלת על דעת איש בעולם, חרץ מאשר תלמידיו של בגין במחנה תנועת החרות, כי אנו עוסקים לא בשלטון עצמי בעל משמעות לאומית, אלא באוטונומיה אישית, לכל אחד לחוד, בלי משמעות לאומית. תיוה זו נדחתה על-ידי כל העולם, ונדמה לי שאפילו נמחם בגין התחיל להבין שהיא לא מתקבלת, אבל היא עדיין שוררת במוחו.

שיטה ב': תמיכה במעשי התנחלות מחודשים, חסרי תוחלת — ואני אומר "חסרי תוחלת" מפני שיפנו אותם, מפני שהם מטרפדים את השלום — בניגוד לחוק הבין-לאומי, כפי שקבע אתמול בית-המשפט הגבוה לצדק; בניגוד לרוח הסכם השלום עם מצרים, שהרי אם מדובר בשלטון עצמי ובמשטר מעבר בגדה וברצועה, מה טעם להשלות אנשים ומשפחות ולהשקיע מיליארדים, אלא אם מתכוונים לטרפד את ההסכם — ואולי זו המשימה ההיסטורית של אותו בולגוזה, אריק שרון, שה החק-לאות; בניגוד לצרכי הבטחון, אם כי משתמשים בדגל הבטחון שימוש מסוּף ובלתי-מקצועי — זאת זאת אני אומר היום כבעל מקצוע צבאי — דמאוגים בעלי דרגות, בעלי השקפות פוליטיות של סיפוח, מנצלים את מקצועם הצבאי כדי להטעות את העם וגם את הממשלה; בניגוד למגמה של קירוב ירדן לשיחות, שהרי כתוב בהסכמי קמפ-דייביד שירדן צריכה להיות שותפה להגשמת הסדרי השלום בגדה וברצועה, ואינני מביע כרגע את דעתי. אם רוצים לקרב את ירדן לתהליך המשא-ומתן, חייבים לפתוח לשלטון ההאשמי מעבר בבקעת הירדן. אינך יכול מצד אחד לומר שאנחנו רוצים שהגדה או יהודה ושומרון ישתייכו לירדן, ומצד שני לבנות חומת ישובים בבקעת הירדן שתהיה חוץ בין שתי גדות הירדן. מעניין מאוד, בנושא הזה המערך והליכוד עושים מעשי צביעות דומים. הא ראייה שעד היום, זה עשר שנים, אין המלך חוסיין רוצה להידבר על בסיס "תכנית אלון". מה אמר על תכנית אלון? "Totally unacceptable". כשאומר לך יריב במוך עשר שנים "Totally unacceptable" ptable הגיע הזמן שתגיע כמדינאי ריאליסטי למסקנה שהו "Totally unacceptable".

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה): מה "acعتable" ?

מאיר פעיל (מחנה שלי):

בהמשך דברי תשמע מה ה-"acceptable" שלי. מה הוויכוח בין המערך ובין הליכוד? איזו שיטה היא פחות "unacceptable".

אהרי ההצהרה תקיימנה בחירות לרשות השלטון העצמי. אחר-כך, על פי הסכמי קמפ-דייוויד, ב-1982 עד 1983, יתחילו השיחות על עתיד הגדה והרצועה בין ארבעת הגורמים, כי יש ארבעה גורמים ולא שלושה. גורם אחד — מצרים, גורם שני — ירדן; גורם שלישי — ישראל; גורם רביעי — רשות השלטון העצמי הפלשתינאי בגדה וברצועה. זו הדרך היחידה להציל את הסכמי קמפ-דייוויד ממפולת.

היו"ר ש. ארבל-אלמזלינו:

אבקש לא לרשום, לא לרשום את דבריך בפרוטוקול. ביקשתי לסיים. יש גבול לסבלנות.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אין שום גבול לקיפוח.

היו"ר ש. ארבל-אלמזלינו:

לא היה שום קיפוח.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

היה והיה. אגיש תלונה.

היו"ר ש. ארבל-אלמזלינו:

לא היה שום קיפוח. אתה ערד לא האופוזיציה הראשית בכנסת כדי שיתנו לך אותה זכות.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

אין הבדל בין סיעה לסיעה.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אין שום הסדר המאפשר לנציג אופוזיציה גדולה לדבר יותר מאשר נציג אופוזיציה קטנה.

היו"ר ש. ארבל-אלמזלינו:

אתה מדבר יותר מאשר כל חברי הכנסת. אתה מקופח ברשות הדיבור? אתה עוד טוען על קיפוח ברשות הדיבור.

בשם הממשלה ישיב השר משה נסים. בבקשה.

השר מ. נסים:

גברתי הישבת-ראש, חברי הכנסת הנכבדים, הנושא המרכזי בדברי חברי הכנסת היה עניין ההתנחלות. יש בבית סיעות קטנות ומעטות השוללות את ההתנחלות מכול וכול. עם אלה אין לנו ויכוח.

הממשלה הזאת — כמוה ככל ממשלות ישראל — דוגלת ומחייבת התנחלות במה שנקרא "השטחים המוחזקים", לאמור: ברמת הגולן, ביהודה ושומרון, ברצועת-עזה ובסיני.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
במדיניות הזאת הם פשטו את הרגל ובמדיניות הזאת אתם תפשטו את הרגל.

היו"ר ש. ארבל-אלמזלינו:

חבר-הכנסת טובי, שמענו את דבריו של חבר-הכנסת וילנר בשקט. אני מבקשת לשבת בשקט ולשמע את דברי השר.

השר מ. נסים:

חברים מעטים אלה של הכנסת לא רק שאינם מבטאים את הרוב בעם, אלא הם ממש מיעוט שבמיעוט.

להקים שלטון עצמי רחמנא ליצלן, אין טעם להתחיל במניין חמש השנים של משטר המעבר. זאת מתוך הנחה גואלת, לפי דעתי, כי בינתיים גבסו הסכסוך שלום רק עם מצרים ומרות פיניו כל סיני, ויהיה לנו שלום רק עם גורם אחד.

אם אכן תצליח הממשלה לטרפד את הקמת משטר המעבר הפלשתינאי בגדה וברצועה, יש סכנה שתוך מספר שנים נימצא שוב במלחמה עם העולם הערבי, בכלל זה עם מצרים, אבל הפעם כשכל סיני או כמעט כל סיני כבר יימצא בידי מצרים. זו תהא התוצאה ממדיניותם של אלה שאינם רוצים לקיים את ההסכמים שהם עצמם חתמו. אפילו משה דיין, שהוא איש ארץ-ישראל השלמה, אבל איש פראגמטי — זה הדבר הטוב היחיד שאפשר להגיד עליו; למרחוק אינו רואה, אבל כשהסכנה מגיעה לו מתחת לחוטם הוא כבר מרגיש — החליט להתפטר מהממשלה ברגע שתכסיסה לטרפד את השלב הראשון של הקמת השלטון העצמי, משמע לטרפד את הבחירות באביב 1980, נעשו שקופים עד כדי גיחוך. משה דיין מוכן להיות חסר חזון מחד גיסא ופראגמטי מאוד מאידך גיסא. הוא אפילו רואה בכך כבוד גדול, אבל ודאי שאינו רוצה להיות מגוחך.

מדוע צריכה הממשלה לחכות ללחצים של ארצות-הברית, לפני המלחמה הבאה או לאחריה, כדי שניאלץ מאוחר יותר לוותר על הגדה, על הרצועה ואף על חלקים ממזרח ירושלים, בתנאים פוליטיים גרועים יותר? מדוע לא תכריזו הממשלה מייד ולאחר — והייתי רוצה לשמוע את האופוזיציה הגדולה מתייחסת לרעיון הזה — את ההכרזה הבאה: ממשלת ישראל רואה בעין יפה הקמת בית לאומי לעם הערבי הפלשתינאי לצדה של ישראל על בסיס שני העקרונות הבאים: א) העקרון הפוליטי: זכות הגדרה עצמית לעם הערבי הפלשתינאי, לצדה של ישראל, תוך הכרה הדדית ביניהם ובין ישראל וקיום יחסי שלום; ב) העקרון הגיאוגרפי-טריטוריאלי: ההגדרה העצמית הזאת לעם הפלשתינאי תמומש בגדה, ברצועה ואולי אף בחלק ממזרח ירושלים, תוך שמירת האחדות המוניציפאלית של העיר. כל מנהיג ערבי או ערבי פלשתינאי המוכן לדון עם ממשלת ישראל על שני העקרונות הללו — שיבוא. זה גמר ההכרזה.

הצהרה מעין זו תביא את רוב המנהיגים הפוליטיים מצד הערבים לשולחן הדיונים ואפילו מנהיגי ירדן ילכו לעמדם בתור כדי לדבר עמנו. אנחנו נוכל לבחור עם מי לדבר ועם מי לא לדבר. אנחנו — אני מתכוון לכנסת ישראל, לממשלת ישראל.

היו"ר ש. ארבל-אלמזלינו:

חבר-הכנסת פעיל, אני מבקשת לסיים.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אני מבקש למחות. חבר-הכנסת פרס דיבר 40 דקות, חבר-הכנסת רובינשטיין דיבר 30 דקות.

היו"ר ש. ארבל-אלמזלינו:

אתה מדבר כבר 25 דקות.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

הנה אני גומר.

— — —
הצהרה מעין זו תביא את רוב המנהיגים הפלשתינאים ואת רוב מנהיגי העולם הערבי להיכרות אתנו. אנחנו נוכל לבחור עם מי לדבר ועם מי לא לדבר.

חברת א', ישיבה ר"ס

— הצעת סיעות המערך, התנועה לשינוי החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, בבא"י ומחנה שלי להביע אי-אמון לממשלה —

ידו של מי? יתחנא חבר-הכנסת פרס את ספרו של חבר-הכנסת רבין ויקרא מה כותב ראש הממשלה לשעבר לגבי מי שאחראי להקמת קדום.

(קריאה: בחלק שפורסם או לא פורסם?)

דיבר על שילה ואמר שהיא הוקמה בהסוואה של אתר ארכיאולוגי, ואני שואל: מי הקים את עופרה במסווה של מחנה עבודה? מי הקים? חבר-הכנסת פרס, הצבת היום אתגר לממשלה שתאמר מה היא רוצה, ללא הסוואה. ובכן, השבנא למה הקמת את עופרה? האם קיבלת אז את אישור הממשלה או את אישור חבר-הכנסת שריד?

חיים בר-לב (המערך):

מתוך למעלה מ-70 ישובים היו שניים שלושה חריגים. היוצא מן הכלל מעיד על הכלל.

השר מ. נסים:

חבר-הכנסת בר-לב, בממשלה שאתה היית חבר בה שללו את הקמת קדום, ואילו חבר-הכנסת פרס נתן ידו להקמתו. אין לי טענות נגדך, חבר-הכנסת בר-לב. תפישתך ידועה. אפילו נתת לה ביטוי באיזה מקום. איני מדבר אליך, אפילו לא כאל חבר הממשלה בעבר. דיברתי על חבר-הכנסת פרס. הוא הציג כאן את דבר מפלגתך לעם, לכנסת.

חיים בר-לב (המערך):

אני מתייחס לתיזה הזאת.

השר מ. נסים:

אומר כאן דבר שאינו בגדר סוד. חצי שנה לפני שהעם הביס אתכם הזמין חבר-הכנסת פרס, כשר הבט-חון, את סיעת הליכוד כדי להתוות לפנייה את מדיניות ההתנחלות שמשדר הבטחון הכין. הוא הציב את עוזרו המיוחדים לענייני ההתנחלויות וציין את הנקודות המתוכננות. הוא דאג להדגיש הרגש היטב, תוך רצון רב שסיעת הליכוד תקשיב ותשמע: "אתם שמים לב, התכנית שלי אינה תכנית א'". אתם יודעים מה זאת תכנית א'?

— זה לא אלון-מורה, זה יגאל אלון.

ויש לי עוד להוסיף. חבר-הכנסת פרס, לא בראיון — בראיון אפשר למצוא באמירות שונות — אלא במאמר, בחתימת ידו של מי שהיה שר הבטחון ושנתפרסם ב"מעריב" של ערב חג לפני שלוש שנים בקירוב, הוא כותב לאמור: "תוך עשר שנים עתידות מדינות המזרח התיכון להיות חמושות ובנשק חדיש לחלוטין, בין שהן דבר מוצא חן בעינינו ובין לא. המסקנה: אנו צריכים להשתדל לעבור את עשר השנים הקרובות, ועינינו למטרות אלה." ומה בראש המטרות? — "ראשית, לשמור שבישראל יהיה לא רק אורך אלא גם רוחב. התיישבנו בארץ לארצה, לא לרחבה, ואל לנו להתפתות לכל מיני יועצים ועתוננים ולחזור לארץ שרוחב מתניה 14 או 16 קילומטר". ואיני צריך להסביר לכם, חברי הכנסת, מה המשמעות הזאת לא רק לגבי התנחלות אלא גם לגבי מה שעקרא פשרה טריטוריאלית. "אסור להתפתות על אף כל הקשיים, ביהודה בשומרון ובגליל".

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

שר החוץ אמר שאינו — — —

השר מ. נסים:

"אם נחזור לארץ שרחבה 16 קילומטר, נעמוד לפני בעיית הגנה כמעט בלתי-אפשרית, כי המצב כיום

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
הם מבטאים את רצון השלום, הם מבטאים את אינ-טרס השלום.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

מי מוותר על פיתחת-רפיח?

השר מ. נסים:

אבל יש לנו דין-ודברים וחילוקי דעות עם אלה שמחייבים התנחלות ומדברים נגדה. צריך אחת ולתמיד להציג את העובדות ואת האמת כפי שהן. אם העולם — וזה נכון — איננו מחייב התנחלות, אפילו מגנה אותה, אם ארצות-הברית או מערב אירופה, או מצרים אינן תומכות, אלא שוללות התנחלויות — הרי אינן שוללות אותן משום שהן מתקיימות בשכם או בחברון. הן שוללות התנחלות עקרונית. ולכן דין אחד להתנגדות ולשליטה של העולם, כן, של העולם, בין שההתנחלות נעשית בבקעת-הירדן, בין ברמת הגולן, בין ברצועת עזה, בפיתחת-רפיח או ליד שכם.

מי שבא להאשים את הממשלה שהיא גורמת, כביכול, לבידוד ישראל בעולם, משום שהיא עושה מעשי התנחלות בשומרון, אינו אומר אלא דברים שאינם דברי אמת. אינני רוצה להשתמש בביטוי "דברי הבל".

זאב כין (המערך):

איך קמו 70 ישובים בבקעת-הירדן, בגולן ובסיני והעולם לא רעש, ועל 30 ישובים שאתם הקמתם העולם רועש?

השר מ. נסים:

שמעתי את דבריך בלי מיקרופון, ויש תשובה. קודם כול, זכרונו כנראה בגד בך. רוב מעשי ההתנחלות היו מלווים בגינוי בין-לאומי. אבל יש משהו אחר שאתה צריך לזכור, ובוה נבדלכם מאתנו, כאשר אנחנו היינו באופוזיציה. ולכן אני אומר את הדברים האלה היום ועוד אומר כמה דברים ואקרא לכם לאחריות. כאשר אנחנו היינו באופוזיציה לא שללנו את מדינותכם על כל מעשי ההתנחלות והיתה אחריות לאומית והיה קונסנסוס לאומי, פרט לבודדים ככנסת מסיעות השמאל הקיצוני שאתה מכיר אותם. ולכן אפשר היה לעמוד איתן בפני הביקורת על ההתנחלות.

זאב כין (המערך):

איך? על-ידי הפרת חוק?

השר מ. נסים:

כפי שאמרתי, העולם מתנגד להתנחלות, לא מפני שהיא נעשית בשומרון, אלא משום עצם עשייתה. בעיני העולם דין אחד לבקעה ודין אחד לשומרון — זוהי עובדה. ובכן, מי שטוען היום שהממשלה גורמת לבידוד של ישראל משום שהיא מיישבת יהודים בשומרון — חוטא לאמת. הוא גם חוטא לאחריות הלאומית.

חבר-הכנסת פרס דיבר היום ובהזדמנויות אחרות על כך שאסור להקים התנחלויות בשומרון משום שאלה הם אזורים המיושבים בצפיפות באוכלוסיה ערבית. אפשר להבין טענה כזאת. אבל מי שגורם לנו צריך להישאל על הקמת קדום. חבר-הכנסת פרס איננו נוכח באולם. הוא דיבר על קדום, שראש הממשלה הלך לשם לאחר שהעם בחר בו ודיבר על כך שיקמו הרבה אלוני-מורה. ידו של מי בקדום? אני מברך אותו על כך, אבל אני שואל:

ייני בטחון אין פשרה. אנחנו אחראים לבטחון המדינה מן הירדן עד הים, בכל התחומים — מלחמה, טרור וכל התנכלות אחרת בישראל. אין אנו רוצים לנהל את ענייני הערבים במקומם. ינהלו בעצמם מה שהם יכולים ורוצים לנהל."

שלמה הלל (המערך):

איפה ההתנחלויות. מה אתה משיב על ההתנחלויות?

השר מ. נסים:

אינך מבין מה שהוא אומר. הרי למעשה זוהי האידאולוגיה של האוטונומיה. כיצד תוכל להגיד שלא? אתמה, אדם כמוך?

(חבר הכנסת ד. רוזוליו קורא קריאת ביניים)

חבר הכנסת רוזוליו, אגיד לך על מה אני משיב. שמעתי שחברי הכנסת פרס, ראש סיעתך, ראש האופוזיציה, עומד לכנס את המרכז שלכם כדי שייבחר כמועמדכם לראשות הרשימה בבחירות לכנסת. השאלה היא מה יציג לציבור, איוו עמדה, איוו מדיניות. הוא מדבר על תיקים בליגול ובזילזול. הוא מדבר על חילוקי דעות בממשלה. הוא עצמו מחליף דעות. בין שני אנשים יכיר לים להיות חילוקי דעות, אבל הוא עושה הסבה עצמית של דעות. הוא כבר בטוח באמונו העם.

מה רציתי לומר בדברים אלה, רבותי? רציתי לומר

מרכזי וירשכפסקי (התנועה לשינוי ויזמה):

על מה שקורה במערך אתה יכול לבסס את הטיועון שלך? על יסוד זה אתה יכול לבקש אמון?

השר מ. נסים:

— — — רציתי לומר בזה שני דברים: חברי סיעת המערך, מכס אפשר לבקש אחריות לאומית. או שאתם מתנגדים להתנחלויות בכלל, או לפחות אל תאמרו שההתנחלות היא מכשול לשלום.

יוסי שריר (המערך):

אנו מתנגדים להתנחלויות ב' — — —

השר מ. נסים:

שני הדברים אינם יכולים לדור בכפיפה אחת.

היו"ר מ. ל. מרון:

חבר הכנסת רוזוליו מבקש לקרוא קריאת ביניים. מוסכם על דעת הגוואם. בבקשה.

דניאל רוזוליו (המערך):

דעת המערך היא שהתיישבות בטחונית צריכה להיות לאורך אזורי בטחון שיש להם אורך ורוחב

השר מ. נסים:

אני מודה לחבר הכנסת רוזוליו. אין לי טעות כלפיך, חבר הכנסת רוזוליו, אני אמרתי את הדברים לחבר הכנסת בר-לב. כלפיך אין לי טענה. אתה אמרת תמיד כי אתה תומך בתכנית א' וכבר הסברתי מהי תכנית א', אבל מי שלא תמך בתכנית א' — — —

חיים בר-לב (המערך):

עכשיו הוא תומך בה.

איננו של 1948 או של 1947. חבר הכנסת תלמי איננו נמצא באולם, אבל איש מפ"ם בוודאי נמצא פה וכדאי שיקשיב וישמע מה נאמר עוד במאמר של שר הבטחון לשעבר וראש האופוזיציה כיום: "הכול אומרים שצריך להגן על רמת-הגולן משום ששם יש הרים גבוהים. גם בשומרון יש פסגות גבוהות. אומרים שלמרגלות הגולן שוכנים ישובים חקלאיים. נכון — אבל למרגלות השומרון שוכנת רוב האוכלוסייה של ישראל. ואפילו אדם שאיננו אוהב את תל-אביב, או את חיפה, או את חדרה, יודה שאין זו סיבה להפקיר אותן". הו, איזה כתב אישום. נגד מי? — נגד המערך. נגד תפישתו. וחברי הכנסת פרס מוסיף: "וגם זאת אסור לנו לשכוח, שבמלחמת ששת-הימים ובמלחמת יום-כיפור שפכנו דמנו להתמודד עם מצב בלתי-אפשרי — מצב שהערבים יצרוהו ולא אנחנו." טוב עשה חבר הכנסת פרס שאיננו יושב פה באולם, שכן מה יכול היה להשיב? קצת רצינות, רבותי, חברי המערך. כבשו פניכם בקרקע. אתם מבקרים היום? הרי מה שחבר הכנסת פרס אומר ומציע היום אינו אלא הפקרת מדינת ישראל, לפי מה שהוא עצמו כתב במאמרו — לא אני.

חיים בר-לב (המערך):

אתה אומר.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

זה לא נכון. או דיבר דברים לא-נכונים. פיננו הגדנה אינו הפקרת ישראל.

השר מ. נסים:

חבר הכנסת פעיל, איני מדבר על השקפת עולמך. אבל מי שכתב את הדברים האלה גורס שאם לא תהיה התנחלות בשומרון הרי זוהי הפקרת מדינת ישראל.

שלמה הלל (המערך):

זה לא נאמר.

השר מ. נסים:

אדוני חבר הכנסת הלל, אל תנסה לעוות את הדברים. אתה רוצה שאצטט שוב את דברי חבר הכנסת פרס. הרי זה לא ינעם לכם. אוסיף עוד דבר. לפי בעל המאמר שציטטתי, מי שדוגל בפשרה טריטוריאלית, נוסח תכנית אלון, מפקיר את בטחון ישראל. לא תוכלו לאמרו אחרת. זו האמת לאמתה.

עזלמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

זה היה לפני השלום.

(חבר הכנסת ש. הלל קורא קריאת ביניים)

השר מ. נסים:

אני יכול גם לא להסתפק בזה, חבר הכנסת הלל. אם אתה רוצה, יש עוד כמה משפטים, בחתימת ידו של חבר הכנסת פרס. מתי עשה את ההסבה המקצועית שלו? כאשר היה זקוק למפ"ם, לקבלת תמיכתה להיות מועמד המערך לראשות הממשלה. איש לא יגיד אחרת. כל הים מים דגל במה שנקרא פשרה פונקציונאלית.

(חבר הכנסת ש. הלל קורא קריאת ביניים)

אני אומר דבר לא נכון? בבקשה, אקרא עוד משפטים אחדים מאותו מאמר: "במצב כזה דרושה בהירות: בענ-

חוברת א', ישיבה ר"ס

— הצעת סיעות המערך, התנועה לשינוי ויוזמה, החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, בנא"י ומחנה שלי להביע איימון לממשלה —

על-פי-כן בא לכאן הנשיא סאדאת, והוועדה המדינית בירושלים בעקבות ביקורו של הנשיא סאדאת בפתחה אחרי מה שכינה חבר-הכנסת פרס "התנחלויות דמה בפיתחת-רפית וכדומה" — — —

אורי אבנרי (מחנה שלי):

אחרי שהבטחתם לו מראש לסלק את כל ההתנחלויות מסיני.

השר מ. נסים:

וחווה השלום עם מצרים נחתם לא בתום שלושה חודשים, כפי שנאמר בהסכמי קמפ-דייוויד, אלא אחר חצי שנה. וראש הממשלה התחייב שלא תהינה התנחלויות רק שלושה חודשים. לאחר שלושה חודשים הוקמו התנחלויות. ואני רוצה להוסיף ולומר — — —

שלמה הלל (המערך):

מה קרה בישובי פיתחת-רפית?

השר מ. נסים:

חבר-הכנסת הלל, אתה נמנעת. איך נתנו לך להי-מנע, אינני יודע. אבל את כל סיעת המערך חייבו להצביע בעד הפינוי. אנא, למען השם, אל תתפסו את החבל בשני קצותיו — להצביע בעד חווה השלום עם פינוי, לרבות האוטונומיה, ולזה קראתם אסון, אך לא תוכלו לרחוץ בנקיון כפיכם.

(חבר-הכנסת י. שריד קורא קריאת-ביניים)

ואני רוצה להוסיף ולציין: שר המדינה של מצרים אמר שלשום דבר שראוי היה שלא לאמרו. הוא אמר שהתפטרות דיין מכהונת שר החוץ היא הוכחה, שההתנחלות ומכירת אדמות ליהודים ביהודה ושומרון אלה מכשול לשלום. שר המדינה של מצרים לא יכול היה לומר זאת מפני שני טעמים — והדברים הם בכתובים, בסטנוגרמות ובפרוטוקולים: "בלייר האוז" אמר לו שר החוץ משה דיין: דע לך, אנו מנהלים משא-ומתן, אבל ביהודה שומרון ובגולן יש התנחלויות וגוסיף להתנחל בהן.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

הוא הסכים?

השר מ. נסים:

אתה רוצה שאתן לך זאת בכתב?

(קריאה: הוא רשם לפניו.)

יותר מזה, שר המדינה של מצרים יכול היה לקרוא דעתו של דיין — — —

אורי אבנרי (מחנה שלי):

דעתו היום.

השר מ. נסים:

הוא אמר היום דברים ברורים על ההתנחלות ביהודה ושומרון ועל אזורים מיושבים בצפיפות.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

זאת דעתו היום. יום לפני-כן היתה לו דעה אחרת.

השר מ. נסים:

זאת דעתו כל הימים.

השר מ. נסים:

חבר-הכנסת בר-לב, מי שטרען שהתנחלות היא מכשול לשלום, צריך לחדול מתמיכה בהתנחלויות גם בבקעה וגם בגולן, אלא אם כן הוא נושא את שם ההתנחלות לשווא.

חבר-הכנסת פרס מטיף לממשלה הזאת באיום — שימו לב, באיום של סיעת המערך, אותה סיעת המערך שהיתה בשלטון בכנסת הקודמת וקדום עלתה אז על הקרקע נגד החלטת הממשלה, ובמשך שנה לא הצליחו להיוו איש. וחבר-הכנסת פרס וחבר-הכנסת רביץ הנו-שאים באחריות — — —

מאיר פעיל (מחנה שלי):

נכון.

השר מ. נסים:

והנה חבר-הכנסת פרס בא להגיד לנו — רשמתי מפיו — שימו לב איזו אוהרה, שהמערך לא יתן ידו לסטות ימינה ושמאלה מביצוע פסק-הדין, בלי התחכמו-יות.

ואב כין (המערך):

השופטים פסקו פסק-דינם.

השר מ. נסים:

על קיום פסק-דין אל מטיף לנו. ועל דברים מובנים מאליהם אין צורך למסור הודעות. ברור שהממשלה תכבד את צו בית-המשפט.

יוסי שריד (המערך):

הממשלה ולא שריה.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

בכלל זה שר התקלאות?

השר מ. נסים:

אני מדבר בשם הממשלה. הממשלה תפעל כמוכן למען פתרון חיובי לבעיה זו באזור השומרון, כי זאת לדעת: התפישה המדינית של הממשלה הזאת שונה בהחלט מהתפישה המדינית של המערך, ואין בזה כל אסון. הטיב להגדיר זאת שר החוץ עד היום משה דיין. הוא אמר דברים ברורים: מי שתפישתו פשרה טריטוריי-אלית ותכנית אלו, אינו רוצה בהתנחלות באזור שומרון. ומי שתפישתו חיים יחד ואוטונומיה, הוא בעד התנחלות בכל מקום, לרבות שומרון.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

ומי שהוא בעד שלום — הוא נגד זה ונגד זה.

תופי טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
לכן הם הלכו ובגלל זה גם אתם תלכו.

השר מ. נסים:

מי שאומר אוטונומיה, אומר התנחלות בכל מקום.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

גם סאדאת?

השר מ. נסים:

אנו מדברים על תפישת ישראל. עוד דקה אנע גם בענין מצרים.

אין ההתנחלויות מכשול לשלום. ראיות יש למכביר. א. ההתנחלות היתה קיימת והיא מוסיפה להתקיים ואף-

— הצעת סיעות המערך, התנועה לשינוי ויזמה, החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, בנא"י ומחנה שלי להביע איר-אמון לממשלה —

אתם מטיפים לנו על פסק-הדין. קודם כול אני מציע לחבר-הכנסת פרס שיקרא את פסק-הדין.

שמעון פרס (המערך):
קראתי.

השר מ. נסים:
אני מציע לך לקרוא עוד פעם. חבל להציג כך את הדברים.

אתה רוצה לחזור לשלטון ואתה לא בעד התנחלויות. אם חלילה תחזור לשלטון ותרצה לקיים את מה שאתה אומר פה היום, יהיה רע מאוד.

שמעון פרס (המערך):
"למה חלילה?"

השר מ. נסים:
אם חלילה תחזור לשלטון, וכל אחד בציבור יודע למה — — —

שמעון פרס (המערך):
להיפך.

השר מ. נסים:
צריך להעמיד את הדברים על דיוקם. מה נאמר בפסק-הדין? על מה מדובר בו? דעו לכם, מדובר בו על דבר אחד ויחיד.

שמעון פרס (המערך):
אתה פרשן של בית-המשפט?

השר מ. נסים:
אני לא פרשן. זה האלף-בית, זה כתוב.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):
היו שם באמת דברים מאוד מאוד חמורים.

השר מ. נסים:
היו דברים מאוד מאוד מעניינים. בבית הזה יושבים אנשים שמדברים על פסק-הדין ואולי אינם יודעים מהו לאמתו. יש בעיה אחת שיכולה להידון בבג"צ, אחת ויחידה, והיא בעניין תפיסת אדמות בעלות פרטית בלבד.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
זה מפני שרק בעלי מקרקעין יכולים להגיש עתירה לבג"צ. המלך חוסין אינו יכול.

השר מ. נסים:
בית-המשפט הגבוה לצדק אמר את דברו בנושא זה לא רק לגבי בית-אל, והוא אמר את דברו בנושא זה לא רק לגבי אלון-מורה — — —

משה שחל (המערך):
אתה כבר מכין דרך איך לא לכבד את הבג"צ?

השר מ. נסים:
— — — הוא אמר את דברו גם לגבי פיתחת-רפיח כאשר שמעון פרס היה שר התחבורה, נדמה לי, כאשר אבא אבן היה שר החוץ. אז נתפסו 47 קילומטרים מרו-בעים של אדמה פרטית.

שמעון פרס (המערך):
ובכן, מה?

השר מ. נסים:
47 קילומטרים מרובעים, ואם אתה רוצה אגיש פה היום רשימה של האדמות הפרטיות שתפסתם — — —

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
זה טוב או רע?

השר מ. נסים:
— — — ואני מברך אתכם על-כך.

שמעון פרס (המערך):
אנחנו אמרנו: מטעמי בטחון.

השר מ. נסים:
כן, מטעמי בטחון, ואתה הצבעת בעד פינוי פיתחת-רפיח. עכשיו אשאל אותך, חבר-הכנסת פרס: איך קמה קריית-ארבע? לא היתה שם תפיסת אדמות פרטיות? ואין אני רוצה עוד להרחיק לכת ולומר איך תפסתם אז אדמות.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה):
זה רק מוכיח מה אתם שווים. הם עשו מה שאתם רוצים לעשות.

השר מ. נסים:
לא אמרתי שאני חולק על מעשיהם. אמרתי שאינם באים בידיים נקיות כשהם מזוברים על תפיסת אדמות פרטיות.

(קריאות)

לפני עשרה ימים קיבלה הממשלה החלטות על הר-חבת הישובים, חבר-הכנסת פרס, בלי הפקעה של מילי-מטר אחד אדמה פרטית. אתה קראת לכך הפקעות. כיצד הרשית כזאת לעצמך? למעשה, הפקעות אתה עשית, וצריך היית לעשות אותך.

יוסי שריד (המערך):
אם היתה תפיסה של אדמות פרטיות, הרי זה באמת רע מאוד.

שמעון פרס (המערך):
אנחנו עשינו זאת מטעמי בטחון, ומטעמי בטחון בלבד.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):
קריית-ארבע עלתה על קרקע פרטית.

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית):
אבל זה נעשה לצרכי בטחון, ובצדק.

השר מ. נסים:
פסק-הדין אומר דברים ברורים מתי אפשר ואיך אפשר לתפוס אדמות פרטיות.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה):
ומה שאתם עשיתם לא היה דבר שאפשר לעשות.

השר מ. נסים:
מדיניותה של הממשלה הזאת היא, הלכה למעשה, שלצרכי התנחלות אין להשתמש באדמות פרטיות. הממשלה החליטה על כך והיא גם ביצעה זאת.

דניאל רוזיליו (המערך):
האם שר החקלאות שמע על ההחלטה הזאת?

חוברת א', ישיבה ר"ס

— הצעת סיעות המערך, התנועה לשינוי ויזמה, החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, בנא"י ומחנה שלי להביע אי-אמון לממשלה —

השר מ. נסים :

הממשלה ביצעה זאת הלכה למעשה. נכון, לצרכי בטחון יש מקום, במקרים מיוחדים, לתפוס קרקעות. כך היה בעבר ואי-אפשר בלא זה.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

אולי עכשיו תגידי לנו למה לא להביע אי-אמון לממשלה?

השר מ. נסים :

— — — ובכן, אגא, אינכם יכולים היום להטיף לא על שמירת החוק, לא על כיבוד פסקי-דין ולא על הפקעות, כי לגבי הפקעות יש עוד הרבה מה לומר ואין זה רצוני לכם.

גדעון האזנר (המפלגה הליברלית העצמאית):
איזה פסק-דין לא כובד, אדוני השר נסים?

השר מ. נסים :

אמרתי שאין הם יכולים להטיף לנו.

גדעון האזנר (המפלגה הליברלית העצמאית):
בממשלה שאני הייתי חבר בה זכינו בכל הבג"צים.

השר מ. נסים :

לא היית חבר בכל הממשלות אלא בממשלה אחת.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

אולי אפשר להביע אי-אמון גם לממשלה וגם למערך?

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):

אם, כפי שאתה אומר, יש לממשלה הבחנות ברו-רות ומדיניות ברורה מדוע הסתבכה כל-כך?

השר מ. נסים :

אני משתומם על מי שחושב שפנייה לבג"צ היא הסתבכות. רק לפני דקה הזכרתי את הבג"צ בעניין פיתחת-רפיה וזה היה ב-1972, 47 קילומטרים מרובעים, לא 125 דונם. 47 קילומטרים מרובעים. ואני יכול לגלות לך עוד משהו: אדמות בית-אל מתי הופקעו? יש לי פה נתונים. אני מוכן למסור לך. זה היה עוד בשנת 1969, ואני מברך על כך.

גדעון האזנר (המפלגה הליברלית העצמאית):

ומה היה פסק-הדין של הבג"צ בעניין פיתחת רפיה?

היו"ר מ. ל. מרון :

תנו לו להמשיך.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה):

מתי יגיע סוף סוף ל-1979? הוא מדבר עכשיו על שנת 1972, מתי יגיע ל-1979?

היו"ר מ. ל. מרון :

אני מבקש לתת קריאת-ביניים ברשות לחברת-הכנסת שולמית אלוני.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

אדוני השר, אי-אמון למערך הביעו בבחירות האחרונות. אולי תסביר לנו מדוע לא יביעו אי-אמון לממשלתך עכשיו? לא שמענו תשובה בעניין זה. נבקש אותך לדבר לעניין, מדוע הממשלה בסדר.

השר מ. נסים :

אני מודה לחברת-הכנסת שולמית אלוני. עמד כאן גואם, ראש האופוזיציה — — —

(סגן שר הבטחון מ. צפורי קורא קריאת-ביניים)

אורי אבנרי (מחנה שלי):

לך אין רשות לקרוא קריאות-ביניים. שיתקתם את המיקרופונים ואתם, אנשי הליכוד, תשתקו עכשיו. תשתקו לגמרי.

השר מ. נסים :

חברת-הכנסת אלוני, את רוצה תשובה?

היו"ר מ. ל. מרון :

חברת-הכנסת אבנרי וחברי-הכנסת צפורי, אני מבקש.

השר מ. נסים :

עמד על הבמה הזאת ראש האופוזיציה ודיבר במשך 40 דקות סרה בממשלה ומדבריו אפשר היה לשמוע שימי כהונת הממשלות שקדמו לממשלה זו היו צפיחית בדבש והעם מלא כיסופים שבכל רגע, בכל שנייה, יחזירו אותו לשלטון.

יחזקאל זכאי (המערך):

זה נכון, זה נכון.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

אתם גרמתם לכך שאפילו אליהם מתגעגעים כיום.

השר מ. נסים :

אדרבה, תגיש הצעת חוק.

ואמרתי דבר נוסף: נכון, מעשה ההתנחלות הוא דבר מסובך, לא קביל בעולם, אבל יש לממשלה מדיניות ברורה בנושא זה: ההתנחלות היא ביהודה, גם בשומרון, לא רק בבקעת הירדן, לא רק ברמת-הגולן ואת זה אנחנו מבצעים ולא בהפקעת אדמות אלא לעתים רחוקות למטרות בטחון. ויש בג"צ בעניין בית-אל ויש בג"צ בעניין אלון-מורה ובג"צ בעניין אלון-מורה פסק מה שפסק, ואנו כמובן נקיים את פסק-הדין.

יוסי שריר (המערך):

איך פסק בית-המשפט?

השר מ. נסים :

נושא זה עלה וחיוב הייתי לעמוד עליו. עכשיו נעבור הלאה.

(חברת-הכנסת מ. שחל קורא קריאת-ביניים)

אורי אבנרי (מחנה שלי):

זה היה סילוף וזה נשאר סילוף. בפסק-דין לגבי בית-אל אישר בית-המשפט רק תפיסה זמנית, כחלק מן הכיבוש.

השר מ. נסים :

אדוני הירושב-ראש, נעבור לנושא הבא — האוטו-נומיה. חברת-הכנסת פרס אמר: האוטונומיה היא צל כבד. הוא לא היה באולם כאשר קראתי את מאמרו שאורסם ב"מעריב" לפני שלוש שנים בקירוב. או הציע דבר מאוד דומה, זאת היתה תפיסת עולמו אז.

שמעון פרס (המערך):

לא רק שזה לא דומה אלא זה מאוד שונה.

השר מ. נסים:

אתה רוצה שאקרא עוד פעם? חבל על זמנם של חברי הכנסת.

יופי שריר (המערך):

האופוזיציה מתקנת, האופוזיציה מתקנת.

השר מ. נסים:

האופוזיציה מתקנת? אם כן, אתם צריכים להתמרק עוד הרבה שנים כדי שתהיו מתוקנים כראוי.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה):

אולי הם היו צריכים להתמרק, אבל אתם גורמים שהם יתזרו.

הוא אמר: האוטונומיה היא צל כבד, כמעט אמרתי:

האופוזיציה היא צל כבד, אולי גם זה נכון.

השר מ. נסים:

אין ולא יכול להיות כל הסדר שלום, חוזה שלום, הסכם שלום עם מדינה ערבית כשלהי, לרבות מצרים, אלא על הגשר של האוטונומיה. לא היה ולא נברא פתרון אחר. כי הפתרון הידוע שלכם — פשרה טריטוריאלית — חבר-הכנסת אבן יכול לספר לכם כמה פעמים נוסה. גם חבר-הכנסת יגאל אלון, שכרעג איננו נמצא פה, יכול לספר לכם כמה פעמים ניסיתם. אין לזה שום סיכוי. לכן אמרתי קודם: מי שחושב שהאוטונומיה היא אסון, ומי שחושב ששינוי פיתוח-רפית הוא אסון, לא יכול לתת יד לאסון כפול ומכופל כזה, ואתם גתתם ידכם. והנה שיחות האוטונומיה מתנהלות כסדרן וכתקנן ועל-פי ההסכמים.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

והי קומדיה בהמשכים.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

והי תכנית שנולדה מתה. היא מתה ולא תחיה.

השר מ. נסים:

עם כל הצער שזה יכול להביא על כמה חברים בבית הזה, המשא-ומתן על האוטונומיה מתנהל בהתאם להסכמי קמפ-דייוויד, בהתאם למכתב המשותף של ראש ממשלת ישראל ונשיא מצרים אל נשיא ארצות-הברית, ובהתאם ללוח הזמנים הלא-דייקני שנקבע שם. וארצות-הברית מביעה בהחלט סליפה. ונסיובכם זה, שאתם מגסים להלך בה אימים עלינו, יבושם לכם.

יופי שריר (המערך):

מה שאנו מבקשים הוא רק עוד מכתב אחד לנשיא, אבל הפעם לנשיא מדינת ישראל.

השר מ. נסים:

כן, כן. ארצות-הברית סבורה בהחלט שמבחינת לוח הזמנים וההתקדמות שהיתה יכולה להיות צפויה לפי הנסיבות הגענו למה שצריך היה להגיע. אבל יש לנו דעה נחושה שלפיה אנו צריכים להיות דבקים בהסכם קמפ-דייוויד, ונוסיף להיות דבקים בו, נכון, במשא-ומתן וראים מופעם לפעם נסיבות מצד מצרים ומצד ארצות-הברית לתרוג מהסכם זה, אבל אין ברעת ישראל להסכים לכך בשום פנים.

שמעון פרס (המערך):

השר נסים, האם קראת את מכתבו של משה דיין? הוא היה עד עכשיו שר החוץ בממשלה הזאת, והוא אומר שישנה סתירה בין מה שחתמתם בקמפ-דייוויד לבין ההחלטה שהממשלה קיבלה. אולי תסביר לנו את דברי שר החוץ?

השר מ. נסים:

אילו היית מראה לי מלה אחת בדבריו כפי שאתה אומר, מלה אחת, הייתי נוהג לפי מימרה תלמודית יפה מאוד: הייתי מוליך את בגדיך אחריו לבית-המרחץ. אולם מה שאמרת לא היה ולא נברא. לא היה כדבר הזה ואין שחר לדבריך. אתה אומר דבר לא-מדוייק, ואת זאת אני אומר בעדינות, לכבודך. אין שום סתירה ושך החוץ לא אמר שישנה סתירה. הוא לא טען כך.

(חבר-הכנסת ת. טובי קורא קריאת-ביניים)

הוא אמר שיש בתפישת הממשלה שתי-שלוש נקודות שהוא, אישית, חולק עליהן. הוא לא אמר שיש סתירה בין הכתוב בהסכמי קמפ-דייוויד לבין החלטות הממשלה. היפוכו של דבר, הוא אמר את ההיפך, כלפיכם וכלפי מצרים וכלפי העולם כולו. מי שטוען —

שמעון פרס (המערך):

השר נסים, הרשה-נא לי, השר נסים, רגע אחד —

השר מ. נסים:

רק רגע, אתן לך לשאול, אבל הרשה-נא לי לסיים את המשפט.

שמעון פרס (המערך):

משה דיין אמר — — —

השר מ. נסים:

ובכן, מה? הוא לא אמר שישנה סתירה. חבר-הכנסת פרס, אני מצטער לומר לך, ובאמת צה לי להגיד את הדברים, שאמרת היום כמה דברים שאינם עולים בקנה אחד עם דיוק.

(חבר-הכנסת ש. פרס קורא קריאת-ביניים)

אדוני היושב-ראש, חבר-הכנסת פרס שואל אבל אינו מקשב לחשובה.

(קריאות: אין שומעים, אי אפשר לשמוע.)

יופי שריר (המערך):

זה בגלל ההחלטה לסגור את המיקרופונים.

השר מ. נסים:

חבר-הכנסת פרס, עם כל הדרת הכבוד, ואני רוחש לך כבוד ויקר, מספר דברים שאמרת היום אינם עולים בקנה אחד עם דיוק. דבר נוסף שאמרת, ושאינו מדוייק, שעל-פי הסכמי קמפ-דייוויד צריך ההסכם, שהיתה לגבי עתיד יהודה ושומרון, לקבל אישורו של תושבי יהודה ושומרון.

שמעון פרס (המערך):

לא אמרתי של תושבי יהודה ושומרון. אמרתי של "נציגים נבחרים".

חוברת א', ישיבה ר"ס

— הצעת סיעות המערך, התנועה לשינוי ויוזמה, החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, בנא"י ומחנה שלי להביע אי-אמון לממשלה —

השר מ. נסים :

אתה אמרת "תושבי", והיית צריך לדייק. חשוב מאוד שאדם המכהן כראש האופוזיציה יואיל לדייק.

משה שחל (המערך):

אתה אומר דברים שלא היו ולא נבראו.

מנחם הכהן (המערך):

יש כאן כנראה מקרה של שמיעה סלקטיבית.

שמעון פרס (המערך):

אני אמרתי "הנציגים הנבחרים של תושבי יהודה ושומרון".

השר מ. נסים :

כשחזר ראש הממשלה מהביקור המפורסם בארצות-הברית במאוס 1978 עלית על הבמה הזאת, חברי-הכנסת פרס, וטענת נגד ראש הממשלה מדוע הוא אומר "לא" לנשיא ארצות-הברית.

(חבר-הכנסת מ. שחל קורא קריאת-ביניים)

היירי מ. ל. מרון :

חבר-הכנסת שחל, אני קורא אותך לסדר.

השר מ. נסים :

על מה הוא אמר "לא" לנשיא ארצות-הברית? — על דרישתו לערוך ביהודה ושומרון משאל-עם. ואמנם בקמפ-דייוויד נקבע כי לא יהיה משאל-עם. והנה היום, חברי-הכנסת פרס, אתה עולה על הבמה הזאת ומדבר על אישרור של תושבי יהודה ושומרון. נא לעיין בסטנוגרא-מה של דברייך.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

השר נסים, האם משה דיין התפטר מהממשלה מפני שהוא מסכים אתה?

השר מ. נסים :

אתה שואל שאלה, ואני רוצה לומר לך בכל הכנות: שמעתי היום את דבריי של שר החוץ במסיבת העתונאים — — —

מנחם הכהן (המערך):

הרי הוא כבר לא שר החוץ, הרי הוא התפטר.

השר מ. נסים :

שר החוץ עד היום. הקשבתי לדבריו. אני חייב לומר שלא רק שלא מצאתי תהום, אלא שכמעט אין הבדלים בין התפישתה שהוא הציג לבין תפישתה ובי-צועיה המדיניים של הממשלה.

שמואל טולידאנו (התנועה לשינוי ויוזמה):

אם כן, למה התפטר?

השר מ. נסים :

אדוני היושב-ראש, אעבור עתה לנושא הכלכלי, ושוב עלי לצטט את דבריו של חבר-הכנסת פרס.

מנחם הכהן (המערך):

מוטב שצטט דברי חברים שלך. תצטט את דברי חבריך בממשלה.

השר מ. נסים :

חבר-הכנסת פרס דיבר על האינפלוציה הגבוהה

— — —

מנחם הכהן (המערך):

אין אינפלוציה. אין אינפלוציה.

משה שחל (המערך):

אין אינפלוציה.

גד יעקבי (המערך):

זאת בכלל הוצאת דיבה.

השר מ. נסים :

הוא דיבר על האינפלוציה הגבוהה, והוא צודק. אבל מעניין שיומיים-שלושה לאחר פירסום תוצאות הבחירות אמר חבר-הכנסת פרס את הדברים האלה: לצערי הרב, קיימת בקרב העם והמדינה טעות אופטית חמורה, בכך שמייחסים את עניין ההתייקרות הגואה בארץ למדיניות הממשלה, ושוכחים ומשכיחים כי ביסודה היא מיובאת מחוץ-לארץ, והיא משקפת צרכים לאומיים שאין מנוס מהם ואי-אפשר בלעדיהם.

באותה עת היתה בארץ אינפלוציה של 40%.

שמעון פרס (המערך):

לא, היתה אז אינפלוציה של 23% ולא 40%.

השר מ. נסים :

סלח לי, האינפלוציה היתה 40%.

(חבר-הכנסת מ. הכהן קורא קריאת-ביניים)

משה שחל (המערך):

למה לא תדייק? למה לא תצטט את שר האוצר, שאמר שתהיה אינפלוציה של 15%?

השר מ. נסים :

אני מדייק — אינפלוציה של 40%.

לאחר מכן מוזכר חבר-הכנסת פרס בדבריו את עניין מחירי הדלק. צודק בהחלט. אבל האם בעיות הדלק דאו כמו בעיות הדלק דהיום? אותה עליית מחירי-?

(חבר-הכנסת ד. רוזוליו קורא קריאת-ביניים)

חבר-הכנסת רוזוליו, אתה מדבר על מאזן התשלומים. גכון — זו בעיה קשה.

(חבר-הכנסת מ. שחל קורא קריאת-ביניים)

כיוון שבכלכלה יש הרבה פסיכולוגיה, אפשר להסית את הציבור, ואתם אמנם עושים זאת.

(חבר-הכנסת ש. פרס קורא קריאת-ביניים)

רגע, כמובן אדבר גם על העתיד.

גד יעקבי (המערך):

אם כך, צריך כנראה פסיכיאטר ולא כלכלן.

השר מ. נסים :

חבר-הכנסת גד יעקבי, צר לי שלא אתה עלית היום על הבמה הזאת. היית מיועד להעלות את הצעת אי-

כס היתה ירידה של 14% בצמיחה, אין מנוס עתה מהאטה.

(ק ר י א ו ת)

היו"ר מ. ל. מרון :

אני מבקש מחבר-הכנסת גד יעקבי לקרוא קריאת בניינים שגם תישמע.

גד יעקבי (המערך):

אני מבקש לשאול את השר נסים: מתי יש בכוננת הממשלה להשיב על הצעות אי-האמון שהושמעו כאן היום?

השר מ. נסים :

אני מודה לך על השאלה ואגיב עליה כפי שאתה מגיב על דברי.

דבר נוסף: מופעלת עתה, הלכה למעשה, מדיניות מוניטארית מרסנת. יש עוד דבר הנשקל כראוי, וכנראה אין מנוס ממנו.

(ח ב ר - ה כ נ ס ת מ. הכהן קורא קריאת בניינים)

הקפאה של תקציבי פיתוח בכל מקום שהדבר אפשרי מבחינה משפטית, והממשלה תקבל בימים הקרובים החלטות בנושא זה.

אין ערובות לתוצאות. יש גם דברים נוספים שצריך להתמודד אתם ובשל כך צריכה גם ההסתדרות לגלות נכונות והבנה.

יעקב ז'אק אמיר (המערך):

היא מגלה נכונות והבנה.

השר מ. נסים :

לא אפרט היום. חבר-הכנסת משל, אתה מזכיר ההסתדרות ואתה יודע. הנה יש היום בעיה של "אל עלי". אתה יודע איך ניפחתם את המנגנונים. לא אתה אישית אלא מפלגתך. איך ניפחתם את המנגנונים הציבוריים בכל ימות שלטונכם, וכיום אין זה מן הדברים הקלים לטפל בבעיה הזאת, אבל צריך לטפל בה.

דניאל רוזולוי (המערך):

מצבך רע מאוד.

השר מ. נסים :

אדוני, אתם נושאים באחריות להיווצרות ניפוח מנגנוני אדיר בשירותים הציבוריים.

זאב כץ (המערך):

מעולם לא נוספו בתקופה של שנתיים כלי-כך הרבה אנשים לשירות הציבורי.

השר מ. נסים :

אדוני היושב-ראש, חבר-הכנסת פרס דיבר על כך שהממשלה הזאת לא בנתה ולא עשתה שום דבר.

(ק ר י א ה : היא עושה הרבה.)

לדוגמה, פיתוח הגליל. אני רוצה לשמוע מה עשיתם בגליל משנת 1965 עד 1977.

(ק ר י א ה : שום דבר.)

האמון שלכם והחליטו שלא אתה תעשה זאת. כך הפסד דנו הפסד גדול — את ההצעה המהוללת שלך להקים מועצה לאומית — — —

גד יעקבי (המערך):

נכון, שכאין ממשלה — — —

השר מ. נסים :

ואתה בוודאי היית צריך גם לעמוד בראשה. ממש כפתור ופרח.

ובכן, רבותי, בכלכלה אפשר להסית ציבור — — —

מנחם הכהן (המערך):

השר נסים, עובדות אי-אפשר לשנות.

השר מ. נסים :

את לשון העובדות אי-אפשר להטות לעולם.

(ק ר י א ו ת : זה נכון, זה נכון.)

קיימת אינפלציה גבוהה, נכון, זה עובדה, זו אמת לאמיתה. בנושא זה צריך להודות בעובדות. יש בעיות מיוחדות של תקופה זו, שאין, לא רק במדינת ישראל, אלא הייתי אומר גם בהרבה מדינות אחרות בעולם, שום שליטה עליהן, וגם אשף פינאנסי בין-לאומי לא יכול לפתור אותן.

מנחם הכהן (המערך):

מה זה, אתה בעד אש"ף?

השר מ. נסים :

ובין בעיות אלה, בעיית הרכש הבטחוני של ישראל, שאיש מאתנו לא יציע להימנע מלרכשו, למרות הגיאות בעליית מחיריו, קיימת הבעיה של גיאות בעליית מחירי הדלק; קיימת בעיה של גיאות בעליית מחירי חמרי-גלם. ומי שמסתתר מאחורי הכחשות, מי שמנסה להסתיר אמת עובדתית זו, לא יצליח. זוהי בעיה בין-לאומית של ישראל אין שליטה עליה ולא יכול שתהיה לה שליטה עליה, אבל נכון, צריך להילחם ונילחם באינפלציה כדי לרסנה והממשלה הזאת קיבלה החלטות ותבצע אותן.

יעקב ז'אק אמיר (המערך):

מתי?

מנחם הכהן (המערך):

ממשלה זו זקוקה לרחמי שמים.

השר מ. נסים :

בנושא הכלכלי קיבלה הממשלה החלטות שהתבטאו בדברים האלה: קודם כול, קיצוץ ריאלי, ממשי, בתקציב.

(ח ב ר - ה כ נ ס ת ד. רוזולוי קורא קריאת בניינים)

קיצוץ בשיעור של 7 מיליארד לירות בקירוב בשנה הזאת.

היו"ר מ. ל. מרון :

אני מבקש להירגע ולשמוע את הדברים.

השר מ. נסים :

שנית, אחרי הצמיחה הכלכלית שחוללנו — עת להאט את ההשקעות, וזאת אחרי השידפון שהיה אצלכם בהשקעות. כבר אמרתי זאת לפני חודש: בעת שלטונ-

חוברת א' ישיבה ר"ס

— הצעת סיעות המערך, התנועה לשינוי ויומה, החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, בנא"י ומחנה שלי להביע אי-אמון לממשלה —

השר מ. נסים :

פרט למושב חוון בשנת 1969.

מנחה הכהן (המערך):

מה אתה מדבר? איך מכיר את המפה?

(חבר-הכנסת י. זכאי קורא קריאת-

ביניים)

השר מ. נסים :

אבל ידוע שבשנתיים האחרונות החלה בגליל תנופת פיתוח ללא תקדים. יש איכלוס של ערי הפיתוח. לכו וראו מה קורה בערי הפיתוח בעת האחרונה.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):

אילו מפעלים חדשים הקמתם?

השר מ. נסים :

בתי-עושי, בכבישים, ועוד לא היו ימים טובים לערי הפיתוח כמו הימים האלה. לא היו מעולם תמריצים לערי הפיתוח כפי שהם כיום, ויש הליכה לערי הפיתוח, ותושבי עיירות הפיתוח יודעים זאת. ולא תצליחו לטשטש עובדות.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):

הם יודעים שלא עשיתם שום דבר חדש.

היו"ר מ. ל. מרון :

השר נסים, יש קריאת-ביניים של חבר-הכנסת משה עמאר.

יעקב זיאק אמיר (המערך):

מבובזים זמן.

היו"ר מ. ל. מרון :

לא מבובזים. כתוצאה מכך יכולים לנהל יותר טוב את הישיבה.

משה עמאר (המערך):

אני מבקש שהשר שהשר הנכבד יענה: אם יש הישגים כאלה שהשר מציין אותם אחד אחד, מדוע המציאות כה גרועה? מה הסיבות שגרמו למציאות כה גרועה שאנו חשים אותה, ממש חשים אותה ולא רק מדברים עליה?

השר מ. נסים :

אני מכבד את שאלתך, חבר-הכנסת עמאר, ואשיב עליה במלוא הכנות. אתה צודק, יש תחושות מרעקה, יש תחושה של אי-נחת ויש תחושה של אי-שביעות רצון, ולא באת לומר שהכל ורד. הייתי יכול לחזור על הנאום לפני חודש שנסב על אותו נושא שהעליתם היום. גם לא באתי לצייר היום את המצב בצבעים ורודים, כשם שלא ציירתי אותו כך גם לפני חודש, אבל ביקשתי מכך או, ואני חושב שאפשר לבקש מכך גם היום, בפאר-לאמנט, בבית-המחוקקים של עם ישראל: בואו נדבר בלשון עובדות ולא נתכחש לעובדות ולאמיתות. מה אמרתי אמרתי שבגליל יש תנופת פיתוח כפי שלא הייתה. יש לפני גם נתונים של המכון לפיריון העבודה והייצור ואני מוכן לגקוב מספרים לגבי השנתיים האחרונות המוכיחים כיצד עלה הפיריון. אפילו רוגמיה של הממשלה טוענים ששירותי הרווחה של ישראל כיום הם מהמתקדמים בעולם.

(חבר-הכנסת מ. פעיל קורא קריאת-

ביניים)

השר מ. נסים :

למרות כל הקשיים ולמרות כל אי-הנחת עובדה היא שגם היצוא עולה עלייה ממשית, ריאלית, ללא הפסקה.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):

זאת תוצאה של מדיניות הממשלה הזאת?

היו"ר מ. ל. מרון :

קריאת-ביניים לחבר-הכנסת אלגרבל. בבקשה.

מרדכי אלגרבל (התנועה הדמוקרטית):

אדוני השר, אני מכבד אותך מאוד. מצב המדינה קשה מאוד בתחום הכלכלי והחברתי. אני חושב שזו שנת הכושר האחרונה של הממשלה להביא תכנית לאומה ולומר לנו בצורה מפורשת מה אתם, מה אנחנו, הולכים לעשות בחודשים הקרובים בתחום הכלכלי, בתחום של האינפלציה, בתחום הגרעון במאזן התשלומים, כרי שלעם הוזה תהיה תמונה נכונה של המצב. בזמן שנתוה לך מנאומך אני מציע לך שתאמר לאומה מה תמצית התכנית הזאת.

יחזקאל זכאי (המערך):

השר אומר שהכול טוב.

השר מ. נסים :

חבר-הכנסת זכאי, הסילוף אינו תכונה טובה. לא אמרתי שהכל טוב. אני מבקש מכל אדם שיש בו שמץ של הגינות לא לסלף עובדות ולא לסתור אמיתות.

חבר-הכנסת אלגרבל, אתה צודק.

משה שחל (המערך):

כמה זמן הוא מדבר?

היו"ר מ. ל. מרון :

יש חמש הצעות ולכל הצעה אפשר להשיב בזמן של 10-15 דקות.

חיים בר-לב (המערך):

אתה מדבר כבר 50 דקות.

יחזקאל זכאי (המערך):

ולא מדבר לעניין.

השר מ. נסים :

חבר-הכנסת בר-לב, קודם כול, יש תקנון הכנסת, ונא לעיין בו. שנית, חבר-הכנסת פרס דיבר 40 דקות.

יעקב זיאק אמיר (המערך):

אבל הוא דיבר.

השר מ. נסים :

40 דקות, או 35 דקות, הוא דיבר כהרגלו, גכון. חבר-הכנסת פרס דיבר 35 דקות, אף שעליו יש מגבלה של זמן, 15 דקות. כאשר חבר הממשלה משיב בשם הממ-שלה — אתם אמנם לא מורגלים הרבה בישיבה באופר-זיצייה, עוד תלמדו זאת — הממשלה אינה מוגבלת בזמן במתן תשובה על שאלות, על הצעות לסדר-היום, על הצעות אי-אמון. מה גם שלפחות היית צריך להבין — 5 הצעות אי-אמון, וכל אחד דיבר מעל לזמן שנקבע בתקנון — — —

משה שחל (המערך):

לה לפחות היינו שומעים משהו.

— הצעת סיעות המערך, התנועה לשינוי ויזמה, החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, בנא"י ומחנה שלי להביע אי-אמון לממשלה —

השר מ. נסים :

אני מבין שחרון אפך עולה משום ששמעת דברים שאינם לרוחך וללבך.

חבר-הכנסת אלגרבל, שאלת ואני משיב לך. אני חושב שהממשלה חוטאת בכך שאינה מביאה דברים בדראמאטיזציה הראויה. אתה צודק. למעשה, בתחום הכלכלי נתקבלו החלטות והן עכשיו בתהליך של ביצוע, ויכול להיות שלו היו מובאים בדראמאטיזציה הראויה היית חשו — אני מדבר על התחום הכלכלי, לא על התחום החברתי — שאמנם באת לידי סיפוק. אני מוכן להראות לך ולפרט לך את כל ההחלטות הללו. הן מצויות בידי.

אבל אינך יכול לומר שבתחום החברתי הממשלה הזאת לא עשתה. היא עשתה אולי מעבר למה שמותר. אולי בזה חטאנו. חבר-הכנסת אלגרבל, הנה עכשיו בתחום השני כוון — וזו בעיה קשה — החליטה הממשלה והיא כבר מבצעת את ההורדה. של מסי העקיפין ומס ערך מוסף ממחירי הדירות לזכאים. זה סכום משמעותי ביותר ויש בכך הקלה לכל סוגי הזכאים. אי-אפשר להתעלם מכך. חבר-הכנסת פרס אמר שאין דירות לעולים. הוא אמר שעל כך צריכה היתה הממשלה ליפול או לרדת.

צירלי בימזן (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון): איז דירות ואיז עולים.

השר מ. נסים :

למה אין דירות לעולים? בישראל בונים דירות במשך שלוש שנים. כאשר אתה, חבר-הכנסת פרס, היית חבר הממשלה — — —

שמעון פרס (המערך):

השר פת מחר דירות בירושלים שהיו מיועדות לעולים והן נמכרו לאנשים פרטיים.

השר מ. נסים :

שמענו זאת. תן לי להשיב לך. נמצא פה שר הבינוי והשיכון והוא יאשר זאת, גם אתה יכול לאשר זאת, היית פעם שר הקליטה. בישראל בונים בית במשך שנתיים. כאשר בונים לפי תכנית מאות יחידות דיוור, נמשכת הבינויה כשלוש שנים.

שמעון פרס (המערך):

היו בתים שנמסרו לאנשים פרטיים.

יחזקאל זכאי (המערך):

אבל בשנתיים האחרונות לא בניתם.

השר מ. נסים :

תסלח לי, חבר-הכנסת זכאי, מעל הבמה הזאת ציטט השר דוד לוי את דבריו של שר השיכון המנוח אברהם עופר שהזיהר את ממשלתו על החלטתה לבצע רק 4,500 התחלות בנייה בשנה האחרונה לשלטונכם.

יחזקאל זכאי (המערך):

שכחת את השר פת — — —

השר מ. נסים :

אם כן, רב לכם. מי אומר שאין כיום דירות לעולים?

היוזר מ. ל. מרון :

חבר-הכנסת אמיר, בבקשה, שאלה.

חבר-הכנסת זכאי, אני מבקש ממך לא לנהל דו-שיח עם חבר-הכנסת קורפו.

שאלה, בבקשה, לחבר-הכנסת אמיר.

יעקב זיאק אמיר (המערך):

אדוני השר, הקשבתי קשב רב לדבריך. אתה מדבר על דירות באזורי פיתוח. אתה יודע שבשנתיים וחצי האחרונות כמעט בכל רחבי הארץ, גם בגליל וגם בנגב, לא התחילו בבניית יחידות דיוור אחת. זו השנה הראשונה שאכן יש כ-20,000 יחידות דיוור עוד כתוצאה משלטון המערך, הוקצרו לישובים רבים יחידות דיוור, ביניהן כ-380 יחידות דיוור לדימונה; כבר שבועה חודשים עוד לא התחילו לבנות אף יחידה אחת. מדוע?

מאיר פעיל (מחנה שלי):

הם רוצים "לדפוק" את הממשלה הבאה, בוודאי.

שר-הבינוי והשיכון ד. לוי :

חבר-הכנסת אמיר, אתה אומר כאן דבר חמור ביותר. אילו ידעת מה שבונים היום, או אילו ביקשת מידע, אילו עברת על הדו"ח של משרד השיכון או של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה — לא היית אומר זאת. אני מדבר על אלפים ולא על מאות. כדאי לצאת לשטח ולראות.

יעקב זיאק אמיר (המערך):

אמרת שהשנה הוחלט על הקמתן של עשרים אלף יחידות דיוור. עוד לא התחילו אפילו באלפים.

שר-הבינוי והשיכון ד. לוי :

יש ביצוע בכל המקומות.

יעקב זיאק אמיר (המערך):

עוד לא התחילו בבניית יחידה אחת. שבועה חודשים כבר חלפו.

שר-הבינוי והשיכון ד. לוי :

ברוב המקומות התחילו באלפים.

יעקב זיאק אמיר (המערך):

יש פיגור חריף מאוד. שנתיים לא עשו מאומה.

השר מ. נסים :

חבר-הכנסת זיאק אמיר, קיבלת את התשובה ההולמת.

יעקב זיאק אמיר (המערך):

האם זו תשובה? הוויכוח הוא לא ביני לבין השר לוי.

השר מ. נסים :

דבר אחד ברור, חבר-הכנסת זיאק אמיר, עיירות הפיתוח מתפתחות היום, יש היום תמריצים למורים ולבעלי מקצועות כפי שלא היו מעולם.

יעקב זיאק אמיר (המערך):

אינך יודע מה שאתה מדבר.

השר מ. נסים :

אל תיתן לי לומר שאתה אומר לא אמת. התמריצים הורחבו ובעיירות הפיתוח נותנים דירות בתנאים כפי שלא היו מעולם. יהודים הולכים לשם. ראה שלומי, ראה מעלות.

(חבר-הכנסת מ. כהן קורא קריאת-ביניים)

חוברת א', ישיבה ר"ס

— הצעת סיעות המערך, התנועה לשינוי ויזמה, החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, בנא"י ומחנה שלי להביע אי-אמון לממשלה —

להתנחלויות, אינו מסכים להן גם כשהן בבקעת הירדן, וכלל לא חשוב אם מישוהו אומר שזה צורך בטחוני. העולם אינו מסכים להתנחלויות, אין רואים בהן צורך חיוני. אנחנו — למעט אורי אבנרי, הוא בשולי הדרך, הוא פשוט לא מעניין אותי — — —

(חברת הכנסת א. אבנרי קורא קריאת ביניים)

— — — הקונגרס האומי שלנו אומר שהתנחלות היא צורך בטחוני למדינת ישראל והוויכוח בינינו הוא איפוא ויכוח שהוא פועל יוצא מהתפיסה הגורסת שיש לענות על השאלה: האם ענינו נשואות לאוטונומיה או שענינו נשואות לפשרה טריטוריאלית? הגורסים את הפשרה הטריטוריאלית מצדיקים את ההתנחלות בעמק הירדן וברמת הגולן ובכל המקומות שהם צורך בטחוני. הגורסים את האוטונומיה סבורים שצורך בטחוני הוא שבִּיהודה ושומרון יגוררו חצי מיליון יהודים. האם יש מישוהו שיאמר שזו איננה ערובה לאי-הקמת מדינה פלשתינאית? הלא יש קונגרס לאומי שמדינה פלשתינאית מסכנת את בטחונה של מדינת ישראל. אין לשחק בזה משחקי מלים. איך אפשר לומר שהתנחלויות ביהודה ושומרון, לגבי אלה הגורסים אוטונומיה, אינן צורך בטחוני? הרי גם אתם הצבעתם בעד האוטונומיה. ואם אתם גורסים שהאוטונומיה תוליד בסופו של דבר מדינה פלשתינאית, והמדינה הפלשתינאית עלולה לסכן את קיומה של מדינת ישראל, למה הצבעתם בעד האוטונומיה? למה הצבעתם בעד הסכם השלום, הכולל את הרעיון הזה, שהוא, לדעתכם, צופן בחובו את גרעיני התרס של מדינת ישראל? הצבעתם בעד זה והיום אתם מחפשים אמתלות לנגח את הממשלה.

ואב כין (המערך):
לא צריך אמתלות.

חיים קורפו (הליכוד):
האוטונומיה נתגלתה כאמצעי היחיד שאפשר היה באמצעותו להביא את מצרים להסכם השלום, להבאת ערבים לשלום. ואם זו היתה הדרך היחידה, צריך עכשיו לבצר אותה שלא תהיה למכשול. לא ייתכן שאלה הגורסים פשרה טריטוריאלית יכתיבו לגורסים אוטונומיה את דרך הביצוע. הרי אינכם רוצים שהאוטונומיה תוליד מדינה פלשתינאית. ובכן, אנא, רבותי, במטותא מכם, אם אתם גורסים פשרה טריטוריאלית אל תטיפו לגורסים אוטונומיה איך לבצע אותה. הם הציעו אוטונומיה, הם יודעים שהם הולכים על חבל דק, הם יודעים שזה עלול להוליד מדינה פלשתינאית, על כן תנו להם לבצע את זה, הם לקחו את האחריות על עצמם והם יבצעו זאת עד תום.

אתם טוענים שהאוטונומיה תוליד מדינה פלשתינאית, ובוודאות מוחלטת שאין מנוס מההתפתחות הזאת. למה, אם כן, אין שום מנהיג ערבי שמסכים לקבל אותה? כולכם חכמים, נבונים ויודעים שבסופו של דבר תוליד האוטונומיה את המדינה הפלשתינאית. האם אין מנהיג ערבי אחד חכם כמכם שמביין את ההתפתחות הזאת ורואה שאין מנוס ממנה? למה איפוא אינם מסכימים לאוטונומיה?

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
היא איננה מוליכה למדינה פלשתינאית אלא להמשיך הכיבוש.

היריב מ. ל. מרון:

חברת הכנסת מאיר כהן, חברת הכנסת אמיר, אני מבקש מכם להפסיק.

השר מ. נסים:

רבותי, חברי הכנסת, אי-אפשר גם להתעלם מגושא חשוב — גושא מדיניות המיסוי בישראל. כאשר המערך היה בשלטון לא פעלה ממשלתכם בתחום שהיתה חובה לפעול בו — גביית מס אמת. לא פעלתם כראוי. עכשיו, בלי שיקולים אלקטוראליים, עלתה הממשלה על דרך שהיא אולי קשה לציבור וליחידים אבל אין מנוס ממנה והושגו תוצאות מפליגות. יכולתי למנות עוד כמה הישגים. אבל עם כל זאת אינני אומר ולא באתי לומר ששפיה נחלתנו, שהכול טוב. יש בעיות קשות, כפי שכיבר אמרתי בפעם הקודמת, חלקן משום נסיבות בין-לאומיות שאין לנו שליטה עליהן, חלקן תוצרת עצמית, תוצרת בית, אין ספק, ויהיה צורך להתמודד עם הבעיות הללו, והממשלה עם כל הקשיים תתמודד עם הבעיות האלה. אבל מי שממהר כבר להכין את הכיסאות, חוששני שמוזמן לו עוד אשליה.

אדוני היושב-ראש, אני מציע לדחות את הצעות אי-האמון שהוגשו היום לכנסת.

היריב מ. ל. מרון:

חברי הכנסת, אנו ניגשים להדעות סיעות בתחום של עשר דקות. נשתדל לעמוד במסגרת של עשר דקות.

שרה שטרן-קטן (חזית דתית לאומית):
אי-אפשר פחות מעשר דקות?

היריב מ. ל. מרון:

אפשר. מי שרוצה לדבר פחות מ-10 דקות, היושב-ראש ירשה לו.

(קריאה: המפד"ל יכול לוותר בכלל.)

רשות הדיבור לחברת הכנסת חיים קורפו, ואחריו — לחברת הכנסת גדי יעקבי.

חיים קורפו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בוועידה הבין-פארלאמנטארית שהתכנסה לפני מספר שבועות בקאראקאס נתקבלה החלטה בסעיף המזרח התיכון והבעיה הפלשתינאית, המגנה את ישראל על התנחלויותיה — — —

שלמית אלזני (תנועה לזכויות האזרח):
בצדק.

חיים קורפו (הליכוד):

— — — וטוענת שהן משמשות גורם המעכב את השלום.

(חברת הכנסת ש. אלזני קוראת קריאת ביניים)

בטיטה הצעת החלטה נאמר "ניו סטלמנט", והיא ציעה אחת המשתתפות למחוק את המלה "ניו", בטענה: "וכי התנחלויות הקודמות אינן מעכבות את שלום?" והעולם כולו, בלי ניד עפעף, לרבות ארצות-הברית, הסכימו למחיקת המלה "ניו", ואז הוקל לי לפחות לא היה לי ויכוח עם חברי יוסי שריד. העולם אינו מסכים

חיים קורפו (הליכוד):

אינני מתווכח אתך. דרכך מוליכה למוסקבה.

היור"ר מ. ל. מרון:

רשות לקריאת ביניים לחבר-הכנסת רובינשטיין.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):

אני משוכנע, חבר-הכנסת קורפו, שדברייך התפרשו שלא כהלכה, מהם ניתן להבין שהמלחמה היא תרופה לאינפלציה ולצרות אחרות. האמת היא שמלחמת יום הכיפורים היתה סימן-הדרך שדירדר את ישראל להגדלת החוב החיצוני ולגידול באינפלציה. קרה בדיוק ההיפך ממה שאתה מתאר.

חיים קורפו (הליכוד):

לא רציתי לרמוז שזוהי תרופה מוזמנת. אמרתי שהמציאות היתה שמלחמת ששת-הימים הצילה את הכלכלה של ישראל. נכון שהמלחמה עולה כסף רב, אבל מסביבם אפשר גם לגייס הרבה כסף. אפשר גם לדרוש מהעם, והעם נענה. זה לא מצב רגיל. ההבדל הוא שאנו נמצאים בתקופה ממושכת של שלום וחייבים להתמודד עם הלכ"י רוח של אומה בשלום.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):

הלוואי והיינו במצב של שלום.

מרבכי וירשיבסקי (התנועה לשינוי ויזמה):

לדברייך, רק מלחמה תציל את המצב הכלכלי.

חיים קורפו (הליכוד):

הממשלה הנוכחית שונה מקודמותיה — ביזמותיה. הממשלות הקודמות ריפאו פגעים, השיבו לסיטואציות פוליטיות; הן מעולם לא יזמו. אינני בטוח כלל וכלל אם לאהר אוקטובר 1970 לא היתה שעת כושר לחתום הסכם עם ירדן.

אינני מכיר הרבה מדינות בעולם שברית-המועצות איננה מקיימת אתן יחסים. אני חושב שזה נובע גם מהעדר מעוף והבנה פוליטית. אבל אלה מסוג הדברים שאי-אפשר להוכיח. אפשר לשער אותם.

הממשלה נאבקה בקשיים. אלה הם קשיים שבאו מיזמתה. היא עלתה לשלטון, ולא אגלה סוד אם אומר שאישיות מכובדת מאוד בסיעתכם, במפלגתכם — אני אחראי לדברי — ביקשה: אל תחטטו בעבר. העם אמר את דברו, קיבלנו את הדין, תנהלו את ענייני המדינה בלי לחטט ולבדוק. האם לא יכולנו להיות במשך שנתיים על פרשיות העבר בלי לעשות דברים נוספים? ואתם הייתם מתדרדרים תהומה בעיני דעת הקהל והציבור. ממשלה זו פנתה לאופקים אחרים. תראו מה הם הנושאים המג-סרים בחלל עולמנו כיום ומה היו הנושאים שניסרו בחלל העולם לפני שנתיים או ארבע שנים. אלה הם נושאים כבדים ביותר, בכללם הלחץ הכבד בעניין אש"פ. ממה זה נובע? האם זה לא מפני שאנו נמצאים במשא-ומתן על שלום? האם אין זו תופעה הנובעת מהעובדה שקיים פתרון פוליטי? האם אש"פ עוסק עכשיו בטרור? האם לא עלה על הגל שבו הוא טוען שהוא רוצה לחפש פתרון מדיני? האם אין זאת תוצאה של יזמת ממשלה זו? לא צריך להיבהל ממנה, צריך להתמודד איתה. אמנם — יש קשיים, אבל אלה קשיים מבורכים. אלה הם קשיים שבאו כתוצאה מממשלה יוזמת ופורה, שצריך לתת לה סיכוי להמשיך.

היור"ר מ. ל. מרון:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת יעקבי.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
היא מוליכה לשלום, ומוסקבה גם היא רוצה בשלום.

חיים קורפו (הליכוד):

הוא הדין בכירוסם שחל בעמדתכם לגבי ההידברות עם הפלשתינאים. הממשלה קבעה בנושא עמדה ברורה. בעמדתכם חל כירוסם המרמו על נכונות להידבר גם עם אש"פ בתנאים מסויימים. הרי זו איזולת, כי אי-נכונותנו להידבר עם אש"פ נובעת לא רק מן העובדה שהוא אירגון טרור אלא בראש וראשונה מכך שהידברות עם אש"פ היא הידברות עם פליטי ארץ-ישראל משנת 1967 ואפילו משנת 1948. מה החכמה לרמוז על כך? תבר-הכנסת אבן טוען שאין אנו רוצים לשלוט על ריכוזים גדולים של ערבים ובה בעת אתם יוצרים פוטנציאל של 1,500,000 ערבים נוספים.

אבא אבן (המערך):

עם מי דיבר שר החוץ שלכם?

חיים קורפו (הליכוד):

עם תושבי יהודה ושומרון. אני מתפלל, חבר-הכנסת אבן, שאינכם מסוגלים להבחין בדבר. אינני מדבר על ערביי יהודה ושומרון אלא על כך שאתם נתנים לגיטימציה לפליטים. 1967. למה צריך לכרסם בעמדה משפחות לפליטי 1967. למה צריך לכרסם בעמדה הזאת ולפגוע במעמדה של ישראל, בעתידה ובכטחונה? זה ההבדל הגדול בין הממשלה הזאת לממשלות הקודמות.

בבעיות הנוגעות לקיומה ולבטחונה של ישראל היה לממשלות הקודמות גיבוי מלא מצד האופוזיציה, ואילו לממשלה הנוכחית יש "נשי וינדזור העליונות" המוכנות להטביע את הסירה על יושביה, העיקר להוריד את הממשלה הזאת.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):

אתה מתכוון לנשות "הדסה"?

חיים קורפו (הליכוד):

אני מתכוון לנשות וינדזור, אם זה לא ברור לכם.

אתם מנגחים את הממשלה על המצב הכלכלי. לא דרושה הוכחה לכך שהוא איננו טוב. רבותי, אתם שוכחים שתהליך של גידול סרטני שונה בשלבי הראשוניים מן התהליך המתפתח ובשלבי המתקדמים. הקצב בגידול ממאיר כאינפלציה מתפתח במהירות כאשר הוא עובר את הגבול של 35%. אתם גם שוכחים שלכם היתה מחזוריות של מלחמות כל חמש-שש שנים. מלחמת ששת-הימים העמידה על הרגליים גם את המדינה מבחינה כלכלית, אילמלא כן היתה מפולת כלכלית. הממשלה הזאת לשמחתנו, חנע מלחמות. היא חייבת לרפא את המצב הכלכלי בתנאים של שלום ממושך.

חבר-הכנסת זכאי, אילמלא מלחמת ששת-הימים היתה האינפלציה מתדרדרת מעבר לממדים שאתה מדבר עליהם. הוא הדין ב-1973. הוטלו מילוות, היו פיתוחים, והם עברו, כי העם קיבל זאת. העם היה בדריכות מלחמתית. עכשיו אנו חיים במצב של שלום.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):

האם אפשר להעיר לך משהו, חבר-הכנסת קורפו?

— הצעת סיעות המערך, התנועה לשינוי ויוזמה, החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, בנא"י ומחנה שלי להביע אי אמון לממשלה —

את עצמו מהמציאות הריאלית, משלה את עצמו ואחרים, בהנחה שאת הפירות הבאוושים תקצור הממשלה שלאחר הבחירות הבאות.

חיים קורפו (הליכוד):

אפשר לשאול אותך שאלה?

גד יעקבי (המערך):

רק ברשות היושב-ראש, מהמיקרופון.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

מה זה?

גד יעקבי (המערך):

יושב-ראש הכנסת הודיע.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אל תתנו יד להרפתקה הפארלאמנטאריה הזאת.

גד יעקבי (המערך):

חבר-הכנסת טובי, זאת פארודיה ואתה מתרגש.

חיים קורפו (הליכוד):

חבר-הכנסת יעקבי, הממשלה הציעה את חכנית האוטונומיה מתוך הנימוק שהממשלה רוצה ליצור ביהודה ושומרון מציאות של חיים יהודיים רחבים. לצורך זה הסכימה לדחות את ההחלטה או את הקביעה הסופית ביחס לריבונות בשטח הזה לחמש שנים. מה המשמעות של זה? אם זה כפי שאתה אומר, למה אין היא עושה זאת מייד? היא ביקשה את חמש השנים בשביל ליצור תוך חמש שנים מציאות אחרת. שאם לא כן, לשם מה דרושות חמש שנים?

גד יעקבי (המערך):

אני מוכרת להדות. שאת האינפורמאציה הזאת ידע-תי. ולמרות זאת אני רוצה לומר את דעתי, שלאחר שתגרמו לבחירות כלליות ביהודה ושומרון ועזה ויוקמו מוסדות האוטונומיה, הפלשתינאים "וויל אנגיז סלף-רול", כפי שאמרתם — מה שיקרה הוא לא כינון ארץ-ישראל השלמה ולא הרחבת ההתנחלות היהודית ביהודה ושומרון, אלא פירוק הישובים היהודים בשומרון. ואם אין אתם מבינים את זה — אני יכול רק להשתתף בצערכם.

הישגיה של הממשלה הזאת בפועל הם: במקום "מרכז פינאנסי בין-לאומי" — בריחה מן הלידה, ירידת השק"ע; במקום "עמידה על רגלינו" — כלכלה נתמכת, משק משתעבד, תלות חיצונית גוברת; במקום "חיון מעמדנו הבין-לאומי" — התערערות ושחיקה שלא היה להם את ורע בתולדות ישראל; במקום "חידוש הציונות העלייה" — עליית הירידה וירידת העלייה. ואם חבר-הכנסת קורפו דומני גם השר נסים ביקש שנדבר בלשון העובדות, הרי בתחום הכלכלי העובדה הדמ-שמעית: אינפלציה של 210% מאז שעליתם לשלטון.

עדיאל אמרואי (המערך):

225%

גד יעקבי (המערך):

אני מודה לחבר-הכנסת אמרואי.

חיים קופמן (הליכוד):

בכל נושא?

גד יעקבי (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אילמלא היו הנושאים כה רציניים והמצב, לדעתי, מאוד מאוד חמור, גם אני הייתי צוחק ומשתתף בפארסה ששמענו מפיהם של השר נסים וחבר-הכנסת קורפו. לא האמנתי למש-מע אני לדברי השר נסים. עד כדי כך שאני מעלה על דעתי שאולי הממשלה באמת תלושה מהמציאות הקיימת בישראל. האם אפשר לייחס את הקשיים, כפי שאמר זה עתה חבר-הכנסת קורפו, לתהליך השלום? לאן הגענו? לייחס את האינפלציה, את ההידרדרות הכלכלית החבר-רתית, את התלות הכלכלית הגוברת, את הסכנה של משבר כלכלי וחברתי קרוב, את הגידול בחובות הוצ, את הגידול בגרעון במאזן התשלומים, את התערערות העשי-רים והתרוששות העניים ואת הסחף הנורא במשק — הייתכן לייחס את כל אלה לתהליך השלום ולומר שהמ-ערך פתר את הבעיות בתחום הכלכלי באמצעות מלחמת ששת הימים ולהתעלם מהמציאות כפי שהיא, מהערבדות, מניתוח התהליכים? אותי זה אפילו לא הצחיק, אם כי היתה לי נטייה טבעית לגחך כאשר שמעתי את הדברים. זה מדאיג אותי. שכן פירוש הדבר שהממשלה והקו-אליציה אינן ניצבות על קרקע המציאות הישראלית הממשית.

"בימים ההם אין מלך בישראל, איש הישר בעיניו יעשה", דומני שזהו המצב הקיים. לא היתה עוד ממשלה שלאחר ציפיות כה גבוהות עשתה משגים כה כבדים, באורח כה חריף, בתחומים כה רבים, תוך זמן כה קצר, עד כדי כך שנדמה שהיום הדימוי היחיד המתאים לממשלה הוא הדימוי של חללית בלתי-מאוישת, ללא יעד, ללא מפה, שבעה בליל עלטה אפל, ללא כיוון, ואיננה יודעת מתי תיתקל בחומה בצורה, שעליה תתרסק. המדינה, החברה והמשק מצויים בעיצומה של פרשת מים, גורלית וקשה ביותר. והדברים שנשמעו היום כמהם כסם עצמי, כשאליה עצמית, כבריחה מסו-כנת אל אופקים ורודים חסרי כל שחר ונעדרים כל ממשות.

הממשלה הזאת, במקום "ארץ-ישראל השלמה" שעליה הצהירה לפני הבחירות, חותרת בפועל לקווי ה-4 ביוני 1967 ולמדינה פלשתינאית עצמאית ביהודה, ושומרון ועזה. השר נסים דיבר כאן על התנחלויות ועל כך שאילו יש סתירה בעמדות המערך. המערך לא גרס מעולם התנחלויות בלב שומרון. והו משגה ישראלי נוסף למשגה בהקשר הבין-לאומי, משום שהוא סותר את צרכי הבטחון של ישראל, את דמותה היהודית של מדינת ישראל, ואפילו מנוגד לנושא האוטונומיה בהתפתחותו. אין פירוש הדבר שאין צורך בהסדרי בטחון בשומרון, בהסדרי פירוז והתנועה; אבל התנחלות יהודית בלב אוכ-לוסיה ערבית במרכז השומרון — זו היתה תפישת המ-ערך? זו הדרך היחידה להבטיח את בטחונה של רצועת החוף היהודית?

(חבר-הכנסת ח. קורפו קורא קרי-את בייניים)

הנחיות הממשלה שהאוטונומיה היא הסדרה של קבע הן אשליה עצמית. אוטונומיה יכולה להיות אך ורק הסדר ביניים שממנו ייוולד הסדר של קבע על-ידי משא-ומתן עם ירדן והתושבים הפלשתינאים בשטחים. מי שמשעשע את עצמו באשליה שלאחר שתהיינה בחירות ביהודה ושומרון ועזה יכריזו מוסדות האוטונומיה שיקומו על ארץ-ישראל השלמה — אינו יודע מה הוא שח, מנתק

גד יעקבי (המערך):

אם הוא אומר 22.5%, אני סומך על חוות-דעתו. הוא יודע את העובדות. לא כמו חבר-הכנסת קורפו והשר נסים שהם סבורים שבלמו את האינפלציה.

גד יעקבי (המערך):

לא, אני מצטער. מדדתי את הזמן של חבר-הכנסת קורפו ואני אדבר בדיוק כמותו, אף לא דקה אחת פחות.

היזרי מ. ל. מרון:

וגידול הגרעון במאזן המסחרי ב-1.8 מיליארד דולר, לעומת שיפור של 1.5 מיליארד דולר בתקופת המערך, אף שהיינו אחרי מלחמת יום הכיפורים. וגידול החוב הלאומי במטבע-חוץ ל-20 מיליארד לירות.

סליחה, לזה אני לא מסכים. חבר-הכנסת קורפו, עם כל ההפרעות, דיבר בדיוק 11 דקות — אני מנהל רישום — ואתה לא תוכל לדבר יותר מ-10 דקות, גם בהתחשב בזה שהיו שתי קריאות-ביניים לדברך, האחת רצינית והאחת כפי שאמרת.

זאב ורטהיימר (התנועה לשינוי ויוזמה):
אפשר לקרוא קריאת-ביניים?

גד יעקבי (המערך):

היזרי מ. ל. מרון:
קריאת-ביניים לא של פארסה, רצינית, של חבר-הכנסת ורטהיימר. אם אתה מסכים בהסכמת הנואם.

אשתדל לפעול לפי ההנחיות הכלליות של היושב-ראש בגמישות המתחייבת מן הנסיבות.

גד יעקבי (המערך):

בתנאים של "טיים אווט".

ובכן, שר האוצר הוא השר היחיד שקיים יותר ממח שהבטיח. הוא הבטיח אינפלציה של 15% וקיים 100%. מה אתם רוצים ממנו? באמת, הממשלה כולה לא קיימה את מה שהבטיחה. אני רוצה לומר יותר מזה, לא ארליך לבדו הנהיג את המהפך. לא ארליך לבדו נושא באחריות לכשלונות המשק ולהידרדרותו. לא ארליך לבדו נושא באחריות למצוקת השיכון והדוור.

היזרי מ. ל. מרון:

כן, "טיים אווט", בבקשה, חבר-הכנסת ורטהיימר.

ראשו הממשלה, שהוא בקי גדול בסדרי הממשל ובחוק הקונסטיטוציוני, יודע שהממשלה נושאת באחריות משותפת של הממשלה, שבראשה הוא עומד, ממשלה שמתקיימת באי-תיפקוד, באי-אחריות, באי-כבוד, באי-מדיניות, באבדן רגש הבושה.

זאב ורטהיימר (התנועה לשינוי ויוזמה):
האינפלציה נובעת מאיגרות החוב.

גד יעקבי (המערך):

אינני מסכים עם חוות-הדעת של חבר-הכנסת ורטהיימר. הסיבות הן אחרות.

אינני חושב שמה שמתרחש היום יכול להתרחש עוד זמן רב, מה גם לא תנקטו יזמת התפטרות. לא תהיה לכם ברירה אלא לעמוד לפני אי-אמון רחב של הציבור כולו, לפני מצב שלא תוכלו בו להמשיך ולהתקיים, גם אם בדל קול פאראלאמנטארי אחד יאפשר לכם רוב דחוק וטכני בעניין זה או אחר. אינני יכול להבין מדוע הממשלה במצב הנוכחי אינה מוצאת לעצמה את האחריות והתעוררה לקום ולהודיע לכנסת כי היא מתפטרת והולכת אל העם, לשאול את דעתו, לקבל את הכרעתו ולבקש מחדש את אמונו. אם העם יבחר מחדש בנציגים הקיימים — כולנו נכבד זאת. אני משוכנע שהעם רוצה היום כי דעתו תישאל, שהעם רוצה היום לבחור מחדש את נציגי, היום, שהעם רוצה היום ממשלה אחרת, המסוגלת להציב אתגרים לפני העם, להתוות דרכים להגשמתם של האתגרים הללו, להציב לפני העם את האמת כפי שהיא; לקרוא לו ליותר מאמץ, לקרוא לו להגשמת יעדיה הגדולים של המדינה, כדי שבהווה נקריב במשהו למען העתיד, כדי שהעתיד יהיה טוב יותר.

חיים קורפו (הליכוד):
הנושא שונה.

גד יעקבי (המערך):

לא, לא, הנושא לא שונה. הנושא הוא: הבעת אי-אמון לממשלה בתחום הכלכלי והחברתי, גם בתחום המדיני וגם בתחומי התיפקוד של הממשלה. נוח היה לכם לעסוק בנושאים אחרים.

אני חושב שנעם אם היום תדחה הכנסת את הצעות אי-האמון, אי-האמון הזה קיים, אי-האמון הזה רחוק בכל פינה בציבור הישראלי. אי-האמון הוא בגדר עובדה פוליטית, חד-ממשלית, שביום מן הימים — והיום הוא קרוב — יבוא לכלל ביטוי במעשה, ונוכל לצעוד צעד קדימה אל עבר אופקים חיוביים יותר בתולדותיה של מדינת ישראל.

חיים קורפו (הליכוד):

אחריות קולקטיבית כמו אחרי מלחמת יום הכיפורים.

גד יעקבי (המערך):

מה שאתה אומר אינו מעוגן בעובדות. הממשלה שלאחר מכן התפטרה. נעזוב את העניין ההיסטוריוני.

היזרי מ. ל. מרון:
רשות הדיבור לחבר-הכנסת אליעזר אבטבי, ואחריו — לחבר-הכנסת בנימין הלוי.

אליעזר אבטבי (חזית דתית לאומית):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בהצעות אי-האמון שהוגשו על-ידי חמש הסיעות על תיפקוד הממשלה באו

היזרי מ. ל. מרון:
זמנך תם.

חוברת א', ישיבה ר"ס

— הצעת סיעות המערך, התנועה לשינוי ויומה, החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, בנא"י ומחנה שלי להביע אי-אמון לממשלה —

בנימין הלוי (התנועה הדמוקרטית):
מה זאת, ביקורת עצמית?

אליעזר אבטבי (חזית דתית לאומית):
יש דברים שצריך לתקן וצריך להגיד זאת. אני משוכנע שאם הממשלה תבצע את השינויים הדרושים ותשנה את כיווני המחשבה בקשר לכלכלה וחברה, תוכל להגיע ליעד הנכסף.

עליית המחירים הדוהרת המלווה את המשק גוררת בהכרח עליית שכר וסיכסוכי עבודה. אני סבור שאנחנו יכולים לחיות בארץ הזאת רק אם נסתמך על הייצור. היעד המרכזי הראשון צריך להיות: הייצור כערוכה בטור זה לקיומנו ואי-תלותנו בגורמי-חוץ. יש לנסות להעלות את הפריון, להגדיל את הייצור, בתעשייה ובחקלאות. אני יודע שהמגמות של המהפך הכלכלי והנהגת השינויים במדיניות מטבע-חוץ והאחדת שיערי כשלעצמן היו צודקות. אבל נתלז לכך גזירות קשות על המשק הייצורי שקשה היה לשאתן. יש לעשות שינויים בתחום זה כדי להגדיל את הייצור ואת התפוקה.

על הממשלה לעשות את הדרוש ובהקדם ואנו נותנים לה המשך אמון בתקווה שהשינויים הדרושים ייעשו בהקדם.

היו"ר מ. ל. מרון :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת בנימין הלוי, ואחריו — לחבר-הכנסת זאב ורטהיימר.

בנימין הלוי (התנועה הדמוקרטית):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מצטער ששר החוץ פרש מן הממשלה. מי שהקשיב היום למסיבת העתה-גאים שמע שהעתונאים ונציגי הציבור שמעו את דבריו חזרו על השאלה: מה ההבדל ביעד, במדיניות ובטאקטיקה הנקטים על-ידך לבין אלה הנקטים על-ידי הרוב בממשלה? האם יש הבדל כה בולט שמחייב אותך, לפי מצפונך, לפרושי? רוב המאוינים, ואני בתוכם, לא שוכנענו שיש הבדל עקרוני. היה ברור שהיעד שונה במקצת, שהטאקטיקה שונה. אבל זה עניין של גוונים שיש בכל קואליציה ובכל צוות אישים. לפי דעתי ההתפתרות לא הייתה נחוצה. חבל על כשרוננו של שר החוץ שעזב את הממשלה. שלא כמו ראש הממשלה שאמר שאיננו מאוכזב, אני מאוכזב. כידוע, בממשלה היו גם התומכים בהשקפותיו של שר החוץ. סיעתי היתה בדרך כלל תמימה דעים אתו. טענותיו על חילוקי דעות, כפי שהסביר היום, היו בעיקר על חילוקי דעות בינו לבין נציגי הליכוד והמפד"ל. הוא לא הזכיר סיעות אחרות. גם זה סימן שהיו עמיתים שיכלו לתמוך בהשקפותיו ותמכו בהן. לכן חבל על ההתפתרות. כל אחד יודע שזה הפסד לתדמיתה של מדינת ישראל, לא רק לתדמיתה של הממשלה. זה מחליש את הממשלה. אני מקווה שבכנסת — כפי שאמר שר החוץ — הוא יצביע בעד הקואליציה שאיננו נמנה עמה. הוא בכל זאת תומך בדרכה. הוא הביע תקווה שהממשלה הזאת, הקואליציה הזאת, תחזיק מעמד עד סוף הקאדנציה, עוד שנתיים.

דבר שני, אקטואלי ביותר, ששנוי במחלוקת בקרבנו, הוא כמובן פסק-הדין של בית-המשפט העליון בעניין אלון-מורה. קודם כל, זו מכה למדיניות הממשלה, אבל לא מכה אנושה. זו לא מכה שיוורדת לשורש הדברים. ההנמקה של פסק-הדין, היסודית, סובבת כמעט כולה על חוסר האפשרות החוקית להתנחל על אדמה פרטית

לידי ביטוי נושאים מדיניים, כלכליים וחברתיים. אנו מסכימים שיש צורך דחוף לתקן את תיפקודה של הממשלה ולהחיש את אירגונה מחדש. אין זה סוד. המפד"ל קיימה דיונים בנושא תיפקודה של הממשלה ועל-פי החלטת הנהלת המפד"ל על הממשלה לעשות ריארגון בתוכה כדי להחזיר את העטרה ליושנה וכדי שתתפקד כמו בשנה הראשונה לקיומה.

אין כל ספק כירסום במעמדה של הממשלה. בראש ובראשונה מוטלת האחריות על ראש הממשלה לתיקון תדמיתה ותיפקודה של הממשלה, אך האחריות מוטלת גם על הממשלה כולה. הבעיות העומדות בפתחה של מדינת ישראל, בתחומים רבים, קשות ומחייבות שיקול דעת ואחדות הממשלה.

(קריאה: אתה בקואליציה או באופוזיציה? איך אתה מדבר על הממשלה בצורה כזאת?)

אני אומר שעל הממשלה לתקן את עצמה ואת תיפקודה ואני מקווה שאכן תעשה זאת. ביקורת היא ביקורת בונה. אני משוכנע שפנייתנו לראש הממשלה תביא לשינויים מהירים והוא יוביל את הספינה לחוף מבטחים. הצורך בשינויים בממשלה נובע מיחסי השרים בינם לבין עצמם, מבעיות-פנים מפלגתיות ומהתפתרותו של שר החוץ. על הממשלה לבצע את השינויים הדרושים, תוך זמן סביר וללא סחבת. עליה לקבוע מחדש יעדים ומטרות ופרקי-זמן לביצועם ולמימושם.

קודמי עסקו גם בתחום המדיני. רצוני להשיב לכמה מחברי הכנסת שקדמו לי.

(קריאה: מה שאמרת עד כה, זה על דעת המפד"ל?)

מסרתי שהיתה החלטה של הנהלת המפד"ל שיש צורך באירגון מחדש של הממשלה. אין זה סוד.

גם אם יש בתוכנו אנשים שאינם שלמים עם המצב המדיני שנוצר הרי הכנסת, ברוב גדול, אישרה את מהלכי הממשלה בנוגע להסדר עם מצרים הכולל גם אוטונומיה מינהלית בשטחים. על כך כל סיעת המערך הצביעה בעד. אוטונומיה זו, בין שחולקים עליה ובין לא, מצריכה קביעת עמדה ברורה של הממשלה, ועל היו הצעות מהצעות שונות. הצעות המפד"ל נתקבלו בממשלה ועם קבלתן הפכו להחלטות ממשלת ישראל על כל המשתמע מכך. במרכז ההחלטות: (1) אי-חלוקת ארץ-ישראל; (2) הבטחת קיומם שלהם של הישובים שישגם ושהיו בעתיד. הצעות אלה של המפד"ל נתקבלו על-ידי הממשלה והפכו להחלטה ברורה של הממשלה.

אנו מודעים לעובדה שבתחום הכלכלי והחברתי נעשו פעולות שלא עמדו במבחן. יש לשנות כיוון ולמצוא דרך חדשה, כי הדרך הקודמת אינה מוליכה ליעד הנכסף.

לצערנו, בשנה הזאת הגיע המשק לאינפלציה שאוכלת כל חלקה טובה, אינפלציה המתקרבת ל-100%. עודף היבוא על היצוא מדיגי. הזרמתם והדפסתם של כספים הן תוצאה של האינפלציה, ומדי חודש בחודשו יש עליה במדד יוקר המחיה.

זאב ורטהיימר (התנועה לשינוי ויומה):
למה אתה מצביע בעד הממשלה?

אליעזר אבטבי (חזית דתית לאומית):
אני יודע שאפשר לתקן דברים. תשמע את דברי עד הסוף, אציע דרכים לתיקון.

צורך להביע אי-אמון לממשלה, אלא צריך לתקן אורח התנהגותה של הממשלה.

נוכח הסכנות הסובבות את מדינת ישראל אנו צריכים להתאחד לעמידה חזקה של מדינת ישראל בפני הסכנות המאיימות עליה, לרבות סכנת הנפס. אנו עדיין לא מסרנו את שדות הנפס בעלמא. ולפי דעתי אסור למסור אותם כל עוד אין בידינו הסדר מוסכם עם מצרים וארצות-הברית בנוגע להספקת הנפס. יש לנו עוד חודש אחד כדי לעמוד על כך. וכל זמן ששדות הנפס בידינו יש לנו עמדת מיקוח. בעוד חודש, אם נמסור אותם, נהיה חלשים. והנפס הוא אחד מעורקי חיינו.

משה שמיר (בנא"י):

האם השרים שלך בממשלה יש להם אותה דעה שיש לך בנושא הנפס, והאם יצביעו לפי דעה זו בממשלה?

בנימין הלוי (התנועה הדמוקרטית):

אני מדבר בשם סיעתי, ואני יכול רק להעביר את תוכן נאומי לנציגי הסיעה שלנו בממשלה. אני מקווה שהם ילכו בקו זה. בכל אופן, מה שאני אומר עכשיו, דובר עליו אתמול ביישיבת הסיעה לקראת הדיון היום, ואני אומר זאת בשם הסיעה.

אני רוצה להדגיש עוד פעם, שאין כל הצדקה לביקורת על הויתורים הגדולים שנעשו על-ידי הממשלה בהסכמי השלום מצד אלה שנתנו קולם בעת ההצבעה ואיפשרו על-ידי הצבעתם אישור הסכמים אלה. אני כשלעצמי לא הצבעתי בעד, הצבעתי נגד. אבל אני מדבר בשם סיעה שהצביעה בעד. איננו יכולים להיות צבועים. האופוזיציה, או חלק גדול ממנה, למעשה כמעט כולה — לפי החלטה מחייבת של מרכז מפלגת העבודה — ואין צורך לומר מפ"ם, שההסכמים תואמים השקפתה — איפשרה אישור הסכם השלום, לרבות פינוי הישזבים ומסירת סיני כולה. כיצד הם יכולים איפוא להתקיף את הממשלה שמסרה את סיני כולו? אני מתנגד לכך. אבל האופוזיציה, אילו היתה כנה ורצינית, היתה יכולה למנוע את הדבר. לא רצו למנוע את הדבר, אלא רצו להתחבא מאחורי גבה של הממשלה כדי לרשת את שני העולמות — גם חוזה השלום וגם התנגדות לאוטונומיה. הם לא התנגדו אלא איפשרו אישור ההסכמים.

אדוני היושב-ראש, במצב הקשה שבו אנו נתונים גם בשטחים וגם בעולם דרושה לנו ממשלה חזקה. צריך לחזק אותה ולא להחליש אותה על-ידי אי-אמון.

ד"ר מ. ל. מרון:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת ורטהיימר.

זאב ורטהיימר (התנועה לשינוי ויזמה):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, מה קרה לנו? אנחנו יושבים פה כמה שעות ומקשיבים לנאומים. ראש הממשלה, חתן פרס נובל — — —

משה שמיר (בנא"י):

חצי פרס נובל.

זאב ורטהיימר (התנועה לשינוי ויזמה):

— — — חצי פרס נובל, חזק מאוד בענייני חוץ; בארץ הוא חושש להגיד לבן-אדם שילך לעבוד. בחוץ — הוא יודע הכול. 15 שרים, אנשים טובים אחד אחד, אם מסתכלים עליהם — — —

של תושבי השטחים — יהודה, שומרון ועזה. מדובר באדמה פרטית. לפי דעתי, הממשלה היתה יכולה לראות מראש שזו עלולה להיות התוצאה היתה יכולה להימנע מהתחלות באדמה פרטית, כפי שנציגים בממשלה, גם אלה שנשארו במיעוט באותו מקרה, דרשו כל הזמן. גם סיעתנו דרשה זאת. בעניין אלון-מורה היו צריכים להיות זהירים יותר ולהישמע גם לעצת המשפטנים, בכללם שר המשפטים והיועץ המשפטי, ולא להביא לידי משפט ראוותני ולהפסיד את המשפט, כי זה הפסד גם לתזמית ולשם הטוב של הממשלה ושל מדינת ישראל. אני מביע צער שהדבר הגיע לידי כך. עם זאת כולנו יודעים, כמובן, שעצם פסק-הדין הבלתי-תלוי מוכיח מחדש את אי-תלותה של הרשות השופטת במדינה. זה כשלעצמו נכס והישג גדול למדינה ומוסיף לה כבוד.

השאלה היא: מה לעשות אחרי פסק-הדין? קודם כול, לא יכולה להיות מחלוקת — בכל אופן לא בקרב תומכי הממשלה — שצריך לכבד את פסק-הדין ולבצע אותו, גם אם זה קשה וכואב להתחלים. אבל מצד שני יש לנתח את פסק-הדין ולראות מה יש בו ומה אין בו. אין בו איסור על התנחלות ביהודה ושומרון וגם לא על התנחלות על-ידי שכנם ובאזורי אוכלוסיה ערבית צפופה. יש איסור בדרך כלל, הכפוף ליוצא-מן-הכלל, להתנחל על אדמה פרטית; כלומר להפקיע קניין פרטי לצרכי התנחלויות שאינן צורך צבאי. כל המחלוקת במשפט היתה, אם הצורך הכללי שתואר כצורך לאומי ובטחוני היה באמת צורך צבאי במובן החוק או שהיה כללי מכרי להתגבשו לצורך בטחוני. החלטת בית-המשפט פה-אחד שבמקרה זה ובמקרה אחר, שכאשר אין צורך צבאי אי-אפשר להפקיע קניין פרטי ביהודה ושומרון ועזה, היא החלטה סבירה המתאימה להחלטת הממשלה עצמה, שבמקרה זה סתמה ממנה אינה צריכה לסטות ממנה בעתיד. וזה הפתרון להתנחלויות. צריך למצוא להן מקום שלא על קניין פרטי. ולפי דעת יודע-דבר יש די אדמה בקירבת מקום או לא כל-כך רחוק ממנו. וצריך לשכנע את המתנחלים שעליהם לכבד את החוק ולוון למקום שאפשר לתפוס אותו; כי לפי פסק-הדין המאמץ את צווי הממשלה הצבאי, המבוסס על משפט הבין-לאומי, אדמת ממשלה, אדמת מדינה, נתפסת ומוזקת על-ידי צה"ל, על-ידי הממשל, ולכן מותר להתנחל שם בלי קושי.

וכמה הערות על המשק והכלכלה. כולנו, כל הציבור, מודאגים ממצב המשק והכלכלה. אין מחלוקת בין הקואליציה והאופוזיציה על עצם הצורך הדחוף בלבוש את האינפלציה ולשים קץ לרעותיה. דבר זה ידוע גם בתוך הממשלה. אך מאמציה לא היו אמיצים די צרכם. המרשם הבלתימת האוינפלציה, שייכולה להיות הדרגתית — אבל צריך להתחיל בה פעם — המרשם של כל הכלכלנים ובמיוחד של בנק ישראל, שהוא היועץ לממשלה, ידוע ואין עליו חילוקי דעות. אבל הביצוע קשה, כי הציבור היה צריך להביא קרבנות, והממשלה צריכה לדרוש קרבנות מהציבור. דבר זה פוגע בפופולאריות של כל ממשל, בין ממשל הליכוד ובין ממשל המערך. החלטה כזאת היא קשה. שום שר אינו רוצה שיקצו בתקציבו קיצוץ ריאלי. אבל הדבר צריך להיעשות. ואם לשם כך יש צורך נחילופי-גברי בתוך הממשלה, ואם יש צורך ששר יהיה בבחינת "מטאטא חדש" שיקח עליו את האוצר ויקבל את גיבוי ראש הממשלה וגיבויים של כל חברי הממשלה, כדי להתחיל במלחמה נמרצת באינפלציה, הרי זהו צו השעה. וזהו ביקורת פנימית ולשם כך אין

חברת א', ישיבה ר"ס

— הצעת סיעות המערך, התנועה לשינוי יוזמה, החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, בנא"י ומחנה שלי להביע אי אמון לממשלה —

האנשים העצמאיים למקרי סעד. גם את שכבות הביניים הופכים למקרי סעד במיסוי הוזה. 50,000 הפקידים הנו-ספים גורמים להשלשת ממדי הבירוקראטיה. יש יותר משרדים שצרכים לאשר דברים והוצאת כספים שלא הרוויחו. כבר לא נשאר אף אחד שרוצה לעבוד. מקימים מפעלים באזורי פיתוח. מי יושב בהם? אף אחד לא. הכול ריק. ודאי לא יהודים, אף-על-פי שאני שמח גם אם ערבים עובדים שם. אבל מי יושב שם? בשביל מה עשינו את הכול?

רצינו ליצור פה אווירה טובה, שלא נסבול כמו שסבלנו אלפיים שנה כמיעוט. מה עשינו? האם מיוזנו עדות? האם יצרנו אחווה? האם אנחנו פה דוגמה בצע-קנות שלנו? האם השרים שלנו הם דוגמה בריב שלהם את הכול?

יעקב זיאק אמר (המערך):
מה אתה מציע?

זאב ורטהיימר (התנועה לשינוי יוזמה):
אני עומד להציע הצעה, מייד תראה שאציע.

ממשלת הליכוד, כמו המערך, מפקדת מדבר אחד. וההסתדרות, שהיתה בעבר גוף מפואר והיה לה חלק עיקרי בהקמת המדינה, נהפכה לנציגת פקידי הממשלה, והיא כבר שכחה מומן את עובדי הייצור שלה. הממשלה עצמה אינה מסוגלת לתפקד. זה לא ישתנה גם אם תבוא מערכת אחרת. כל זמן שמחצית האנשים בממשלה לא יהיו אנשים שיתעניינו בהכנסות המדינה מהייצור שלה, מהעמל שלה ומהעבודה שלה, נהיה מדינה של טפילים, מבקשי עזרה, מחלקי כסף אמריקני, תלויים בוולת. מדברים פה גבוהה גבוהה. מפתחים לדבר על ענייני פנים וחברה, מדברים רק על ענייני חוץ ולא עושים את הפעולה האמיתית שלשמה נלחמנו ובאנו הנה, והוא ליצור בית לעם ישראל, בית טוב, עצמאי.

כל גוף אחר שייבחר ולא ירצה להוריד את כמות הכסף שהוא מקבל כעזרה ולהציב לעצמו כמטרה להיות עצמי, יהיה בעל אותו צביון: אנשים יריבו על החלו-קה, יבואו אליהם בטענות ויעשו שביתות. וישבתו אלה שקרובים ביותר לממשלה. הפרקליטים יודעים הרבה, המכס יודע עוד יותר, "אל על" קרובה עוד יותר לממ-שלה. מי שיותר קרוב לממשלה — ישבות יותר; מי שיותר רחוק, בגליל — ישבות פחות. ישבתו אלה שהם קרובים ביותר לחופן הכסף, שלא הרוויחו ושאותו מחל-קים כאילו הרוויחו אותו פה.

לאור זה אני מציע להביע אי-אמון לממשלה. אבל אני רוצה להציע הצעה למפלגות הקואליציה, והצעה זו באה מאיש שיש לו נסיון באירגון: החליפו את ראש הממשלה. ראש הממשלה הזאת עושה עבודה טובה, מגיע לו עכשיו לנוח קצת בכבוד. רצוי שילמד משר החוץ להסיק את המסקנות, ואני מציע ששיר החוץ עוב. אני מציע למפלגות הקואליציה להחליף את ראש הממשלה, ולכל מפלגה שתבוא, לכל שלטון שיבוא — לאפשר לראש הממשלה לבחור שרים לא לפי לחצים מפלגתיים אלא, כדי להבריא את המצב, לפי כישורים. הבעיה היא מסובכת מכדי שתוכלו לפתור אותה באמצעות כל מיני כישורים אקראיים, שבמקרה התגלגלו לאיזה סל ביחד. אף שיכול להיות שכל אחד מהשרים הוא טוב, ביחד אינכם מסוגלים לשנות את פני המדינה כדי שיללדים שלנו יהיה יותר טוב.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי יוזמה):
לא יותר מדי מקרוב.

זאב ורטהיימר (התנועה לשינוי יוזמה):

— — — שליש מהם באים מהצבא, שליש מהם עורכי-דין במקצועם, ושליש מהם עסקו בענייני מפלגות, כל אחד בודאי בצורה כנה שלו. ופתאום, אחרי הרבה שנים, הגיעו לשלטון, ואחרי זמן קצר הם נראים כמו השרים לשעבר של המערך. מה הסיבה לכך? אני רוצה להסביר. 120 חברי כנסת כועסים ומתחנפים לעתונאים. הליכוד הגיע לשלטון, וכפי שאמרתי הוא נראה כמו המערך, אין הבדל, רק השם והמיקום בכנסת שונים. למה אומרים שבמלחמה כולם פועלים ביחד, ובשלום כולם נלחמים זה בזה? מה הסיבה לכך? — יש לכך סיבה.

למה רוצים לפזר אוכלוסיה ובונים בשפלה? למה רוצים להוריד את האינפלציה ויחד עם זה מקבלים 50,000 אנשים נוספים לעבודה? יש סיבה, כולנו יודעים זאת. אילו הייתי חושב שהאנשים אינם מבינים הייתי מדבר אחרת. אבל אני יודע שהם מבינים ולמרות זאת עושים את זה.

למה יש שביתות רק או כמעט רק בשירותים ממ-שלתיים? למה יצרה הממשלה כלי שמביא את האנשים לקוות שבסוף החודש יעלה המדד ב-8% ולא פחות, אחרת הם מפסידים כסף? לכלי הזה קוראים איגרות-חוב. את התשלום משלמת ממשלת אמריקה, משלם המ-סים, ולילדים שלנו לא יהיו חסכוניות. למה יש כלי כזה ואנחנו מחרישים?

למה יורדים, כל כך הרבה אנשים מישראל ומעדיפים לתרום לה כסף מחוץ-לארץ, לבוא במסגרת המגבית היהודית המאוחדת ולהתקבל לא ראש הממשלה בכבוד רב?

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי יוזמה):

ולעבוד שם בעבודות שכאן הם אינם מוכנים לעבוד בהן.

זאב ורטהיימר (התנועה לשינוי יוזמה):

למה כל כך קשה לקלוט עולים מארצות המערב, בעיקר בעלי מקצועות חפשיים? יש לזה סיבה. למה הסיסמה "עם הפנים לייצור" נהפכה לסיסמה "עם הפנים לאוצר", כדי לקבל קצת יותר מהתרומות שאוספים בעולם למה?

אני חושב שהסיבה היא שבטיכומו של דבר כל המערכת הזאת פועלת בדיוק בצורה הפוכה: במקום לתרום — רוצים כולם לקחת. אומרים: עם ישראל לא יבנה את בית ישראל אם לא יתרמו. הממשלה הזאת, השרים בראשה והכנסת אחריה, היא משרד לחלוקת כס-פים כדי להיטיב עם העם, להשלוח אותו ולזכות שוב בבחירות. בכל פעם משתוקים ארבע שנים. לכן כולם דומים זה לזה. אתם מחלקים את מה שלא הרווחתם. אתם משלים את העם. לא שינתיים שום דבר. אמרתם שתהיו יותר טובים, אבל אתם כמוהם.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי יוזמה):
יותר גרועים.

זאב ורטהיימר (התנועה לשינוי יוזמה):

מה היה הרעיון הציוני? הרעיון הציוני היה לשנות את בנייה-האדם, שיהיו חפשיים, גאים, יצרניים ויחיו כאנשים עצמאיים. מה עשינו? עכשיו אנחנו עושים את

— הצעת סיעות המערך, התנועה לשינוי יזומה, החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, בנא"י ומחנה שלי להביע אי-אמון לממשלה —

היו"ר מ. ל. מרון :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת ביטון, ואחריו — לחבר-הכנסת אברמוביץ.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, איני יודע מה עוד צריך לקרות לממשלת הליכוד שסוף סוף תיטיב עם העם ותתפטר. שלושה שרים התפטרו, ביניהם שר שהיה מעמודי התווך של ההסכם הנפרד עם מצרים — משה דיין. פעמיים הביע בית-המשפט העליון ביקורת על הדרך שבה מבצעת הממשלה את מדיניותו של גוש-אמונים. אתמול ציווה את המשפט להוריד את התב-חלות אלון-מורה ומתוך פסק-הדין המפורט אנו למדים מה הן דרכי פעולתה של הממשלה בעזרת הצבא ובני-צווחו של הרמטכ"ל. כנראה, שום זעזוע אינו מסוגל להפיל את הממשלה מכסאה המרווח.

עד היום, רבותי חברי הכנסת, לא היתה הצהרה אחת של ראש הממשלה שלא התממשה בדיוק בכיוון ההפוך. אנחנו לא נעלה מחירים במשך שנתיים — אמר ראש הממשלה לפני הבחירות. האמת היא שאתם לא העיתם מחירים, אתם הקפצתם מחירים. מה שאתם עושים אי-אפשר לכנות "העלאות". העלאות הן דבר מחושב. אתם הטסתם את המחירים לשיא שלא ידענו כמוהו. מצב המשק לא היה מעולם גרוע יותר: אינפלציה של 100% עולה מ-100%, מחירים שאינם שליטה עליהם, הידרדרות ביחסי עבודה, שביתות בלתי-פוסקות בתוך סקטורים שונים במשק, שלפעמים הן מונגות על-ידי אנשי הליכוד לשעבר, אנשים שהאמינו בכם, אנשים שהצלחתם לרמות, אבל לא לזמן רב. היום יודע כל תינוק מה דמותה של ממשלת הליכוד בקרב העם. סקרי דעת הקהל מורים לנו בדיוק איפה אתם נמצאים מבחינת דעת הקהל בארץ. הפגנות של צעירים חטרי דיוור בכל הארץ הפכו לחלק בלתי-נפרד מחיינו היום-יומיים, אבל ממשלת הליכוד על כנה עומדת.

עוד אחת מאימרותיו המפורסמות של ראש הממשלה, שעשכשו אולי הוא ירצה לחזור בו ממנה או לשנות אותה לפחות: "עוד יהיו הרבה אלונגי-מורה". אתה עדיין חושב כך, אדוני ראש הממשלה? אני מקווה שהיה עוד הרבה אלונגי-מורה שיורדו. הגיע הזמן שתיפסק ההש-תוללות הפאשיסטית של כנופיית גוש-אמונים והגיע הזמן שמדיניותו תכתב על-ידי הממשלה ולא על-ידי כנופייה.

משה שמיר (בנא"י):

אתה סוכן של כנופיות מרצחים. אתה מדבר על כנופיות?

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אתם הרי מעודדים אותם. הגיס החמישי של גוש-אמונים — — —

משה שמיר (בנא"י):

אתה בריון כנופייתי.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אתה עוד מעז לדבר על כנופיות?

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אתה יותר גרוע מאנשי כנופייה.

משה שמיר (בנא"י):

עוד מימי הכנופיות של חוסיין, המורים שלך — — —

היו"ר פ. שינמן :

חבר-הכנסת שמיר, למה לך קריאת-ביניים?

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אתה בעצמך עכשיו ראש כנופייה של גוש-אמונים. אתה ראש כנופייה פאשיסטית.

היו"ר פ. שינמן :

נא להמשיך.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אדוני היושב-ראש, הגיס החמישי של גוש-אמונים אוכל הצדנות המעושנות והסאלמי הכשר נמצא בתוככם. אריק שרון, שר הצללים של מפלגת התחיה, יושב בתוך ממשלתו של האב הרעיוני של גוש-אמונים או לפחות של האב הרעיוני לעבר. הוא אינו מתבייש לחבוש כיפה סרוגה כשספר תורה בידו והוא מקפץ ומקריד את הצד-פות שבבטנו הקטנה. כל החגיגה הזאת נערכת בהתחלפות שהתפסקה היתה בתהליך משפטי. אולם מה זה בית-משפט בשביל גיבור ישראל אריק שרון?

רבותי חברי כנסת, היום הופיעה ב"ידיעות אחר-ונת" ידיעה שלדעתי היא סקופ בין-לאומי ואקראי חלק ממנה, מפני שאני חושב שמה שכתוב באותה ידיעה היא אמת שהוסתרה במשך שלושים שנה, אבל אמת המאפינת את דרך החשיבה של הצייונים הגדולים מדוד בן-גוריון ועד לאריק שרון. בעמוד הראשון של "ידיעות אחרונות", תחת הכותרת "ניו-יורק טיימס מפרסם קטע שצונזר מזכרונות ראש הממשלה לשעבר", נאמר: "רבינו: בן-גוריון נתן ההוראה הסופית לגרש את ערביי לה ורמלה ואני הסכמתי". בגוף הידיעה נאמר בין היתר: "סילוק הוא מונח חמור. מבחינה פסיכולוגית זה היה אחד המבצעים הקשים שלנו. תושבי לוד לא עזבו מרצונם. לא היה מנוס משימוש בכוח ומיריות אוהרה כדי להביע את התושבים לצעד כ-20 קילומטר עד שהגיעו לקווי הלגיון. תושבי רמלה השקיפו על הנעשה ולמדו את הלקח. מנהיגיהם הסכימו להתפנות מרצונם בתנאי שה-דבר ייעשה בכלי רכב. אוטובוסים הסיעו אותם עד לטרון ומשם פונו על-ידי הלגיון." עוד ממשיך מר רבין בקטע המצונזר, לפי "ידיעות אחרונות": "סבל נפשי רב גפל בחלקם של החיילים שנטלו חלק במבצע הפינוי. תיילי חטיבת יפתח, רבים מהם בוגרי תנועות הנוער, שהתחנכו על ערכים כגון אחווה בין-לאומית והומאניות, לא יכלו להשלים עם מבצע הפינוי. היו כמה בחורים שסירבו ליטול חלק במבצע — — —

יצחק יצחקי (הליכוד):

אתה יודע כמה בחורים נהרגו אז? אתה יודע כמה בחורים יהודים נשפך דמם לפני שלושים שנה? אל תשמיע סתם.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אני מדבר על גירוש. על מה אתה מדבר בכלל? אני מדבר על יריות הפחדה, על 50,000 ערבים שורקו אותם מפה. זה מה שרוצה יושב-ראש מפלגת התחיה ומה שרוצה שר הצדפות, השר אריק שרון.

שולמית אלונגי (תנועה לזכויות האזרח):

חבר-הכנסת יצחקי, תפנה דבריך אלה ליצחק רבין.

שרי-הבריאות א. שושפסק :

תפני את את זה ל — — —

— הצעת סיעות המערך, התנועה לשינוי ויזמה, החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, בנא"י ומחנה שלי להביע אי-אמון לממשלה —

זידאן עמישי (התנועה לשינוי ויזמה):
אלה מחשבות שלך? אתה ניסחת את הנאום הזה? אני בטוח שאלה לא מחשבות שלך ואתה לא מאמין במה שאתה אומר.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
מי ניסח — ברז'נייב? אומרים שברז'נייב חולה.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אולי אתה היית נואם כך, זידאן.

זידאן עמישי (התנועה לשינוי ויזמה):
אני מביע את הדעות שלי.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
ואלה הדעות שלך.

(חבר הכנסת מ. וילנר קורא קריאת-ביניים)

היו"ר פ. שינמן:
אבקש מן הנואם להמשיך.

יחזקאל זכאי (המערך):
חבר-הכנסת ביטון, האמן לי, יש לך הרבה יותר חן — — —

היו"ר פ. שינמן:
חבר-הכנסת זכאי, אם אתה רוצה לקרוא קריאת-ביניים, אנא גש למיקרופון ובקש רשות.

יצחק יצחקי (הליכוד):
אדוני היושב-ראש, אפשר לקרוא קריאת-ביניים?

היו"ר פ. שינמן:
רק רגע, עכשיו קיבל חבר-הכנסת זכאי רשות.

יחזקאל זכאי (המערך):
חבר-הכנסת ביטון, יש לך הרבה יותר חן ודברידך הרבה יותר נשמעים, ובשביל זה אתה גם באת לכנסת, כשאתה מייצג את המצוקה ואת השכונות ואת המלחמה נגד היוקר. אתה עושה את זה כל-כך טוב, למה לקלקל?

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אני מייצג את השכונות. אלה אותם הדברים שאנשי השכונות לומדים אותם יום יום. זה מה שאנו מלמדים בשכונות. כל זמן שתוקם עוד התנחלות ועוד התנחלות, זה על חשבון הקטמונים, זה על-חשבון מוסררה — — —

היו"ר פ. שינמן:
רשות לחבר-הכנסת יצחקי, לקריאת-ביניים.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
— — — איך אתה רוצה להגיע לשלום מבלי לדבר עם אש"פ? האם יש היום איש שאתה יכול לבוא לקחת אותו ולהגיד: אתה מייצג את העם הפלשתינאי? מי האיש הזה?

זידאן עמישי (התנועה לשינוי ויזמה):
יש לך הצלחה רבה בפרובוקציה.

היו"ר פ. שינמן:
רשות לחבר-הכנסת יצחקי, לקריאת-ביניים.

היו"ר פ. שינמן:
אבקש לא להפריע בקריאות-ביניים.

יחזקאל זכאי (המערך):
חבר-הכנסת ביטון, מה אתה רוצה? מה אתה מציע?

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אגיד, בסוף תשמע מה אני מציע.

יחזקאל זכאי (המערך):
כן, תגיד.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
— — — "היו כמה בחורים שסירבו ליטול חלק במבצע ואחרי המבצע נדרשה פעילות הסברה ממושכת כדי להפיג את המרירות של קבוצות אלה ולנמק מדוע נאלצנו לנקוט פעולה כה חמורה ואכזרית."

עד כאן, חברי הכנסת, הידיעה שאותי לא הפתיעה. אני ידעתי אותה זה זמן רב, אולם בוויכוחים הרבים עם אנשים שונים שאני מנהל מדי פעם, כשאמרתי שערבתי ארץ ישראל גורשו, אמרו לו: אתה סתם מגזים, הם עובד מרצונם. מי אמר להם לברוח ולהפוך לפליטים? אותה חשיבה שהנהיגה והדריכה את דרכם של גדולי הדור ומנהיגי באותה תקופה, שהביאה בתוצאותיה להרס התשתית של היכולת שלנו לחיות בשלום עם הערבים, היא החשיבה שבסופה הצמיחה את אש"פ, שאתם שונאים כל-כך, היא החשיבה שמדריכה את אריק שרון וממשלת הליכוד היום, היא חשיבה המורה לרמטכ"ל להפגין כפרים בלבנון, מחנות פליטים, להרוג נשים וילדים — — —

דוד שטרן (הליכוד):
זו השמצה גסה.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
מה אומר יושב-ראש הקבלנים? לא שמעתי.

עמוס דרר (הורביץ) (המערך):
מה אתה מתלהב כל-כך, שליחו של תופיק טובי? מה אתה מתלהב כל-כך?

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
— — — אותה רמאות שבסופה הצמיחה לאומנות קיצונית ומקרכת את סכנת הפאשיזם בארץ, היא הרמי-אות שאינה מאפשרת גישה של הומאניזם ושכונות טובה עם המדינות השכנות; היא הרמאות שמציגה את ההסכם הצולע עם מצרים כהסכם שלום; היא הרמאות שמנסה בדרך של אוטונומיה, של ביוב, לקנות את הפלשתינאים ולהציע להם צנרת ביוב במקום מדינה. הגיע הזמן, רבותי חברי הכנסת, שיפסיקו לרמות את העם הזה. הגיע הזמן שתאמרו לעם את האמת. יש אפשרות להגיע לשלום צודק, יש אפשרות ודרך להפסיק את מעגל הדמים המטרף הזה. יש עם מי לדבר. אש"פ הוא הנציג של העם הפלשתינאי, אתם צריכים לשבת אחר, לא יועיל לכם כלום. בסופו של דבר תשבו אחר.

זידאן עמישי (התנועה לשינוי ויזמה):
צ'רלי, אתה ניסחת את הנאום?

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
כן.

יחזקאל זכאי (המערך):
אבל תושבי השכונות שלו הצביעו בעד הליכוד.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
לצערי, חבר-הכנסת זכאי, תושבי השכונות אמנם הצביעו בעד הליכוד, אבל הפעם אין ספק שהם לא ילכו אחרי הליכוד.

אליקים (גוסטב) בדיאן (הליכוד):
אבל גם לא ילכו אחריך.

היו"ר פ. שינמן:
חבר-הכנסת ביטון, אתה צריך לסיים.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
מה זה לסיים? הרי לא נותנים לו לדבר.

היו"ר פ. שינמן:
הוא כבר דיבר יותר מעשר דקות.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
באמת? יחד עם קריאות-הביניים.

היו"ר פ. שינמן:
יחד עם קריאות-הביניים כבר עבר זמן של 15 דקות. עלית לרוכז בשעה שמונה ועכשיו כבר שמונה וחמש-עשרה דקות. עליך לסיים, אל תענה לקריאות-ביניים.

(חבר-הכנסת ע. הדר (הורביץ) קורא קריאת-ביניים)

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אריק שרון אמר — — —

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
חבר-הכנסת הדר, אתה רוצה להגיד שאני חסר אומץ לומר את הדברים?

היו"ר פ. שינמן:
חבר-הכנסת טובי, עכשיו אתה מתחיל?

עמוס הדר (הורביץ) (המערך):
לא, חס וחלילה, חבר-הכנסת טובי. ובכן, תאמר את הדברים.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
הרי אני אומר אותם יומם ולילה.

היו"ר פ. שינמן:
חבר-הכנסת טובי, אני קורא אותך לסדר.

(חבר-הכנסת ת. טובי קורא קריאת-ביניים)

(חבר-הכנסת ע. הדר (הורביץ) קורא קריאת-ביניים)

(חבר-הכנסת מ. וילנר קורא קריאת-ביניים)

חבר-הכנסת וילנר, עכשיו אתה מתחיל? אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה. חבר-הכנסת ביטון, אנא סיים.

יחזקאל זכאי (הליכוד):
אני מבקש להעיר לחבר-הכנסת ביטון הערה אחת: לפני חמש דקות אמרת מעל הדוכן הזה דברים חמורים מאוד.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אילו דברים חמורים?

יחזקאל זכאי (הליכוד):
הדברים שהזכרת על שנת 1948. אני מבקש שתחזור בכך מדברייך אלה.

היו"ר פ. שינמן:
את זה תניח ליושב-ראש.

יחזקאל זכאי (הליכוד):
אני רק רוצה להזכיר לך, חבר-הכנסת ביטון, שהיה יהודים שישבו כאן בשנת 1948 לא שבעו נחת כפי שאתה חושב. אני מבקש שתציג את הנושא שלך, שתיציג את הנושא שלך ולא תייצג את אש"פ. תנסה לזכור מה קרה במעלות לפני כן וכך חודשים.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אני בסך-הכול ציטטתי את חבר-הכנסת יחזקאל רבין. אני אמרתי ואני אומר עוד פעם: אני לא מייצג את אש"פ אמרתי שהפלשת'נאים החליטו שאש"פ הוא הנציג היחיד שלהם.

זידאן עפשי (התנועה לשינוי ויזמה):
את זאת אתה אמרת.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
העם הפלשתינאי הוא שהחליט כך.

עמוס הדר (הורביץ) (המערך):
חבר-הכנסת ביטון, תחזור כך ותהיה — — —

היו"ר פ. שינמן:
חבר-הכנסת צירלי ביטון, אל תענה לקריאות-ביניים.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
חורה לכם שהוא אומר את האמת. אלה הדברים שמדברים עליהם גם בשכונות.

היו"ר פ. שינמן:
חבר-הכנסת טובי, אין לך רשות הדיבור.

עמוס הדר (הורביץ) (המערך):
אלה הדברים שאתה אמרת לו להגיד. אתה מלמד אותו להגיד כך.

היו"ר פ. שינמן:
חבר-הכנסת הדר וטובי, אני קורא אתכם לסדר.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
חבר-הכנסת הדר, גם במחנה שלכם אומרים את הדברים האלה היום.

יחזקאל זכאי (הליכוד):
חבר-הכנסת טובי, אל תצעק מפה, תאמר את הדברים האלה מעל הדוכן למעלה.

(חבר-הכנסת ת. טובי קורא קריאת-ביניים)

חוברת א', ישיבה ר"ס

— הצעת סיעות המערך, התנועה לשינוי יוזמה, החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, בנא"י ומחנה שלי להביע איראמון לממשלה —

יארדים רבים של דולרים. היום אנו נושאים בעול המדיניות הכלכלית של כל הממשלות במשך שלושים שנה, ולא רק של השנתיים האחרונות. איולת היא לבוא ולהטיל את כל האשמה למצב הנוכחי על מי שקיבל לידיו מצב כלכלי מעורער של שנים רבות והנסיבות האובייקטיביות היקשו עליו מציאת פתרון מהיר.

חברי הכנסת, בארץ קיימת שכבה של אזרחים בדרג התחתון של ההכנסה, אזרחים שמצבם קשה. שכבה כזאת היתה קיימת גם בעבר, וכאז כן עתה אנו דורשים להפנות לאזרחים אלה את מירב המאמצים. יתר אזרחי המדינה נהנים מתוספות היותר וגם מהגדלת השכר הריאלי, ואלה מכוסות פחות או יותר את ירידת ערך הליירה. בשכבה החלשה העזרה היחידה יכולה להיות שיקום, ואם לאלה יש טענה על שאין די מעש, אני מקבל זאת, כי כל מה שנעשה איננו מספיק.

השפעותיה של האינפלציה הן יותר בתחום הפסיכולוגי מאשר המעשי. האזרח חרד ממה שילד יום, ובינתיים הוא ממשיך לחיות וטוב יותר מאשר אי פעם. את האינפלציה יש לעצור, אך מי הוא בעל הסוד כיצד לעשות זאת? האם המפתח נמצא בידי של משהו באופוזיציה? האם ממשלה אחת היתה מביאה מורד למדינה כהרף עין? מסופקני. האם לממשלה אחת יהיו המפתחות לבארות נפט חדשות? וזאת כיום בעיה עולמית. האם יהיה לה מטה־קסמים לסיום מהיר של המשא־ומתן עם הפלשתינאים? האם תקטין במהירות את האינפלציה לממדים האירופיים? כל אלה הם חלומות באספמיה במצב הנתון במשק שלנו. ביקורת יש לכולנו, גם לי יש ביקורת על הממשלה ועל תיפקודה, אך מכאן ועד להצגת העובדות הכלכליות באור מסולף לחלוטין רחוקה הדרך.

יחזקאל זכאי (המערך):

מה הביקורת שיש לך?

יהודה מאיר אברמוביץ (אגודת ישראל):

תשמע.

יחזקאל זכאי (המערך):

איוו ביקורת יכולה להיות לך? לפי דברך זה גן עדן, זו הממשלה הטובה ביותר. מה אתה מבקר?

יהודה מאיר אברמוביץ (אגודת ישראל):

יש לנו ביקורת על הממשלה. תשמע, רצינו שתתפקד בצורה מלוכדת.

יחזקאל זכאי (המערך):

רק בעניין ההפלות, אבל לא בעניין הכלכלה.

יהודה מאיר אברמוביץ (אגודת ישראל):

רצינו שתתפקד בצורה מלוכדת, מתוך שיתוף פעולה והרמוניה, מתוך אחריות קולקטיבית; שזו תהיה מוקלה ולא תבורה של סולגים, ואז בטוחני שבעזרת השם יוכלו להתגבר על הבעיות הקשות, הכלכליות, המדיניות, הבטחוניות, בעיות החברה וכו' וכו'. רוצים אנו שהממשלה תשקיע מאמצים גדולים יותר בתחום הבינוי ופתרון בעיותיהם של הווגות הצעירים. החינוך לערכים 'הודים' הוא, לדעתנו, אכזריסוד לקיומה של חברה ישראלית. היום המקודש לנו מתחלל בראש חוצות, וחוקי־העזר נרמסים ברגליהם של אזרחים מחללי שבת. לצערנו, עדיין לא זכינו לשוויון מלא במעמד של

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אדוני היושב־ראש, כפי שאמרתי, אש"פ הוא הנציג של העם הפלשתינאי, אתו צריכים לשבת. לא יועיל לנו כלום. בסופו של דבר נשב אתם. דיין הבין זאת מזה ולכן פרש מן הממשלה.

משה קצב (הליכוד):

מה זה נוגע לשכונות?

היז"ר פ. שינמן:

אל תפריעו.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אתם יצרתם את הגולם שקם על יצור, אתם יצרתם את הפחד בדעת הקהל מפני הידברות עם אש"פ, פחד שבחלקו הצמיח את גושי־אמונים. הגולם הזה קם עליכם. עכשיו הזמן להביא לשינוי בדעת הקהל, עכשיו הזמן לשינויים ראדיקאליים. ממשלת בגין ואריק שרון חייבת מיד לעשות את הטובה היחידה שהיא עדיין מסוגלת לעשות לעם הזה — לקום ולהתפטר. ויפה שעה אחת קודם.

היז"ר פ. שינמן:

רשות הדיבור לחבר־הכנסת אברמוביץ, ואחריו — לחבר־הכנסת משה שמיר.

יהודה מאיר אברמוביץ (אגודת ישראל):

כבוד היושב־ראש, כנסת נכבדה, עם ישראל, העוקב במהלך השבוע האחרון אחרי האירועים המסעירים בארץ צנו, עיניו מופנות לכנסת בציפיה ובתקווה. הוא מצפה שיינקטו צעדים לשיפור המצב במדינה, והוא מקווה שהדבר ייעשה בידי הממשלה הנוכחית. יש אמון יסודי בממשלה הנוכחית ובעומד בראשה אף־על־פי שלא כל הציפיות מלנה התגשמו. שני אירועי השבוע, ההתפטרות של שר החוץ ופסק־הדין של בית־המשפט העליון, השתלבו לדיון זה אף שהם בבחינת תוספת מאוחרת לנושא המקורי של הדיון היום. אנו מצטערים על פרישתו של כל שר מוכשר מן הממשלה, אך אנו בטוחים שהמדינה לא תיפגע בשל כך. אלון־מורה עלתה אף היא לכותרות. עמדת אגודת ישראל בנושא זה ידועה. הפסק־הדין האירי שוב את הרושם שהממשלה אינה פועלת תמיד בענין ההתנחלויות מתוך ראייה מראש של התפתחות העניינים, אלא נכנעת לפעמים ללחצים. יחד עם זאת יש לומר שחוטאים קשה כלפי המדינה אנשי "שלום עכשיר" ואנשי השמאל המסיתים יום יום את הגורמים הערביים נגד המדינה. כאמור, כל אלה הם נושאים שנוספו לסדר יומנו ואי־אפשר היה שלא להתייחס אליהם. עתה אהזור ליסוד המרכזי שבהצעת אי־האמון: המצב במשק.

כבוד היושב־ראש, אלה המתנגדים לקואליציה הקיימת היום מפריזים לציון תמונה מעוותת של המצב במשק. נכון, פריזים גדולים, יש בעיות מסובכות, אך ספק אם היתה בתולדות המדינה כולה תקופה כזאת של עליית רמת החיים, רכישה כה מרובה של מכונניות ומכשירים חשמליים, צריכה עצומה של מוצרי מותרות, נסיעות של מאות אלפים מדי שנה לחוץ־לארץ. ראו איך מסתכלים עלינו בעולם. פשוט, אנו בנינים אותנו, ובאמת קשה להבין.

מי שבאמת נתון במצב קשה הוא לא הפרט במדינה, אלא המדינה עצמה. התזזיבויותה מצטברות למלל-

לומדי התורה עם מעמדם של לומדים אחרים במדינה. רצינו ושאלנו לשפר את איכות החיים של הפרט ושל הכלל.

יחזקאל זכאי (המערך):

בוזה אתם מסתדרים יפה.

היו"ר פ. שינמן:

חברי הכנסת זכאי, אין לך רשות הדיבור לקריאות הביניים.

יהודה מאיר אברמוביץ (אגודת ישראל):

ועד עתה נדחקו נושאים אלה, לצערנו, לקרן-זווית. הקטל בדרכים משתולל ויום יום יש קרבנות רבים, והפעולות הנעשות נגד קטל זה עדיין אינן מספיקות. נכון שהממשלה היתה טרודה ושקועה במשך שנתיים בהשגת השלום עם מצרים, ולכן לא היתה יכולה להפנות תשומת-לב מספקת לעניינים חשובים אחרים. ובכל זאת עדיין מקווים אנו שבשנתיים שנותרו לקאדנציה הנוכחית יתקן מה שניתן לתקן ומצבנו בכל התחומים ישתפר.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

אתה אופטימיסט. ייתכן שלא נותרו אפילו חודשיים.

יהודה מאיר אברמוביץ (אגודת ישראל):

המבקרים מתעלמים מכך שהממשלה, ובראשה ראש הממשלה מר בגין, בקאדנציה הנוכחית היא שהובילה אותנו לשלום עם הגדולה במדינות ערב — מצרים — דבר ששום ממשלה קודמת לא זכתה לו, והיא הנתונה עכשיו בתהליך של משא-ומתן, שמטרתו להבטיח, בעזרת-השם, בבוא היום הסכם כולל ומקיף באזורנו.

אין אנו גורסים, כדרישת האופוזיציה, שיש לנתק עתה את כל מלאכת העשייה ולהטיל עצמנו ואת המדינה למערבולת של בחירות. תקופת הבחירות היא תמיד תקופה של אינפלציה מואצת, של הוצאות ראויה ושל סיכסוכי אחים, ובסופו של דבר השינוי שיחול בתמונה יהיה מוערי.

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, ממשלה זו צריכה להמשיך ולתפקד והיא חייבת לתקן ולשפר את דרכי הניהול והתפקוד. אינני מתעלם מהטעון תיקון. ראש הממשלה עצמו הכריז על כך לא אחת, ונאמנים עלי דבריו שהוא אכן יפעל עתה לאירגון מחדש ולשיפור המצב. יש לי גם אמון בהבטחות שנתנה הממשלה לסיעתנו בנושאים הדתיים ושתיקים את כל התחייבויותיה בהסכם הקואליציוני. ממשלה זו גילתה הבנה רבה לצרכיהם של שומרי תורה ומסורת ובשל כך היא עומדת תמיד בפני התקפות של האופוזיציה ושל יפי נפש, כביכול, הרוצים לקנות בוול אהדה אצל ציבור קטן של שונאי דתים. מהר, למשל, תדון הכנסת בהצעת קנטרנית המדברת על הזרמת כספים, כביכול, לאגודת ישראל. עורבא פרה, דברי הבל שאין להם שחר. לא לאגודת ישראל ניתנו כספים אלא למוסדות חינוך, לתלמודי תורה ולישיבות הקדושות.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

כמה?

יהודה מאיר אברמוביץ (אגודת ישראל):

קבוצה מקופחת של ילדי ישראל, אזרחי המדינה, שהתחילו להכיר בהם כשכוי נכונים — על כך יצא כל הקצף של צרי העין, שונאי הדת.

יחזקאל זכאי (המערך):

הרב אברמוביץ, יש לי שאלה.

יהודה מאיר אברמוביץ (אגודת ישראל):

אחרי-כך.

היו"ר פ. שינמן:

חברי הכנסת אברמוביץ צריך לסיים. אל תפריעו לנו בקריאת-ביניים.

יהודה מאיר אברמוביץ (אגודת ישראל):

לפחות 80% מההוצאות של האוניברסיטאות בארץ ממומנות על-ידי המדינה. עתה, גם לאחר כל העזרה הממשלתית למוסדות התורה, יהיה המימון מוערי, אחוז קטן לעומת אחרים, וגם על כבשת-הרש הזאת יצא הקצף. ובסיום דברי, כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, רצוני להדגיש ולציין שלא נרתע גם להבא מלהעלות ביקורת קונסטרוקטיבית על פעולות הממשלה, אך גם לא נמנע מעצמנו לתאר בקורת-רוח ובשבילות-רצון את פעולותיה החיוביות של הממשלה.

אם יש צורך בשינוי כלשהו עתה, הוא איננו בתחום של החלפת השלטון אלא בליכוד ובהתחדשות של הממ"ר שלה מבפנים. לכן נמנע בשניים גם יחד, בשיפור תפקודה של הממשלה ובהמשך קיומה.

היו"ר פ. שינמן:

רשות הדיבור לחברי הכנסת משה שמיר, ואחריו — לחברי הכנסת אורי אבנרי.

משה שמיר (בנא"י):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אין זו שעה שמחה לעם ישראל. לא משום שלעניינו מתפוררת ומתפרקת ממשלה שהכול צופים בקוצר רוח להסתלקותה, אלא משום שיחד אתה, עד שתסלק, היא דוחפת את העם והמדינה במדרון שאין רואים עדיין את קצהו. אבל הנה, הם אינם פה: שר האוצר, שאין בו לא שר ולא אוצר; שר החקלאות, שהמליץ לעקור ישובים חקלאיים מעל אדמתם בסיני, ובשומרון מקים ישובים בלי קרקע; שר הפנים, שנכשל בפנים ומתרוצץ בחוץ; שר השיכון, שמקלקל בקליטת העלייה בתפקידו זה יותר משקילקל בתפקיד שר הקליטה; שר המשפטים, שהכניס את ממשלתו למילכוד המשפטי החמור ביותר בתולדות המדינה; שר התעשייה, המאפיין את אי-העשייה של ממשלתו; שר החינוך, שממלא תפקיד אנטי-חינוכי בממשלתו; שר הבריאות, ישנו, איננו, שיהיה בריא, הוא לא מורגש גם במשרדו; שר הדתות, שאחת דתו לענות אמן; שר העבודה והרווחה, המנפח רווחת אכזב ומשלים עם עבודת עם זר; שר התחבורה, שהגיע לשמש בתפקיד שר הקבורה של חברת התעופה הלאומית; שר הבטחון, שנהפך לשר הנסיגה ואי-הבטחון; ואיננו פה שר החוץ, שהצית את הבית שבו התארח וכשהשריפה הקיפה הכול — היה הראשון בחוץ; ויש לנו ראש ממשלה המדבר על עם שאיננו מאזין לו, ומדבר על אדמה שאינה חש בה, שממשלתו אינה ממשלה וראשה אינו ראש.

אלמלא היתה זאת, אדוני היושב-ראש, הממשלה שלנו באחת התקופות הגורליות ביותר בתולדותינו, אילו היתה זאת הנהלת סניף דואר או איזה קואופרטיב של משווקי פסקים או שותפות של בעלי קיסקים, היינו יכולים לפטור אותם במודי-כתף או בחיך סלחני, והיינו

חוברת א', ישיבה ר"ס

— הצעת סיעות המערך, התנועה לשינוי יוזמה, החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, בנא"י ומחנה שלי להביע אי-אמון לממשלה —

קטונתי מהיות. ההתיישבות היא האנשים המתיישבים ולא התקציבים. התקציבים היו בארץ ישראל מאז ומקדם — של ההסתדרות הציונית, של הסוכנות, של הקרן הקיימת, של קרן היסוד. האנשים, המתיישבים, הם עשו את ההתיישבות, והעובדה הנוראה היא — ואינני מאשים בה רק את הליכוד אלא גם את אלה שקדמו לליכוד — שבמקום שיהיו אלפים ורבבות מתיישבים בלבה של ארץ ישראל, לא נעשה דבר, והרי בשנתיים האלה אפשר היה להעלות רבבות ואפשר היה להקים את הערים ששר הבטחון דיבר עליהן בראשית דרכו כשר הבטחון. אלמלא בא לחצו של גוש-אמונים, במקרים רבים תוך התגוששות עם בלימה של הממשלה, שמקבלת הוראות מוושנגטון, אלמלא באו המשפחות הצעירות האלה עם ילדיהן, עם כל הקשיים שבדבר, לא היה כות'אדם לישוב אחד.

דב שילנסקי (הליכוד):

אני רוצה להעיר לחבר'ה הכנסת שמיר: שמעת היום את חבר'ה הכנסת פרס שאמר שנצטרך לפנות את ימית ואת סיני.

משה שמיר (בנא"י):

אל תדאג, אטפל בפרס.

דב שילנסקי (הליכוד):

אתה מציע אי-אמון לממשלה, עד כמה שאתה מתאר אותה, בכל זאת צצו ישובים. אם יבוא המערך, יוריד אותם הישובים שישבם. איך אתה, איש ארץ ישראל, יכול להציע הצעה כזאת נגד ארץ ישראל?

משה שמיר (בנא"י):

הממשלה הזאת הכניסה את עניין עקירת הישובים בראשונה בתולדות ישראל. הממשלה הזאת נכנסה לנושא של עקירת ישובים בלבה של ארץ ישראל. כאשר אנו שופטים את יתר שטחי הפעולה שלה — — —

(חבר'ה הכנסת ד. שילנסקי קורא קריאת-ביניים)

היו"ר פ. שינמן:

לא ארשה לך, חבר'ה הכנסת שילנסקי.

משה שמיר (בנא"י):

האור הגוזר עלי סיום מתחיל לנצנץ. הרשה לי לסיים את דברי בזמן.

אמרתי שהרמייה והכזב אינם פרי זדון. הם גובעים ממחלה נמשכת של הממשלות בישראל, גם לפני ממשלה זו. הכול נובע מפחד מפני האתגר, העם בישראל נבהל מפני האתגר; מפניגני נבהלו מפני האתגר, האתגר הגדול של הישגי מלחמת ששת-הימים. ממשלות המערך לא העזו להתמודד, והממשלה הנוכחית בורחת ביתר שאת מפני עמידה מול אתגר זה, מפני מאמץ, מפני הגשמה. זוהי הרמייה הקשה ביותר שבה נבחנת מנהיגות — אומר ואיננו עושה.

אני רוצה להדגיש שני דברים נוספים שבהם יש קונקרסיות כאובה ודחופה. האחד — בנושא הנפט, שדה עלמה. פניו הנפט בעוד חודש ימים — לא איעץ מלועוק — מפקיר את מדינת ישראל, מעמיד אותנו במצב של סף התאבדות. ההסכמה לפינוי הנפט מעלמה היא כשלעצמה מעשה בלתי-צודק ומטוכן, כשלעצמה היא פוסלת כל דיבור על כך שבמעשה הנסיגה מסיני יש משהו חיובי.

שולחים להם גמילות-חסד בסתר. אבל זוהי ממשלתנו ואנו חבים לבדוק את החזיון המגוחך והמביש הזה. מוכרחים, הם אשמים. זה ברור. זה לא רק בשל שליטי ערב שנעשו פתאום פקחים כליכך. ראינו את נאצר מול בן-גוריון ומול אשכול. ראינו את סאדאת מול גולדה מאיר. הם לא היו ענקים כאלה בחכמה, בכבוד ובמעמד בין-לאומי. פתאום ענק — סאדאת. מלאך השלום. אנחנו התגמדנו, אדוני היושב-ראש, מנהיגינו הם הננסים. מה קרה? במה הם אשמים? אי-אפשר להאשים אותם על חוסר היכולת, חוסר הכשרון, חוסר הכושר להחליט, לעשות, לראות ולהבין, להביע ולהגדיר. קשה להאשים אותם. כך נולדים, כנראה. אי-אפשר להאשים אותם על החולשה. קואליציה חלשה כזאת, תלויה בחסדי אגו"י, עוד לא הייתה בתולדות הכנסת בישראל.

אבל על דבר אחד התלוי בהם לא יסולח להם, והוא מעשה הרמייה. הרמייה — זו אשמתם. עם זה לא נולדים. הכזב — זה המגמד המהיר והיסודי ביותר, כי הוא המאלץ להתתפל, להתפשר, להתגלגל, להתכווץ ולהחזיק פרופיל נמוך. הרמייה בכל דבר, בכל מעשה בשנתיים של שלטון, מאבדים את העצמאות, מאבדים את הקוממיות הלאומית, מפקירים את מעוז הבטחון בסיני ומספרים לנו על שלום ועל נורמאליזאציה שמדי יום ביומו מתפוררים לנגד עינינו, מדי יום ביומו מתברר שאינם אלא מעשה עלוב של שקר, מעשה שיסולק בהבל-פה ביום שבו יסולק אחרון הישראלים מסיני. מדברים על שלום ועוסקים בנסיגה.

אדוני היושב-ראש, הרמייה הזאת והכזב הזה אינם תוצאה של איוה רצון ודוני, חס וחלילה.

רוני מילוא (הליכוד):

אפשר לקרוא קריאת-ביניים?

משה שמיר (בנא"י):

זה לא יועיל לא לך ולא לי. אני בטוח שאתה תחשוב שאתה צודק ואני בטוח שאני צודק.

רוני מילוא (הליכוד):

אתה מדבר על רמייה וכזב, זה מה שאתה עושה כאן. גם בביקורת צריך לציין את הישובים שהממשלה הקימה בשומרון.

משה שמיר (בנא"י):

אני מודה לך שסייעת לי להביא עוד דוגמה על רמייה וכזב. הישובים שהממשלה הקימה בשומרון, אף אחד מהם לא היא הקימה. אלמלא גוש-אמונים בלחצו, בחלוציותו ובמסירותו, לא היה מוקם אפילו צריף אחד בכל שומרון. אין לא תכנית, ולא תקציב, ולא מבנים ולא ערים, וכל המפות של התיכונן גנוזות במגירות.

רוני מילוא (הליכוד):

זה שקר וכזב. אתה משקר במצח נחושה. התקציבים באים מאת ממשלת ישראל ולא מגוש-אמונים. הכבשים נסללים על-ידי ממשלת ישראל ולא על-ידי גוש-אמונים.

משה שמיר (בנא"י):

אתה מוכיח שכמו מוריד ומנהיגך אין לך קצה הב-נה מה זאת התיישבות.

(חבר'ה הכנסת ר. מילוא קורא קריאת-ביניים)

אורי אבנרי (מחנה שלי):
 אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, דרך ארוכה עבר הנואם הקודם ממצוות יוסף ויסארינובויץ דז'וגאשווילי סטאלין עד מצוות הקדוש-ברוך-הוא, ועוד הרגל נטויה. אדוני היושב-ראש, העסק מתפקד לנגד עינינו. השאלה היא: מדוע? מהי הסיבה האמיתית? אומרים: הממשלה איננה מתפקדת. היא מורכבת משלומיאליים, שחב-ריה אינם מתאימים. יש בזה, כמוכן, מידה רבה של אמת.

בהגדה נאמר: כנגד ארבעה בנים דיברה תורה: אחד חכם, אחד תם, אחד רשע, ואחד שאינו יודע לשאול. אבל בהגדה של הממשלה הזאת יש 17 חברים. ניסיתי לשבץ אותם לפי ההגדה והייתי נאלץ להרחיב את היריעה. אמנם יש בממשלה זו אחד חכם, אחד תם, אחד רשע, אחד שאינו יודע לשאול, אבל יש גם אחד שוטה, אחד שחצן, אחד לא-יודע, אחד ליצן, אחד מתחסד, אחד בור, אחד אינטריגנט, אחד כזבן, אחד צבוע, אחד עובר-בטל, אחד פושט-רגל, אחד מוקיון ואחד פורע-חוק. יש מי שחושב, שאפשר לתקן מצב זה עליידי "יה-שאפל", "יה-אירגון", ועוד מלים עבריות חדשות. השוטה יבוא במקום הליצן; הבור במקום הכזבן, ולהיפך. רק פורע-חוק יישאר במקומו. אבל, אדוני היושב-ראש, לא זה העיקר. גם הממשלה הקודמת לא היתה מורכבת מגאונים. לא ההרכב האישי הוא שהביא את הממשלה לאן שהגיעה מה שקרה לממשלה גובע מן הפער הטראגי בין החזון לבין המציאות, פער שהפך לתהום, תהום שאין עליה גשר. הממשלה דומה לעשרת הכוזבים הקטנים שבסיפור: אחד הולך, שני הולך, שלישי הולך וכן הלאה. הלך השר עמית, הלך השר הרביעי, הלך השר דיין, ועכשיו מאיים השר שרון — והלוואי שיקיים את אימוניו. גם בזה אין אני מאמין לו. למה פתאום, פעם אחת בחייו, ידבר דווקא אמת?

דב שילנסקי (הליכוד):
 הוא הודיע שזאת לא אמת.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
 וגם זאת אינני מאמין לו. וגם אתה לא. אין הרבה אנשים בבית הזה — אם יש בכלל אדם אחד בבית הזה המאמין לשר שרון ולוא למלה אחת שלו.

אבל למה לנו לעסוק באנשים? הבה נעסוק במציאות האיומה שלפניה עומדת הממשלה הזאת. לבי עליה, לבי על הממשלה ולבי על ראש הממשלה הנתפסים בסתירה המראגית הזאת בין חזונם, שהיה חזון אמת בעיניהם, ובין המציאות שמצאו כאשר הגיעו לשלטון. אלה הם שני עולמות, שתי פלאנטות, כמעט שני יקומים שונים.

החזון של ארץ-ישראל השלמה הוא בודאי חזון יפה בעיני האממיים בו. לא נתווכח כאן על אמונות, אי-אפשר להתווכח על אמונות. אך אין לו לחזון זה שום קשר עם המציאות של 1979, של הרבע האחרון של המאה העשרים. הוא לקוח כל כולו מן המאה התשע-עשרה, שממנה יבק זאב ז'בוטינסקי המנוח את השקפת עולמו. אולי זה היה אפשרי לפני מאה שנה. איחרתם במאה שנה בעולמנו שלנו חזון זה יותר את המציאות, ושום כוח בעולם לא יתגבר על סתירה זו. אין אפשרות לכוונן את ארץ-ישראל השלמה כממשות מדינית בעולמנו. אין אדם אחד בעולם, כוח אחד בעולם, גורם אחד בעולם — אולי מלבד דרום-אפריקה ורודזיה, לפני שהפכה לזימבבואה —

אבל כאשר בנוסף לה יש הפרת התחייבות אמריקאית, כאשר יש הפרת התחייבות מצרית, כאשר ברור חודש לפני הפינוי שהנושא של אספקת הנפט ישמש נשק נגד ישראל בידי האמריקאים ובידי המצרים, ושק כלכלי, לחץ פוליטי, סגירת ברום, איום בסגירת ברום — הרי לא נוכל לא רק להתווכח, אלא לא נוכל אפילו לציין שאלה או תמיהה. ישלחו לנו פתקים, אדוני ראש הממשלה, ויורו לנו מה לעשות.

אבל גם הפחד מפני האתגר, לא התחיל היום. ראש הממשלה הקודם בספרו מספר על נושא הנסיגה מאב"ר רודס והמעברים. הוא אומר דבר מזריד, דווקא משום שאיננו מרגיש מה הוא פולט מפיו ומעטו. הוא אומר ששאלת אבו-רודס והנפט לא העסיקה אותו; בעיית הנפט — זוהי בעיה כספית בלבד. אותו העסיקה שאלת המעברים. על כך צריך לעמוד, על כך צריך להתעקש.

ראשי ממשלה בישראל — ואני מאשים בזה גם את המערך כולו שלא תפש את העניין — שאינם מבינים שנפט וסיני ומאחזים באדמת ארץ ישראל ששבו לידיו במלחמת ששת-הימים אינם בעיה כספית, אינם בעיה של קלף פוליטי או בעיה טאקטית, אלא הם עצם עצמאותנו וכותנו לקיום — ראשי ממשלה כאלה אינם ראויים להנהגת העם הזה. בעוד חודש ימים הממשלה הזאת, שהביאה אותנו למשבר כלכלי כה עמוק, בחוסר אחריות ובבוזנות מופקרת, תכניס אותנו למצב כלכלי שאינני יודע איזה נס עוד יוכל להושיענו ממנו — גם לא בחור טוב, תעשיין מוצלח וחבר נעים כמו יגאל הורביץ.

והנושא השני — הרמייה סביב נושא ההתיישבות. מה שקרה בבית המשפט העליון הוא חמור לא בגלל בית-המשפט העליון. הורגש כאבו של בית-המשפט העליון שנאלץ לפסוק כפי שפסק, אף כי פירש לא נכון את המקרא המפורסם על "הגר הגר בארצו".

מרדכי וירשובסקי (התנועה לשינוי ויזמה):
 לדעתך.

משה שמיר (בנא"י):

קח את ספר התנ"ך ותקרא. על "הגר הגר בארצו" מדובר כאשר אתה אדון בארצו, כשאיני ספק שזו ארצו, כשהוקיר שולטים בארצו, כשהוקי אלוהיך שולטים בארצו. ואז יש כן וכך חוקים באותה ארץ: לרשת את הארץ, לבנות אותה, לקיים את העם היהודי. בתוך המבנה השלם הזה עלינו לחיות בצדק סוציאלי, לאומי וכדומה. לזה יש טעם. אבל כפי שהדברים נעשים היום, כפי שנעשים הדברים במדיניותה של הממשלה — נדקדקם הדין, החוק והצדק שלנו והזכויות האמיתיות שלנו, לרבות הזכות לטעון שאין עוד עם כובש — אם כובש הוא — בתולדות האנושות שנהג כך בעמים באותה ארץ שאותה כביכול כבש.

כל זה נהרס כאשר הממשלה מוותרת על יסודות עצמאותנו וריבונותנו, כאשר היא נסחפת על-ידי פחד האתגר ועליידי הנטייה לרמייה ולכזב, כאשר היא מפנה את מאמציה להתפתלות ולהסתרת האמת ולא אל אותו מעשה חלוצי הנדרש ממנה אמת. אנו זקוקים להנהגה אחרת. העם בישראל והעם היהודי ראויים לה ומסוגלים לה, והיא בוא תבוא.

היורי פ. שינמן:
 רשות הדיבור לחבר-הכנסת אבנרי.

— הצעת סיעות המערך, התנועה לשינוי יוזמה, החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, בנא"י ומחנה שלי להביע אי-אמון לממשלה —

נכונה, סבור שנקבע כאן הבדל בין קרקע ציבורית וקרקע פרטית. לא דוברים ולא יער. ההבדל היחיד הוא שלגבי קרקע פרטית יש עותר. לגבי "קרקע המדינה", ששייכת לכתר הירדני, אין מי שפנה לבית-המשפט. המלך חוסיין לא יפנה לבית-המשפט לתבוע את קרקעותיו.

יגאל הורביץ (הליכוד):
אתה תגיש עתירה בשמו.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

לפי פסק-הדין, הקמת התנחלות על קרקע המדינה היא בלתי-חוקית כמו התנחלות על קרקע פרטית, אם אינה נובעת מן הצרכים הצבאיים של צבא הכיבוש.

אדוני היושב-ראש, הייתי יכול להמשיך שעות בניתוח פסק-הדין. הייתי מגתח את מעשיה ומחדליה של הממשלה הזאת.

(קריאת ביניים מספסלי הליכוד)

אינני מוכן לענות לשום קריאת-ביניים מספסלי הליכוד. זוהי חוצפה שאין כדוגמתה שאתם קוראים קריאות-ביניים, אחרי שהחלטתם לנתק את המיקרופונים של חברי הכנסת. זו חוצפה שאין דוגמתה. כל זמן שהפוטש של יושב-ראש הכנסת נגד הכנסת לא יחוסל והמצב הפארלאמנטארי לא יחזור לאי כדמותו, לא אענה לקריאות מספסלים האלה. איני חייב לשמוע קריאות-ביניים כאשר אני צריך לאמץ את אוזני כדי להבינן. בכל השטחים — התנחלות, ארץ-ישראל השלמה, מילטון פרידמן, כלכלה, חברה — התהום שבין חזון הליכוד ובין המציאות היא כליכך עצומה, עד שאין עליה גשר.

במצב זה יש שלוש אפשרויות. הראשונה: פשוט, לא להתמודד עם הסתירה בין המציאות ובין החזון. זוהי סכיופריניה ששמה ממשלת ישראל, או ממשלת ישראל ששמה סכיופריניה. האפשרות השנייה היא דרך ושמה תנועת התחיה. יש סתירה בין המציאות לבין החזון? לעזאזל המציאות, יחי החזון. עיצרו את העולם, אני רוצה לרדת.

(קריאה: לעלות.)

לעלות. לעלות לכוך אחר. לעלות לוונס, ליופיטר, לסאטורן. לרדת מן העולם הזה. ויש אפשרות שלישית: אם יש סתירה בין החזון לבין המציאות — להסיק את המסקנה שמשמה בחזון אינו בסדר, שיש לבחון את החזון מחדש, שיש לגבש חזון אחר, טוב יותר, מציאותי יותר, יפה יותר. לשם כך, אדוני היושב-ראש, צריך לבקש את הממשלה הזאת, על-ידי הצבעת אי-אמון, שתואיל בטובה "להיטיב עם העם", כהבטחתה, להתפטר, להכריז על בחירות חדשות ולהניח לעם להביע את אמונו למפלגות ולאישים שיש להם פתרונות מציאותיים לבעיות מדינתנו.

הד"ר פ. שינמן:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת שמואל פלאטו-שרון, ואחריו — לחבר-הכנסת קלמן כהנא.

שמואל פלאטו-שרון (פיתוח ושלום):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, שנתיים וחצי אני תומך בממשלת הליכוד. האמנתי שממשלה זו תביא רוח חדשה בחיי עם ישראל. התאכזבתי. בזמן קשה לעמנו ורשבים שרוים ועוסקים במשחקי פוליטיקה. ראש הממשלה אינו יכול לעשות שום שינוי בגלל הסכמים קואליציוניים.

המוכנים לתמוך בהגשמת החזון הזה. אין הוא מתאים למערכת הכוחות העולמית, למציאות העולמית, לעולם שבו אנחנו חיים.

חזון ההתנחלות הגיע לבית-המשפט. אני מחזיק בידי את פסק-הדין. מספקני אם חברי כנסת רבים הבינו אותו, או אף קראו אותו. מה אומר פסק-הדין? דבר פשוט: יש מקור אחד לסמכות בשטחים המוחזקים, על-פי אמנת האג — הממשל הצבאי, הצבא הכובש. אסור להתנחל, לתפוס קרקע, לעשות כל פעולה שהיא בשטחים אלה אלא למען הצרכים הצבאיים של צבא הכיבוש. מה פירוש הדבר? הממשל הצבאי הוא בעצם טבעו ישות זמנית. הוא קיים כל עוד קיימת המלחמה. ברגע שמסתיימת המלחמה, אין כיבוש צבאי, אין ממשל צבאי, וממילא גם אין התנחלות צבאית. וכל ההתנחלויות שאתם וקודמיכם הקמתם הם גופים ארעיים על-פי החוק, החוק הבינ-לאומי וממילא גם החוק הלאומי. הם גופים ארעיים הקיימים רק כל עוד קיים הממשל הצבאי.

למה לנו לגבור בספרי חוקים, כפי שעשה בית-המשפט? הלא המציאות הוכיחה את זה. אתם הוכחתם את זה. מה עשיתם כאשר רציתם לכרות חוזה שלום עם מצרים, עם מדינה ערבית אחת? המעשה הראשון, המובן מאליו, עוד לפני שהחיל משא-ומתן, היה שאתם הודעתם למצרים שאתם מוכנים לפרק את כל ההתנחלויות, עד האחרונה שבהן, בשטח המצרי. מדוע? מפני שזה היה מובן מאליה שהתנחלות המוקמת על-פי החוק הבינ-לאומי בשטחים המוחזקים היא גוף ארעי, והיא קיימת עד לשר-לום. היא נובעת אך ורק מהצורך הבטחוני של המדינה הכובשת. אפילו לפי הטיעון שלכם, כאשר מצב הכיבוש מסתיים ושלטון הכיבוש מסתיים, ההתנחלות של הכובש מסתיימת. זה טבוע בעצם מהותה של ההתנחלות בשטח-ים המוחזקים לפי החוק שאתם מסתמכים עליו.

זוהי מה שאומר בית-המשפט על גבי 40 עמודים. אפשר להגיד זאת בשלושה משפטים: יש סמכות אחת בשטחים — הוא המושל הצבאי. הוא קיים אך ורק בתוקף אמנת האג. אין לו מקור סמכות אחר. הקרקעות שתפסתם — תפסתם לפי אמנת האג, על סמך הטענה של צורך בטחוני. אגב, מדובר על הצורך "הצבאי", ולא "הבטחוני", של הכובש, לצורך המשך ניהול המלחמה, שבמהלכה נכבשו השטחים, וברגע שהמלחמה נגמרת — הממשל הצבאי נגמר, הצרכים הצבאיים נגמרים, ההתנחלות נגמרת, תפיסת הקרקעות נגמרת, הכול נגמר והכול הולך הביתה, המושל, הממשל וההתנחלות, לפי החוק שאתם מסתמכים עליו.

בית-המשפט עשה דבר מאוד חשוב. הוא העמיד אתכם לפני בריחה פשוטה לחלוטין: או סיפוח גלוי, רשמי, חוקי, או הפסקת ההתנחלויות כמעט לגמרי וסילוקן, גם הקיימות, כאשר יסתים הכיבוש. והנה אתם עומדים מול הסתירה הטרואגית של שלטונכם. אם אתם מספחים — אתם במו ידיכם שמים קץ לא רק לתקוות השלום ולדורות, אלא גם למעשה האחד שעשיתם, שלא היה כולו חורבן — חוזה השלום עם מצרים. שהרי סיפוח הוא הפרה פשוטה וגלויה של הסכמי קמפ-דייוויד. שום שר תעמולה לא יועיל כאן. זוהי המציאות. אתם יכולים לבעוט בהסכם השלום ולחדש את המלחמה — או לשלם קץ למדיניות ההתנחלות שלכם.

ואל תחשבו שיש פה הבדל בין קרקע פרטית ו"קרקע המדינה". מי שישא את פסק-הדין ואינו מבין אותו

— הצעת סיעות המערך, התנועה לשינוי ויומה, החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, בנא"י ומחנה — שלי להביע אי-אמון לממשלה —

לצערי, בתחומים האחרים — המדיני-בטחוני והדתי — בהם הייתי סבור שאוכל לתמוך בממשלה, התאכזבתי מאוד. הממשלה הבטיחה בהסכם הקואליציוני אשר הונח על שולחן הכנסת, שהוא בבחינת התחייבות כלפי כל המדינה, לא רק כלפי סיעות הקואליציה, הבטחות רבות בתחום הדתי. היא איכזבה מרות. חוקים כמו חוק למתן אפשרות להקמת חופי רחצה נפרדים או חוק נגד פעולות מיסיון הם בבחינת חוקים בעניינים שוליים או שאינם מאפיעים כלל. חוק הדן בשירות צבאי של הנששים הביא עמו ויכוח קשה בציבור, מחד גיסא, ומאידך גיסא חידשה הממשלה בילוש אחרי בנות התובעות פטור מטעמים דתיים, והיא מעמידה בנות אלה לדין, דבר שידענו אותו רק בתקופתה הראשונה של המדינה, שברוך-השם נגמ' לנו ממנו. אך ממשלה זו חידשה אותו.

לעומת זאת הבטחות אחרות לא מולאו. ממשלה זו ביצעה לראשונה ומבצעת חוק הפלות, שכונה "חוק רצח" על-ידי כל רבני ישראל. הבטחה מינימאלית לתקנו איננה מתבצעת. על שולחן הכנסת מונחת הצעת חוק אשר איננה מגיעה לקריאה ראשונה. חוק נתיחות מתים לא תוקן. וחוק השבות, אף-על-פי שביזמתי עבר קריאה טרומית, לא זכה לאותה תמיכה קואליציונית שהובטחה לו, וכיום הוא ממשש כגרזן המונף על שלימותה של הקואליציה בידי יושב-ראש ועדת החוקה המנפנף להטיחו.

ולאחרונה — בתחום המדיני. אין זמני מרשה לי להאריך בתיאור המצב. אך עלי לומר מלים אחדות. שר החוץ המתפטר, שנבחר ברשימת המערך ומייד לאחר הבחירות החליף את הסוס לרכב עליו, התפטר כעת. הוא עזב את הממשלה לאנחות. לדעתו הוא איננו חייב תודה לחבריו בממשלה, אבל הוא שכח שהוא היה קברניט אשר ניווט ספינה זו והוא עזב אותה רחוקה מחוף מבטחים. צדק שר החוץ, לא השר מודעי אשם בכך שלא הגענו להסכם בעניין הדלק. האשמה היא בחותמי הסכם קמפ-דייוויד. היאך אנשים שפויים בדעתם, שבידם נכס עצום כמו שדות נפט, אינם דואגים לכך שבהסכם שהם חותמים, המעביר שדות הנפט לידיים אחרות, תובטח אספקת דלק? היאך אינם דואגים לכך שעניין חיוני זה יובטח בהסכם גופו, והם מעבירים עניין זה להחטיבות לאחר החזרת חלק מהשטחים, ללא כל נסיון לעגן אספקת דלק בחוזה השלום? כל הסכם שיחתם היום בעניין זה יהיה לא יותר מאשר הסכם מסחרי. והסכם מסחרי קל להפר גם לאחר שייחתם. האם לא היה צורך לדאוג לכך שעניין הדלק יובטח בהסכם השלום? זה לא נעשה. ואפילו להסכם מסחרי לא הגענו, מפני שההנהגה המדינית שלנו מסתפקת במלים יפות של סאדאת לעת פגישה אתו, מלים אשר עוזריו יודעים כי אין צורך להתייחס אליהן ברצינות והן אינן מתבצעות. כך בקשר לנורמאליזציה המובטחת לנו זה חורשים, וכך כעת בקשר לדלק, וכך גם בקשר לפיקוח בשטחים המדוללים והמפורזים. ואת ארצות-הברית אנו פוטרם מהבטחותיה. כך אירע בקשר לפיקוח וכך חוזר הדבר ונשנה בקשר להבטחת הדלק מצדה.

וביום שבו שר החוץ מתפטר, שר החוץ אשר מצהיר על זכותנו להתנחל ביהודה ושומרון ואשר המציא את רעיון ההתנחלות במסווה צבאי-בטחוני, בו ביום מחליט בית-המשפט העליון בישראל כי יש לפנות את אילון-מורה תוך שלושים יום. צדק אותו עורך-דין שאמר: "ממשלת ישראל אינה מסוגלת להתמודד ברצינות עם נושא ההת-

השיטה הפוליטית נכשלה. היום עלינו לעסוק בקליטת עלייה, בבניית עשרות אלפי דירות ובהכנת הנגב לתקופה החדשה. כל זאת תוך עבודה יום-יומית קשה. במקום זאת הממשלה הוכנסת וסוקות במריבות, מריבות אישיות, מריבות לא כסאות, והעבודה אינה מתבצעת.

השנה תעבור האינפלציה את מאת האחוזים. חושבי ישראל חיים בחוסר בטחון כלכלי מוחלט. החוב החיצוני מגיע היום ל-13 מיליארד דולר. מדאיגה העובדה שמגמת הגידול בחוב נמשכת. לא שמעתי על כל תכנית חירום של הממשלה; לא ראיתי כל נסיון רציני לתקן את הדברים. האימונה של ממשלת ישראל נפגעת מדי יום ביומו בעיני אורחי המדינה ובעיני העולם כולו.

אני קורא היום לשינוי השיטה הקיימת במדינת ישראל ולמעבר לשלטון נשיאותי, כפי שמקובל בארצות-הברית, כדי לשים קץ למשחקים הפוליטיים ולאפשר לממשלה לתפקד. עד אשר ייעשה שינוי זה אני קורא לראש הממשלה לפעול בכל כוחותיו להבראת המצב הכלכלי-חברתי בארץ על-ידי השתחררות מהתחייבויות מפלגתיות והצבת אנשי מקצוע בכל תחום מן התחומים החשובים בחיננו כיום. עד שלא יבצע ראש הממשלה את השינויים ועד שלא אראה כי רוח אחרת נושבת בממשלה אצביע, עם כל הצער, נגד ממשלה זו.

הי"ר פ. שינמן :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת קלמן כהנא, ואחריו — לחברת-הכנסת שולמית אלוני.

קלמן כהנא (פועלי אגודת ישראל):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אמנם אצטרף להצעות להביע אי-אמון לממשלה הנוכחית, אך מחובתי להודיע כי אינני מודה עם הנימוקים שנאמרו על-ידי מציעי ההצעות. יש לי נימוקים משלי ועמדה משלי אשר מביאים אותי להבעת אי-אמון לממשלה הזאת.

עם כינונה של הממשלה הייתי סבור שבין שאוכל להצטרף לקואליציה ובין שלא אוכל לעשות זאת, אוכל לתמוך בממשלה ובמדיניותה. בעיקר הייתי סבור שאוכל לעשות זאת בתחום המדיני-בטחוני ובמידה רבה גם ביחסה לענייני הדת במדינה. פיקוקי העיקריים בנוגע לדרכה של הממשלה היו בתחום הכלכלי. לצערי, פיקוקי אלה הוכחו כנוכחים. הממשלה ניהלה מדיניות כלכלית רח"אסון והביאה בדרך הליבראליזציה שלה למצב קאטאסטרופאלי, אך לא רק — שהביאה למצב כזה, לא רק שהיא עצמה, שריה כולם — לרבות השרים הכלכליים ושר האוצר — וחברי הקואליציה מכירים בכך שהמצב הכלכלי שהמדינה הגיעה אליו בתקופה שהם מנהלים אותה הוא קאטאסטרופאלי אלא — וזה החמור ביותר — מלבד דיבורים הנוקמים מדי כמה שבועות על הצורך במדיניות כלכלית מחודשת אין הממשלה עושה ולא כלום למען התגבר על המצב הכלכלי שאנו נתונים בו. אולי אפילו טעיתי. לאחרונה אף הספיקו לדבר על הצורך במדיניות כלכלית חדשה. כל המעיינים נתונים למחשבה איך למנוע אירגון מחדש של הממשלה.

האינפלציה הדוהרת, העדר כל פתרון לבעיות השי- כון הדחופות ביותר, העדר כל נסיון לבוא לציבור ולדרוש ממנו להטות שכם לשיפור המצב הכלכלי, הסתפקות במתן תוספות יוקר בצורה זו או אחרת ובטחון בכך שיהיה עוד טוב — זה כל מה שאנו רואים בתחום הכלכלי. זה בהתלט מספיק כדי להביע אי-אמון לממשלה.

חברת א', ישיבה ר"ט

— הצעת סיעות המערך, התנועה לשינוי יוזמה, החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, בנא"י ומחנה שלי להביע אי-אמון לממשלה —

תושבי יהודה ושומרון ועזה, האזורים המוחזקים על-ידי הממשל הצבאי. יתירה מכך, הממשלה הזאת איננה רצה אפילו לספק את השטחים האלה ולהחיל בהם את החוק הישראלי, שכן אז צריך יהיה להעניק זכויות מלאות לכל התושבים שם. בתי-הדין ששמענו מפי חברי-הכנסת שמיר, המזכירה קולות ממשטרים אחרים, מסבירה שבית-המשפט העליון אינו יודע לפרש את התנ"ך, את הכתוב שלפני דין אחד יהיה לתושב ולגרי. הם אינם זכאים לזכויות. זו היתה כוונת הממשלה: לקחת ולגשול ולא להעניק זכויות.

אנו, התמימים, שרצינו בשלום ואמרנו שאין לספק שטחים, למעשה שיתפנו פעולה עם הממשלה, ממשלת גול, שכל כוונתה לקחת ולגשול מבלי לתת זכויות. וכך הממשלה הזאת עלולה להכשיל גם את הסכם השלום עם מצרים, שאנו הצבענו בעדו בראותנו בו פתח לתחילת שלום. אמרו לנו שייטיבו אתנו. הטיבו למעשה רק עם אגודת ישראל ופורעי החוק של גוש אמונים. בעתונה של אגודת ישראל כותב חברי-הכנסת פרוש, שה"הישגים של אגודת ישראל בשנת תשל"ט הם הישגי שנות דור". מוטב שהממשלה הזאת תסתלק לפני שתוסיף ותיתן להם עוד הישגי שנות דור, וזאת תחזור לגיטו לחלוטין. כלומר, כל אתה להקה של אנשים פאראזיטים, של אוכלים ואינם עושים, שמקבלים מיליוני לירות מתחת לשולחן ולא מכוח חוק התקציב, להם יש הישגי שנות דור. ובמושב הוה הם רוצים את ההישג הנוסף, וכבר מכינים לנו את תיקון החוק להפסקת הריון, וכבר מביאים לועדת החוקה, חוק ומשפט את החוק בדבר מיהו יהודי, כדי להתסיס את כל העולם היהודי ולהוכיח שגם אצלנו יודעים מהי גזענות, לשמור על טהרת העם והגזע ולהבדיל ולהפריד בתוך המשפחות. אלה ההישגים שהיו, וזאת התכנית לשנה הראה, ומוטב שהיא לא תהיה.

על ממשלה זו ניתן לומר כדברי הנביא: "תועבה עשו, גם בוש לא יבושו, גם הכלים לא ידעו". אחרת אין להבין את החיוכים שאנחנו עדים להם והגיחוכים והשמחה שראש הממשלה וסגן ראש הממשלה מרעיפים עלינו מעל מסך הטלוויזיה. מה השמחה שקפצה עליהם? האם אינם יודעים מה חש העם הזה, באיזו מצוקה הוא חי? יושבים ומחייכים אילינו מעל מסך הטלוויזיה. לא קרה שום דבר, הכול בסדר, הכול כשורה. ובכן, שום דבר אינו כשורה בממשלה הזאת.

יופי שריד (המערך):
יש לה אדמומית.

שולמית אלזני (תנועה לזכויות האזרח):

יש לה אדמומית, אבל עדיין אין צבע בטלוויזיה, כי לא היה לה זמן לדון בנושא זה. אינני יודעת באיזה נושא יש לה זמן לדון.

יופי שריד (המערך):
אדמומית טובה.

היו"ר פ. שינמן:

חברי הכנסת, בלי קריאות-ביניים.

שולמית אלזני (תנועה לזכויות האזרח):

הם עוזרים לי ואני מודה להם. הרי זה צריך להיכנס לפרוטוקול של "דברי הכנסת". בחבריה שלנו כיום, כשאין שיכון, כשיש אינפלציה דוהרת, כשהממשלה אינה ממ"שלה, כשאין שר חוץ, כשאין יודע מה החוק ומה הצדק,

נחלות". אכן, היא הראתה שהיא מסוגלת לדבר, אך לא לפעול.

אני מכיר בכשרונותיו של מר דיין ועם זאת אינני מאמין כי בגלל אלה נבחר על-ידי מר בגין להיות שר החוץ בממשלתו. כשבחר אמרתי שמר בגין רצה לנטרל אותו, כי הוא היחיד שהיה מוכשר — אילו היה מחוץ לממשלה — להפריע למר בגין להחזיר שטחים תמורת פיסת נייר, אשר הדברים החיוניים ביותר לא הובטחו בה. להחזיר שטחים בלי להתחשב בבעיות כסחון ראשונות במעלה. מר דיין היה מוכשר למנוע זאת אילו היה באופוזיציה. ונדמה לי כי הוא היה עושה זאת. ובממשלה הוא הפך לנווט ראשי של המדיניות הרתי-הסכנות שממנה הוא בורח. כעת. שמעתי היום, שהעתונאים, גם אחרי הראיון רבי-המלים — וזה מזכיר לנו מלים שקספיריות למה התפטר מר דיין. ואני משוכנע שהוא עוזב מתוך אכזבה אותה ספינה שהיה קברניטה. הרי רק לפני ימים ספורים חיפש נימוק להתפטר, איים שאם יחליטו על הפקעת קרקעות פרטיות ביהודה ושומרון יתפטר. וזאת אמר אחרי שכבר כתב את הכתבוב מ"ב שאוקטובר. ובכן, ברור שחיפש רק תירוץ להתפטרות. התפטרות זו היום היא תוצאה של המינוי, צורתו ונימוקו.

ממשלה המתפקדת בצורה זו, בדרך זו, אשר איננה דואגת להבטחת הדרישות הבטחוניות המינימאליות, אשר נאחזת במלים, איננה ראוייה לאמון. לא עזרו לו, לראש הממשלה ולממשלה כולה, הבלגתם על התבטאויותיו מר דיין על אש"פ, שבעצם זימנו כפארטרנר למשאומתו; הצהרותיו על הגולן, שרצה להשוות גורלו לגורל סיני; חוות-דעתו על הממשלה כולה, שאינני יודע אם אותה או את המדינה השווה לבר-מינו. כל הבלגות על אלה ודומיהן לא הועילו הנווט הראשי של המצב שהגענו אליו בתחום המדיני עזוב את האספנה שניווט. בניווט לא היתה ראוייה לאמון, וללא ניווטו לא יכול לגדול האמון בה.

היו"ר פ. שינמן:

רשות הדיבור לחברי-הכנסת אלזני, ואחריה — לחברי-הכנסת האזרח.

שולמית אלזני (תנועה לזכויות האזרח):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנכבדים, אנו דנים בממשלה, שהיא ממשלת ההונאה הגדולה, והיא כמובן צריכה להתפטר. היא ממשלת הונאה כלפי פנים וכלפי הציבור. את עצמה היא מצליחה אולי לרמות; את הציבור — כבר מזמן לא. כל ההבטחות שניתנו על-ידי הממשלה נופלות כמו טיח-נפל, ומה שנותר הוא באלון נפוח של מלים שנסחפות עם גשם שוטף, והסחף של הגשם הוסיף מערער גם את תשתית החיים החברתיים והכלכליים שלנו.

בנייה שהיתה — נפסקה. תשובות לשאלות חברתיות — אין. כספים זורמים למקומות שצריך יהיה לפנות אותם. שלטון החוק מתערער לחלוטין. מי עוד מאמין בחקיקה בבניין זה אם הכנסת מחוקקת חוק שלדעת כל חלקי הכנסת הוא חוק גרוע, כמו החוק בתחום שירות הבנות או בתחומים אחרים? אין היא מנסה לאכוף את החוקים.

ההישג הגדול של הממשלה, שכולנו — או רבים, ועל כל פנים 86 חברי הכנסת — האמנו בו, הסכם השלום עם מצרים, גם הוא מתגלה למעשה כמעשה הונאה, אחיזת עיניים. רצו לעשות שלום כדי לגזול ולגשול את

— הצעת סיעות המערך, התנועה לשינוי ויזמה, החזית ומחנה שלי להביע אי-אמון לממשלה —

למעמד את תושבי השטחים במבחן הסכם קמפ-דייוויד, אפילו בעל כורחם. ייסוג נא השלטון הצבאי ואו יצטרכו התושבים להסדר, וממילא יפעילו מעין אוטונומיה, ואנחנו נגשים על הדברים הבסיסיים של מינהל ובטחון. גם את זה אין הממשלה מקבלת. מה היא מציעה בתור אוטונומיה? מה היא מציעה שאין לתושבים היום במסגרת הרשויות המקומיות?

מרדכי ירושובסקי (התנועה לשינוי ויזמה):
מלים.

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית):

אילו בחירות תהיינה אלה? לאיזה מועד? אין לממ"שלה קו ואין לה תשובה, ומשום כך השיחות הן שיחות סרק. אין אוטונומיה נוסח ישראל שמצרים וארצות-הברית מקבלות; אין אוטונומיה נוסח מצרים שישראל יכולה לקבל; ואילו תושבי השטחים אינם מעוניינים באוטונומיה בכלל.

בנושא ההתנחלות בשטחים המצב חמור עוד הרבה יותר. הממשלה החליטה על מדיניות התנחלות בלתי-מסויגת מבחינה גיאוגרפית ומוגבלת בינתיים רק באופי המקרקעין. לאמור לבלי להפקיע מקרקעין פרטיים. אני מעריך את החרדה לזכויות הפרט. אבל הממשלה הפקיעה מקרקעין פרטיים לצרכי אלון-מורה ועשתה זאת בתואנה של נימוק" בטחון. בית-המשפט הגבוה לצדק קבע כי הרמטכ"ל אכן האמין כך, והוסיף — אני מצטט מפיסקה מרכזית בפסק-הדין: "הגנתי לכלל מסקנה שהשקפה מקצועית זו של הרמטכ"ל, היא עצמה לא היתה גורמת לקבלת ההחלטה על הקמת אלון-מורה אילמלא סיבה אחרת, שהיא היתה הכוח הדוחף לקבלת ההחלטה בוועדת השרים לענייני בטחון ובמליאת הממשלה, דהיינו רצונם העז של אנשי גוש-אמונים להתנחל בלבנה של ארץ-ישראל, קרוב ככל האפשר לעיר שכם". ובכן, הממשלה נשאה בבית-המשפט את דבר הבטחון לשוא.

כאן עלי להעיר לחבר-הכנסת אבנרי שאין בפסק-הדין כל דבר על זמניות התפיסה, המותרת לפי החוק. הוא רצה לטעון כאן שבכלל כל תפיסה, אפילו לצרכי בטחון, היא אך ורק זמנית, כל זמן ששלטון הכיבוש נמשך.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
ודאי, איזו שאלה?

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית):

דווקא פסק-הדין מדבר על כך שצריך לראות את הדברים גם מבחינה דינאמית וגם מבחינה סטאטית. מכל מקום, אין שם דברים שייקבעו אותה קביעה משפטית שחבר-הכנסת אבנרי דוגל בה.

כאשר גברו הלחצים של גוש-אמונים לפני ימים מספר היתה הממשלה במצוקה. למולה נתגלה כי ליד ההתנחלויות או לפחות ליד אחדות מהן מצויים שטחים של קרקע מדינה, ומניה וביה הוחלט לתפוס קרקע זו ולהעבירה לרשות ההתנחלויות שיש להן שמונה, עשרה או חמשה-עשר דונם בסך הכול. לא נבדק כלל אם קרקע-טרשים סלעית זו תצלה בכלל לשימוש כלשהו; לא נשקל אם קרקע נוספת זו מהווה בכלל נכס התיישבותי; ייתכן שהוא מהווה נטל, מפני שלא נקבע אפילו שאפשר לבנות עליה. לכן אם הממשלה תרצה לקיים בעתיד את ההבטחות שנתנה למתנחלים לא יהיה לה מנוס מלתפוס

יודעים אצלנו לעסוק בשאלות ותשובות כנראה על בהמה כשרה וטרפה. את זה אנחנו יודעים. מלבד זה — לא. אם פתאום יש אדמומית כזאת, למה לא תיכנס לפרוטוקול הכנסת? אני מודה לחברי הכנסת שהזכירו את הדבר הזה.

מרדכי ירושובסקי (התנועה לשינוי ויזמה):
כן, בהחלט, האדמומית הזאת היתה אירוע היסטורי.

שולמית אלזני (תנועה לזכויות האזרח):

אבל אין מקום להרגיע בדברים האלה. הממשלה הזאת, כפי שאמרתי, היא ממשלת הונאה, אומרת "שלום, שלום" ואין שלום, היא מחבלת בשלום; היא אומרת שהיא תיטיב עם העם, והיא מרעה לו. ילכו הם לדרכם ויניחו לנו. יש להציע לה אי-אמון הן במקום הזה והן בארץ כולה כדי להציל את הארץ הזאת, כדי שבעוד שנה לא יעשו כאן חורבן גדול יותר.

היו"ר פ. שינמן:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת האוזנר, ואחריו — לחבר-הכנסת יגורי.

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מדינת ישראל זכתה לכבוד המפוקפק כשטיפסה ועלתה לראש הסולם של המדינות מוכות האינפלציה. אנו תופסים בסולם הזה את המקום השלישי בעולם. לפנינו רק ארגנטינה וזאיר. ממשלתנו הגיעה גם לשיא של פיצול וריב פנימי. לא עובר יום ששר לא יגיש איזה אולטימטום לחבריו ויאיים במשבר.

על כל הטענות לגבי התדרדרות המשק, פגעי הכלכלה, ההתערערות בפנים, היתה לממשלה וגם לדובריה היום תשובה אחת: השלום שהיא תביא חשוב מכול. ואכן נפל בחלקה של הממשלה הזאת הישג היסטורי של הסכם קמפ-דייוויד ובעקבותיו הסכם השלום עם מצרים ופתיחת שיחות לשלום כולל.

שתי סוגיות מרכזיות מעיבות היום על תהליך השלום: האוטונומיה וההתנחלות בשטחים. בשני המישורים האלה ספגה הממשלה מהלומות כבדות יום אחר יום.

לגבי האוטונומיה קיימים חילוקי דעות בציבור. רבים סבורים כי זוהי דרך מסוכנת העלולה להתגלגל במציאות של היום לפתרון הגרוע ביותר, דהיינו למדינה אש"פית. גם הרעיון של אוטונומיה לתושבים ולא לשטח שגוי במחלוקת, שהרי איזה מין אוטונומיה זו שאינה חלה על האדמה שמתחת רגליהם של התושבים?

חיים קורפו (הליכוד):

זו התשובה לשאלה הראשונה שלך.

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית):

אכן, אם זו תשובה, אולי תראה לי, חבר-הכנסת קורפו, אח ודוגמה אחת בעולם לאוטונומיה כזאת שהיא זיקה מעמד? אי-אפשר להציע פתרונות שהם באוויר, מה שמוצע הוא פתרון אווירי.

שמואל טולירדאנו (התנועה לשינוי ויזמה):

הם אינם רוצים פתרון.

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית):

לשר החוץ היתה איזו קונצפציה לפחות. הוא טען, וזה התברר לחלוטין בשני הימים האחרונים, שצריך

— הצעת סיעות המערך, התנועה לשינוי ויומה, החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, בנא"י ומחנה שלי להביע אי-אמון לממשלה —

לפניו תכנית לאומית רחבה ולבקש אמון לאישים שיקבלו על עצמם את הביצוע הצמוד והנאמן לתכנית זו. אני מקווה כי לאחר הבחירות ועל-פי תוצאותיהן אפשר יהיה, על בסיס תכנית לאומית מוסכמת, להקים גם ממשלה לאומית שתיהנה מאמון הציבור.

היו"ר פ. שינמן :

רשות הדיבור לחברי-הכנסת אסף יגורי, אחרון מגמקי ההצעות בשם הסיעות.

אסף יגורי (יעד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כאשר באתי היום לכנסת חשתי על מה בעצם אי-האמון היום. על הממשלה שאיננה מתפקדת? ברור לכולם ונראה לעין כול שו ממשלת רפאים שנראית לעתים כמו שיירת צללים שאחד אחד נושרים ממנה בדרך. או אולי אי-האמון הוא למצב שנוצר? נדמה לפעמים כאילו הממשלה בעצמה מביעה אי-אמון, אי-אמון לשכלו הישר של העם. אני חושב שיש אי-אמון רחב בקרב העם כלפי הממשלה, ולפעמים נראה שגם בכנסת עצמה. הציבור מיואש ומתוסכל ולכן אולי צריכה הכנסת היום להביע אי-אמון לעצמה.

אדוני היושב-ראש, במקרה כזה צריך לקרות אחת מהשתיים: או שהכנסת תתפור ותפנה מקומה לכנסת טובה יותר — וזה כולל את כולנו ללא יוצא מהכלל, לא כאלה שמציעים לאחרים להתפטר אלא כולם — או שיתמצא כאן התבונה להציב ממשלה אחרת שתוכל לחלץ אותנו מן המצוקה. מאחר שאין דרך פארלאמנטארית לכפות על הקואליציה ללכת לבחירות חדשות — ואפשר בהחלט להבין את השיקולים המניעים את הקואליציה לכך — אפשר לעומת זה ללחוץ עליה לבחור ממשלה אחרת שתתפקד אחרת. אולי במקום לפזר את הכנסת צריך לפזר את הממשלה ולהרכיבה מחדש. מה גם שראש הממשלה, שניהל את המשא-ומתן לקואליציה הזאת, טבע את המונח "הכול פתוח".

אני רוצה להציע לפנות לנשיא המדינה יצחק נבון לעמוד בראש ממשלת ישראל כממשלת חירום לאומית לתקופה של שנתיים עד לבחירות הבאות ואז לקיים בחירות חדשות. ידוע לי שהצעה כזאת מחייבת שינוי בחוק-יסוד: הממשלה, ובחוק-יסוד: נשיא המדינה, אבל זה בידי חברי הכנסת כאן. זה אפשרי. אין טעם ללכת בתקופה הקרובה לבחירות, כי אין איש יודע מה תהיינה תוצאותיהן ויכולה בהחלט להתרחש תופעה של תוהו-ובוהו חברתי. אני חושב שיעזוב נבון, שהוא נשיא מדינה מקובל על כולנו, יכול ללכת ולגבש צוות שרים בממשלה שתהיה מורכבת מן הליכוד, מן המערך וממפלגות אחרות. ממשלה חדשה כזאת שתקום יכולה להישען על ארבעה עיקרים: (1) חתימה למיצוי הסכמי השלום בהתאם לחוזה שנחתם בקמפ-דייוויד; (2) כלכלה הבנויה בעיקרה על היכולת המצויה בחברה הישראלית, תוך חלוקה שווה וצודקת של הנטל; (3) טיפוח והידוק הקשרים עם יהדות העולם למען חיווקה של ישראל; (4) פריצת דרכים חדשות להשגת גיבוי וסיוע בין-לאומי לדרכה של ישראל, ובעיקר סיועה של ארצות-הברית. העם אינו זקוק כיום לבחירות, הוא זקוק להנהגה ולתכנית בסיסית מוסכמת, תכנית שתיראה לו, תכנית שלפיה אפשר יהיה לקרוא לאמון מחדש גם בממשלה וגם בכנסת, וזאת אולי תהיה ראשיתה של יציאה למרחב חדש. יש מי שנרתע מרעיון זה משום שהוא מצטייר כמו משהו הדומה לרפורבליקה הרביעית

קרע פרטית או לחסל את ההתנחלות ובקרוב תעמוד הממשלה שוב לפני הדילמה: להיכנע לתכתיבי גוש-אמונים או לקיים את החוק.

הממשלה הסתבכה בסבך של סתירות פנימיות, סיכנה את תהליך השלום והביאה על המשק פגעים ללא מרפא. כעת כבר לא יועיל תרגיל של אירגון מחדש, כי זה לא יחזיר למטבע הישראלי ולמשק את אמון הציבור בישראל ולא את אהדת הקהל בעולם ההולכת ונעשית עוינת יותר ויותר.

אין כיום שלטון מכוון ומכוון בישראל. על מדינה דרום-אמריקאית מסוימת, שהגיעה לשפל, מסופר שהצבא התלטי שם לתפוס את השלטון ונשלח טור משורייני לבירה, אבל הטור חזר כעבור שעות אחדות ובפיו בשורה: אין שלטון, אין מה לתפוס.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

חברי-הכנסת האוזנר, מותר לקרוא לך פסקה מפסקת הדין?

היו"ר פ. שינמן :

בלי קריאות-ביניים. אם אתה רוצה קריאת-ביניים ברשות, בבקשה.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

נאמר כאן בעמוד 25, שארעיות ההתנחלות, בהיותה בת-חלוף — — —

היו"ר פ. שינמן :

לא הצהרה, אלא הערה לעניין.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

אני רוצה לשאול את הנואם, כמי שהיה פעם יועץ משפטי לממשלה, לפירושו המשפטי, איך הוא מסביר את הקטע הבא בפסקת-הדין: "אין ממשל צבאי יכול ליצור בטח עובדות לצרכיו הצבאיים שנועדו מראש גם אחרי גמר השלטון הצבאי באותו שטח?" משמע שכל העובדות האלה קיימות כל זמן שיש ממשל צבאי באותו שטח.

היו"ר פ. שינמן :

אני מציע לא לפתוח בוויכוח.

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית):

אני לא מתכוון לפתוח בוויכוח. בג'צים היו לגבי ישובים גם בפיתח-ת-רפוח וגם בבית-אל והיה ברור לכול מה עמדת בית-המשפט בעניין זה, כאשר הכוונה היתה לא לישובים המכוונים לצרכי בטחון שוטף בלבד.

אורי אבנרי (מחנה שלי):

רק.

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית):

אתה טועה. בהסכם השלום ייקבעו הדברים סופית.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

כתוב שם: "ארעיות ההתנחלות בהיותה בת-חלוף".

היו"ר פ. שינמן :

היתה לך רשות דיבור, חברי-הכנסת פעיל.

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית):

אחזור לנושא. במצב הנוכחי אין מנוס מהליכה לעם ומבחירות חדשות. צריך להתייצב לפני הבחור, לגולל

— הצעת סיעות המערך, התנועה לשינוי ויזמה, החזית ומחנה שלי להביע אי-אמון לממשלה; הודעת הממשלה על התפטרות שר החוץ; חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 25) —

הממשלה, חוק נשיא המדינה, ולקרוא לנשיא המדינה יצחק נבון להרכיב ממשלה, ממשלת חירום, לתקופה של שנתיים, ממשלה שירכיבו אותה הליכוד, המערך ומפלגות אחרות.

הי"ר י. שמיר :

חברי הכנסת, אנו ניגשים להצבעה על ההצעה להביע אי-אמון לממשלה.

משה שחל (המערך):

אנו מבקשים מונים.

הי"ר י. שמיר :

בוודאי, אני יוזם זאת. ובכן, אני ממנה שני מונים — את חברי הכנסת אברהם כץ מהליכוד ואת חברי הכנסת אברהם כץ (עו) מהמערך, בבקשה.

אהוד אולמרט (הליכוד):

זה מסוכן, זה מסוכן.

הי"ר י. שמיר :

ובכן, אנו ניגשים להצבעה.

ה צ ב ע ה

בעד הצעת סיעות המערך, התנועה לשינוי ויזמה, החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, בנא"י ומחנה שלי להביע אי-אמון לממשלה — 47

59 —

נגד

הצעת סיעות המערך, התנועה לשינוי ויזמה, החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון, בנא"י ומחנה שלי להביע אי-אמון לממשלה לא נתקבלה.

ג. הודעת הממשלה על התפטרות שר החוץ

התפטרות שנכנסה לתקפה כעבור 48 שעות מאז מסירת המכתב.

הריני מבקש להודות לחברי הכנסת דיין על חברותו בממשלה, על מילוי תפקידו כשר החוץ ועל פעלו הרב כחבר הממשלה, במיוחד בתהליך עשיית שלום על-ידי חתימת חוזה השלום בין מצרים ובין ישראל. חברי ואני מאחלים לחברי הכנסת דיין כל טוב והצלחה בכל אשר יפנה.

על-פי סעיף 21 (ד) לחוק-יסוד: הממשלה, עד שהממשלה תקבע שר חוץ אחר, ימלא ראש הממשלה את התפקיד של שר החוץ.

הי"ר י. שמיר :

תודה.

הי"ר י. שמיר :

אנו ניגשים לסעיף הבא בסדר-היום: הודעת הממשלה על התפטרות שר החוץ. את ההודעה יסור ראש הממשלה, בבקשה.

ראש-הממשלה מ. בגין :

אדוני היושב-ראש, על-פי סעיף 40 לחוק-יסוד: הממשלה, הריני מתכבד להודיע לכנסת כי שר החוץ, מר משה דיין, התפטר מתפקידו ומחברותו בממשלה.

על-פי סעיף 21 (א) לחוק זה הודיע שר החוץ לממ-שלה, בישיבתה מיום ל' בתשרי תש"ם, 21 באוקטובר 1979, על כוונתו להתפטר מן הממשלה ומסר לידי מכתב

ד. חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 25), תש"ם—1979 *

(המשך הדיון)

משה שחל (המערך):

מבקשים למנות.

הי"ר י. שמיר :

בבקשה.

הי"ר י. שמיר :

אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 25), תש"ם—1979, בקריאה ראשונה. אנו ניגשים להצבעה.

ה צ ב ע ה

נגד

— 42 —

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 25), תש"ם—1979, לוועדת הפנים ואיכות הסביבה 56 —

ההצעה להעביר את הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 25), תש"ם—1979, לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

ה. חוק הרשויות המקומיות (ריבית והפרשי הצמדה על תשלומי חובה), תשל"ט—1979 (המשך הדין)

היו"ר י. שמיר:

אנו עוברים להצעת חוק הרשויות המקומיות (ריבית והפרשי הצמדה על תשלומי חובה), תשל"ט—1979, בקריאה ראשונה. ניגש עתה להצבעה על ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה.

תופסי סובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון): סליחה, אדוני היושב-ראש, רק רגע. אתמול נשא חבר-הכנסת חנא מוויס את דבריו בשפה הערבית בסעיף זה ולא היה מי שיתרגם את דבריו.

היו"ר י. שמיר: נכון, נכון.

תופסי סובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון): לכן ביקשנו שלפני ההצבעה יתורגמו הדברים.

היו"ר י. שמיר: אתה צודק, תודה.

אני מבקש את המתרגם לעלות לדוכן ולקרוא את תרגום דבריו של חבר-הכנסת חנא מוויס.

חנא מוויס (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

(תרגום דבריו של חבר-הכנסת חנא מוויס שנאמר בישיבת הכנסת מיום 22 באוקטובר 1979):

אדוני היושב-ראש, חברי כנסת נכבדים, בעיות הרשויות המקומיות בארץ ידועות כבר לכול. הרשויות המקומיות נקלעו למצב החמור בגלל הגרעון ההולך וגובר בתקציבים ובשל החובות המצטברים המגיעים כיום ל־13 מיליון לירות.

נוכח מצב זה עומדות הרשויות המקומיות חסרות-אונים ואין ביכולתן למלא תפקידן ולשאת בעול המוטל על שכמן. הרשויות המקומיות אינן יכולות לעבור בשתי-קה על המצב הנוכחי, דבר שהביא את הנהלת מרכז השלטון המקומי לקבל החלטה בדבר נקיטת צעדים חמורים אם הממשלה לא תנקוט צעדים מידיים כדי לחלץ את הרשויות המקומיות מן המשבר. בין הצעדים שיינקטו על-ידי הרשויות המקומיות — הפסקת השירותים המוגשים לאזרחים, אי-תשלום משכורות ואי-פרעון החובות המגיעים לממשלה ולגופים פרטיים, וזאת החל מאוקטובר 1979. הרשויות המקומיות מסרבות גם לקבל הלוואות במטבע-חוץ. הרשויות המקומיות הערביות הביעו הזדהות תן המלאה ותמיכתן בהחלטות המרכז לשלטון מקומי בהיותן חלק בלתי-נפרד ממשורות הרשויות המקומיות בארץ ומהמרכז לשלטון מקומי.

הבעיות של הרשויות המקומיות הערביות הן לאמיתו של דבר חמורות יותר מאשר הבעיות של הרשויות המקומיות היהודיות. אינני רוצה להיכנס לפירוט כל הבעיות,

אולם רצוני לעמוד כאן על נושא חמור מאוד, הלא הוא נושא התקציבים. הרשויות המקומיות הערביות דנות בתקציביהן בדקדקנות, תוך שימת דגש בצרכיהן ופיתוח כפריהן והיצמדות להנחיות משרד הפנים, אלא שמושל שלי המחוזות, בבואם לאשר תקציבים אלה, עושים בהם מחיקות שרירותיות עד שהופכים אותם לתקציבים דלים וקלושים שאין בהם כדי לספק את צרכי הרשויות המקומיות הערביות. די אם אזכיר בנדון זה את המחיקות בתקציב הגרעונות ובתקציב התכנית החשובות והחיוניות כדי להסביר את חוסר-האונים של הרשויות המקומיות והגשת השירותים החיוניים לתושבים. על הדברים האלה יש להוסיף את אי-השוויון בין הרשויות המקומיות הערביות לבין הרשויות המקומיות היהודיות ואת האפליה המבישה בדבר התשלום המוקצה לכל נפש. כל איש במגזר היהודי זוכה לתקציב שלמעלה מ־10,000 לירות לשנה, ואילו במגזר הערבי הסכום נע בין 2,000 לירות לבין 5,000 לירות במקרה הטוב ביותר.

על כן אנו חוזרים ומדגישים את הצורך בדבר קיום שוויון בין הרשויות המקומיות היהודיות לבין הרשויות המקומיות הערביות. הרשויות הערביות עומדות גם לפני בעיה קשה וכרונית הנובעת מכך שהממשלה אינה משחררת את הלוואות והמענקים לרשויות מקומיות במועדן, דבר הגורם הפרעה ושיבוש בפעולות הרשויות וגורם להן הפסד חמור בגין הירידה המתמדת בערך הליירה והעלייה הבלתי-פוסקת במדד יוקר המחיה; שכן כל פיגור בשיחרור הלוואות והמענקים על-ידי הממשלה מביא להפחתת ערכם, ולעתים, כאשר הפיגור הוא למועד ארוך יותר, הרי שערך הלוואות והמענקים פוחת בשליש. על תופעה זו התרענו בכמה הזדמנויות, אולם במקום לחסל בעיה זו מגישים היום לכנסת חוק המחייב תשלום ריבית בשיעור של 30% לשנה על תשלומים שלא ישולמו תוך שישה חודשים, או בתוספת ריבית בשיעור של 4% לשנה לתקופה האמורה ובתוספת הפרי הצמדה — הכול לפי הסכום הגבוה יותר. שאלתנו היא: מדוע לא תחיל הממשלה חוק זה עליה כאשר תפגור בלמתן התשלומים שהיא חייבת לרשויות המקומיות? ומדוע לא תשלם הממשלה ריבית והפרשי הצמדה על תשלומים שאינם משלמת במועד לרשויות המקומיות?

אני רוצה להדגיש כי הנהלת מרכז השלטון המקומי והכרייה על סירובה לקבל הלוואות במטבע-חוץ. הרשויות המקומיות הערביות עשויות מאמצים לצמצם עד למינימום את התשלומים שעדיין לא שילמו. הרשויות הערביות יש לאל ידן לכלכל מעושה ולהביא להקלת נטל המסים על התושבים. החוקים המובאים לדיון אינם עשויים לפתור את הבעיות ולשחרר את הרשויות המקומיות מהמחנק הכספי. הממשלה מבקשת באמצעות חוקים

הצעת חוק הרשויות המקומיות (ריבית והפרשי הצמדה על תשלומי חובה), תשל"ט—1979, לוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

ה צ ב ע ה

ההצעה להעביר את הצעת חוק הרשויות המקומיות (ריבית והפרשי הצמדה על תשלומי חובה), תשל"ט—1979, לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

אלה להתחמק מתחייבויותיה ומאחריותה כלפי הרשויות המקומיות. אנו תובעים ממשרדי האוצר והפנים לפעול לפתרון יסודי של בעיות הרשויות המקומיות בארץ על-ידי חיסול החובות המצטברים והקצאת תקציבים מספיקים, ובמיוחד אמור הדבר לגבי הרשויות המקומיות הערביות.

היו"ר י. שמיר :

ובכן, אנו עוברים להצבעה על ההצעה להעביר את

ו. חוק קיזוז מסים, תשל"ט—1979 * (קריאה ראשונה)

לקחה מהאזרח יותר כסף ממה שהוא חייב לה והיא עשתה שגיאה, החשב עשה שגיאה, הגובה עשה שגיאה, והאזרח אינו צריך להיענש על-ידי שיקבל כיום אותו סכום שלקחו ממנו לפני שנה והשווה עכשיו פי שניים לפי שיעורי האינפלציה שעליהם דיבר השר. ההגיון אומר שהסכום שלקחתם מהאזרח מעבר למה שהוא חייב — ואתם רוצים לחשב את זה על-ידי מס שהאזרח חייב לשלם כעבור שנה או כעבור תקופה מאוחרת יותר — צריך להיות, למשל, צמוד לאינדקס, להינתן לאזרח בתוספת ריבית, או יש הגיון בכך, אבל לומה שמה שלקחתם לפני שנה יהיה בדיוק אותו הסכום גם כעבור שנה — זה לא מתקבל על הדעת. לכן אני מציע שהמס שלה תשקול מחדש את מה שהיא מציעה.

היו"ר י. שמיר :

שר האוצר רוצה להשיב? בבקשה.

שר האוצר ש. ארליך :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הממשלה איננה מוכנה לקחת את החוק תורה אלא אם הכנסת תחזיר אותו, כמובן, אבל אני מבקש להעיד לתשומת-לבו של של חברי הכנסת תופיק טובי, כי חובות של אזרחי המדינה לקופת המדינה צמודים למדד יוקר המחיה. אם הממשלה גבתה כספים קודם לכן, הרי היא לא צריכה להחזיר כסף זול לעומת כסף יקר. משום כך זה רק מקל גם על האזרח וגם על קופת המדינה בכך שאנו מביאים עכשיו את חוק קיזוז מסים.

היו"ר י. שמיר :

אנו עוברים להצבעה על החוק בקריאה ראשונה.

ה צ ב ע ה

ההצעה להעביר את הצעת חוק קיזוז מסים, תשל"ט—1979, לוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר י. שמיר :

אנחנו עוברים לסעיף הבא: חוק קיזוז מסים, תשל"ט—1979, קריאה ראשונה. רשות הדיבור לשר האוצר.

שר האוצר ש. ארליך :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, החוק המוצע הוא חוק אחד במערכת חוקים ובשורת פעולות אירגוניות המבוצעות עתה על-ידי מינהל הכנסות המדינה כדי להביא ליעול באכיפת הגבייה של חובות המסים למיניהם.

החוק יאפשר קיזוז סכומים ששלטונות המס חייבים להחזיר לנישום או לשלם לו על-פי חוק מס כלשהו כנגד חובות המס של אותו נישום שלגביהם אין מחלוקת. קיזוז כזה יהיה אפשרי על-פי המוצע בין שחוב המס הוא מכוח אותו מס שלפיו מגיע החזר ובין שהוא מכוח חוק מס אחר. דבר זה יאפשר גבייה מהירה יותר של חובות מס בדרך מינהלית פשוטה וכן יחסוך משאבים מינהליים וכוח-אדם הדרושים להשגת פריסה רחבה יותר בפעולות הנעשות לגבי פיגורים. חוק זה יתן למינהל הכנסות המדינה אמצעי יעיל לגביית חובות מסרביני מס מועדים.

אבקש את הבית לאשר העברתה של הצעת החוק לוועדת הכספים להכנתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

היו"ר י. שמיר :

רשות הדיבור לחברי הכנסת תופיק טובי.

תופיק טובי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מציע להחזיר את הצעת החוק לממשלה. זה היה הגיוני יותר אילו שר האוצר היה מציע שמה שהממשלה לקחה מעל המותר לה מהאזרח היא תחזיר לו או תקזז את הסכום מהמס שהוא חייב בתוספת צמודה לאינדקס, בריבית. הלא היא

ז. חוק לביטול פקודת החבקים, תשל"ט—1979 *
(קריאה ראשונה)

לוועדת הכספים להכנתה לקריאה שנייה ולקריאה שלי-
שית.

היו"ר י. שמיר :

לא נרשמו נואמים. אני מעמיד את הצעת החוק
להצבעה.

ה צ ב ע ה

ההצעה להעביר את הצעת החוק לביטול פקודת
החבקים, תשל"ט—1979, לוועדת הכספים
נתקבלה.

היו"ר י. שמיר :

הישיבה הבאה מחר בשעה 11:00, ישיבה זו נעולה.

היו"ר י. שמיר :

אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: חוק לביטול
פקודת החבקים, תשל"ט—1979, בקריאה ראשונה. רשות
הדיבור לשר האוצר.

שר-האוצר ש. ארליך :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, פקודת החבקים
הסדירה עד כה את הבסיס החוקי לחובת אריותם של
סיגאריית וקלפים בכלי-קיבול מסויימים וחביקתם בחבק
— בנדרולה בלע"ז. חובה זו ניתן להסדיר כיום מכוח
תיקונים אחרים. לכן נעשתה פקודת החבקים מיותרת
ומוצע לבטלה.

אבקש את אישור הבית להעברתה של הצעת החוק

* רשומות (הצעות חוק, חוב' 1416).

הישיבה ננעלה בשעה 22:02.